Coll. Zenderen ad S. Josephum
Radboud
R.C.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK NIJMEGEN
230000 1488 8070

EX LIBRIS
UNIVERSITATIS
NOVIOMAGENSIS

KATHOLIEKE ILLUSTRATIE

88E JAARG. - 2 JAN. 1954 - Nº 1
ABONNEMENTSPRIJS 30 CT. LOSSE NUMMERS 35 CT
VERSCHIJNT WEKELIJKS VOOR BELGIË 6 FRANK

48 BLZ.

HET BEGON ALS EEN SPROOKJE...
UIT DE FOTOSERIE OP BLADZIJDE 2

VROUWEN KUNNEN ZO ONREDELIJK ZIJN
EEN OUDEJAARSVERHAAL - ZIE BLADZIJDE 16

VLIEGTUIG VERMIST... ONDER DE PASSAGIERS EEN NEDERLANDER
ZIE BLADZIJDE 26 ENZ.

HET BEGON ALS EEN SPROOKJE

Als de lieftallige Française in „De Vier Kolonels".

Mies Hagens is beslist de meest kosmopolitische actrice van Nederland. Zij werd geboren te Padang op Sumatra uit Surinaamse ouders.

Haar vader was militair arts. Als hij overgeplaatst werd — en dat gebeurde nogal eens — nam hij zijn gezin mee. Zo woonde Mies Hagens in haar prille jeugd achtereenvolgens op Sumatra, Java, Celebes en Borneo. Intussen maakte zij nog verscheidene grote reizen, onder andere naar West-Indië en Amerika. Toen zij op zestienjarige leeftijd eindexamen deed aan een H.B.S. in het voormalige Nederlands Oost-Indië, had zij niet minder dan twaalf scholen bezocht. Daarna kwam zij met haar vader naar Europa. In totaal is zij achttien maal de oceaan overgestoken.

Mies Hagens, de enige gekleurde actrice in Nederland, in „burger".

Het leven van deze kleine, beweeglijke actrice begon als een sprookje. De sultan van Djokja was ziek, zwaar ziek. Vele dokters hadden al aan zijn ziekbed gestaan, maar geen van hen had de vorst kunnen genezen. Tenslotte werd een militaire arts geroepen en deze maakte hem beter. „Hoe zal ik u kunnen danken?" riep de sultan uit, toen hij geheel hersteld was. „Dokter, u heeft mijn leven gered. Zeg mij, wat ik voor u doen kan, en het zal geschieden." Voor zichzelf wilde te dokter niets hebben, maar hij vroeg iets voor zijn kind.

„Ik heb een dochtertje, dat het liefst de gehele dag danst. Zou zij misschien in het paleis de danslessen mogen volgen? U zult er mij en mijn kind een groot plezier mee doen."

De volgende dag mocht de dokter zijn dochtertje naar het paleis brengen en Miesje Hagens leerde dansen aan het hof van de sultan.

Twee jaar lang leefde zij te midden van prinsen en prinsessen en zij danste in de kraton (paleis) als een klein serimpi-danseresje, dat is hofdanseresje, totdat haar vader haar weer meenam naar een nieuwe standplaats, duizenden kilometers verder. Maar waar zij ook heen trok, zij bleef dansen en was kinderlijk gelukkig.

Maar hier eindigt het sprookje en begint voor Mies Hagens het harde leven. Op een avond ontmoette zij de voordrachtskunstenares Charlotte Köhler, die een tournée maakte door Oost-Indië. Ze liet al haar plannen in de steek: voortaan zou ze zich geheel toeleggen op toneelspelen. Daarmee koos zij de lastigste weg, die zij kon kiezen.

Toen zij in Nederland kwam, moest zij opnieuw examen doen om op de

MIES HAGENS LEERDE DANSEN TE MIDDEN VAN PRINSEN EN PRINSESSEN

Mies Hagens en Wim Vesseur in een scène uit „Van ander ras". Dit was de rol, welke Mies Hagens het liefst speelde.

Whitney, de jongen, in „Vader thuis".

Mies Hagens als Hagar in „Abrahams Vrouwen".

toneelschool te worden toegelaten. De taal was voor haar een grote moeilijkheid. Haar ouders spraken onder elkaar altijd het „takki-takki", neger-Engels. Door haar vele reizen en door haar verblijf in vreemde landen was zij in aanraking gekomen met mensen, die zich van zoveel verschillende talen en dialecten bedienden, dat zij moeite had zich in behoorlijk Nederlands uit te drukken. Haar leraren echter, die wisten, dat zij aan het toneel wilde, hielpen haar en op het examen declameerde zij in het Nederlands, Engels en Frans.

Op de toneelschool bewonderde men haar talent, maar ieder jaar kreeg zij, ondanks het feit, dat zij hard werkte, een onvoldoende voor haar uitspraak. Bovendien was er nog een bezwaar: haar donkere huidkleur.

Bij haar eindexamen op de toneelschool kwam de directeur naar haar toe en maakte haar een compliment. „Mies," zei hij, „ik zou je graag het diploma cum laude hebben uitgereikt, als ik nog niet een licht accent in je uitspraak ontdekt had."

Met vijven verlieten zij de school: Jenny van Maerlandt, Elly Weller, Carel Briels, Guus Hermus en Mies Hagens. De critici in de dagbladen prezen haar talent en spoedig kreeg zij een engagement bij Cees Laseur. In het Centraal Theater te Amsterdam behaalde zij haar eerste succes met de rol van de jonge Lord in „Er was eens...." Verder oogstte zij lauweren als mevrouw Neomi in het mysteriespel: „Een familie in Nazareth", als Whitney, de jongen, in „Vader thuis" en als Celia onder regie van Eduard Verkade in „As you like it." Later speelde zij bij het onlangs opgeheven Amsterdams Toneelgezelschap onder regie van Albert van Dalsum onder andere Puck in de „Midzomernachtsdroom" van Shakespeare. Zij creëerde een geheel nieuwe Puck, waarbij haar danskunst en de acrobatiek, welke zij naast het dansen altijd heeft bijgehouden, haar goede diensten bewezen.

Het zou onmogelijk zijn hier ook maar bij benadering de toneelstukken op te noemen, waarin Mies Hagens is opgetreden.

Eens op een avond, toen zij een rol gespeeld had in Lysistrata, kreeg zij van de auteur-regisseur Eduard Veterman een boek cadeau, omdat hij haar spel zo mooi vond.

„En welke rol vond u nu het prettigst?" vroegen wij haar.

„Ik sta nu al ongeveer vijftien jaar op het toneel. Geheel anders dan mijn vrouwelijke collega's, die weleens zichzelf konden zijn, heb ik altijd bijzondere en vaak moeilijke rollen gehad. Een rol van een jong meisje kon ik meestal niet nemen vanwege mijn gelaatskleur. Maar met bijzondere liefde heb ik het negerinnetje Noney gespeeld in „Van ander ras". Voor het eerst kwam mij toen mijn Indisch accent van pas, dat ik met zoveel moeite heb moeten afleren. In deze rol sprak waarschijnlijk mijn negerbloed, dat zich van nature geheel anders uit dan dat van een blanke actrice, die zich voor deze rol zwart moet schminken."

Terwijl zij dit zegt, kijken wij haar even aan en plotseling worden wij er ons van bewust, dat zij geheel zonder vreemd accent spreekt. Als wij er haar een compliment over maken, glimlacht zij even.

„Ik heb veel geleerd in die jaren. Ik heb veel moeten leren, maar misschien heb ik nog meer moeten afleren. Wat andere actrices van nature hebben. heb ik mij welbewust moeten aanleren en wat ik van nature had, heb ik moeten afleren. Natuurlijk heb ik op het toneel veel plezier gehad van mijn danskunst, maar al die Indische gebaren, die ik in de school van de sultan van Djokja geleerd heb, moest ik weer zien kwijt te raken. Ik kan zeggen, dat ik daar nu volkomen overheen ben."

Zij zegt dit zonder spijt. Veeleer constateert zij het als een feit, als een periode van haar leven, die afgesloten is. Het sprookje, waarmee haar leven begon, heeft zij moeten vergeten om zich als enige Surinaamse actrice in Nederland naast haar blanke collega's te kunnen handhaven. Duizenden in den lande hebben haar zien spelen, maar wie zal vermoed hebben, dat zij haar plaats op het toneel veroverd heeft ten koste van ongelofelijke inspanning en zelfopoffering!

Toen wij dit bedachten, kregen wij groot respect voor dit meisje, dat in vijftien jaar tijd slechts eenmaal op het toneel zichzelf zijn kon.

In „De Geborduurde Bal" speelde Mies Hagens bij het A.T.G. de rol van „Parelstroom". Haar tegenspeler op de foto is Wim Vesseur als Wang Yun, de tuinman.

Dat Mies Hagens ook „blanke" rollen uitmuntend spelen kan, bewees wel haar creatie als Marieken in „Marieken van Nimwegen", onder Van Dalsum te Nijmegen opgevoerd. Haar tegenspeler Moenen, de duivel, was Jan Musch. Op bovenstaande foto beeldt Wim Vesseur de duivel uit.

Wim Vesseur, die niet alleen als acteur bekendheid geniet, maar ook een zeer gewaardeerd decorschilder is, schminkt Mies Hagens als Puck voor „Midzomernachtsdroom". Wim Vesseur is namelijk ook nog grimeur aan de toneelschool.

Oude en nieuwe pogingen om de zonnehitte te concentreren

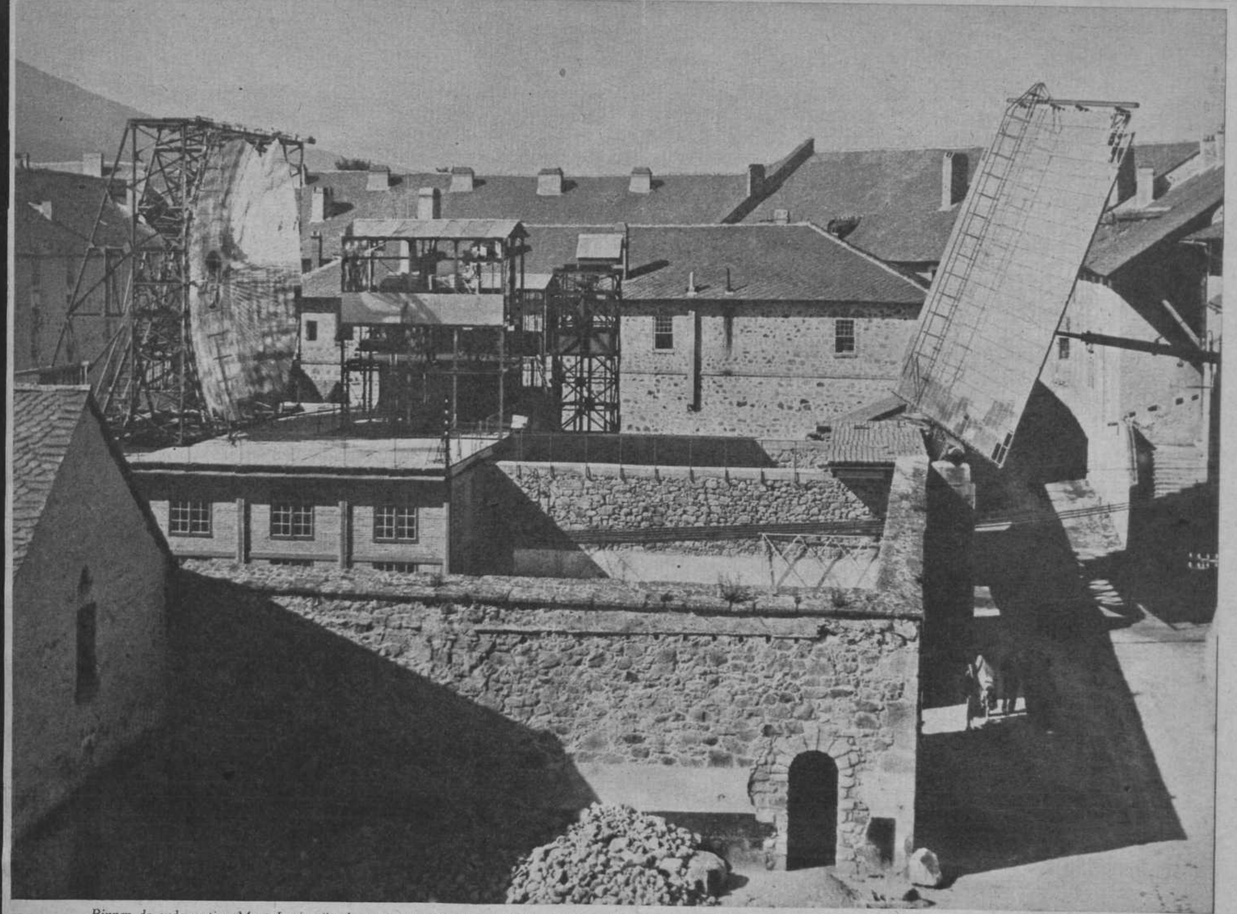
Een assistent van professor Félix Trombe controleert de grote, holle spiegel, welke bestaat uit vijfendertighonderd kleine spiegels, die ook alle een holle vorm hebben.

REUZENSPIEGELS

Hoewel de zon honderdvijftig millioen kilometer van de aarde verwijderd is, een afstand, die het menselijk voorstellingsvermogen te boven gaat, schenkt zij aan onze planeet een onmetelijke hoeveelheid warmte. Gesteld dat het mogelijk zou zijn alle energiebronnen, die de aarde bezit, tegelijk aan te wenden voor het produceren van warmte, dan zou men niet langer dan drie dagen de hoeveelheid warmte kunnen verwekken, die we dagelijks van de zon ontvangen. Amerikaanse geleerden hebben uitgerekend, dat de zon ons elke dag zestigduizendmaal meer energie schenkt dan de gehele mensheid dagelijks verbruikt. Daarbij moet men dan bedenken, dat drie tiende deel van de zonnestraling onmiddellijk door weerkaatsing in het heelal verloren gaat en dat een groot gedeelte van de door de aarde geabsorbeerde energie 's nachts door uitstraling weer teloorgaat.

Reeds in de grijze oudheid heeft men pogingen gedaan om met behulp van een reflector de zonnestralen te bundelen en naar één punt te trekken. De oude Egyptenaren zouden reeds een installatie hebben gemaakt, waardoor de zonnestralen teruggekaatst werden door een kring van grote' parabolische spiegels en geconcentreerd op glazen buizen, die water bevatten. De spiegels konden zó gedraaid worden, dat ze de zon de gehele dag volgden van haar opgang tot haar ondergang. Het mechanisme, waardoor dit gebeurde, werd door de hitte van de zonnestralen zelf in beweging gebracht.

Bekend is het verhaal van Archi-

Binnen de oude vesting Mont Louis zijn de twee reuzenspiegels opgesteld, waarvan de vlakke (rechts) de opgevangen zonnestralen in de holle (links) werpt, die op zijn beurt de stralen terugkaatst en in één punt doet samenkomen in de stellage, waarin het oventje is geplaatst.

medes, de grootste wis- en natuurkundige van de oudheid, die in het jaar 212 vóór Christus de Romeinse schepen bij Syracuse met behulp van brandspiegels uit de verte in brand wist te steken. Dit sterke verhaal moge een fabeltje zijn, het bewijst in elk geval, dat ook de Grieken er van op de hoogte waren, hoe men de zonnestralen kan „bundelen".

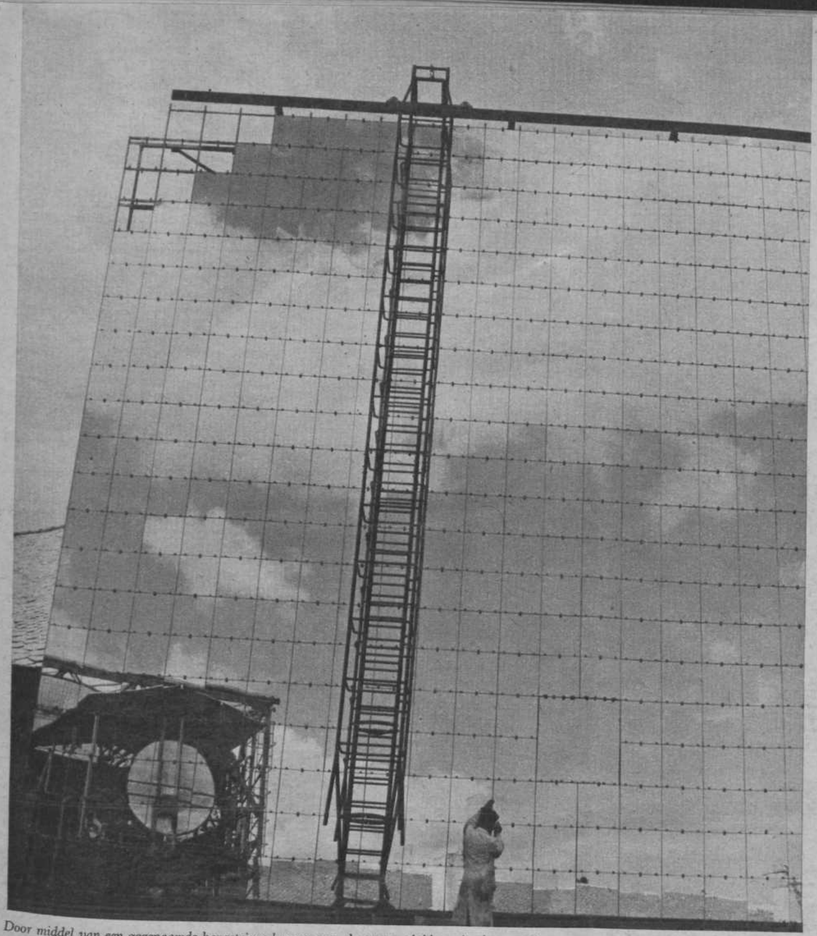
In de latere eeuwen zijn het niet alleen jongens geweest, die met brandglazen speelden om vuurtjes te stoken. Een lid van de familie Cassini, waarvan vier opeenvolgende generaties verbonden waren aan de Parijse sterrenwacht, slaagde er in de zeventiende eeuw in om door middel van een systeem van holle spiegels metalen plaatjes te doen smelten.

De in het begin van deze eeuw te Parijs overleden Fransman Augustin Mouchot heeft zich ook beziggehouden met het probleem, hoe men op de meest doeltreffende wijze de zonnewarmte kan concentreren. De „zonnemotor", die te Passadena in Californië werd gebouwd, bevatte niet minder dan tweeduizend smalle spiegels, die het zonlicht op een cylindervormige ketel in het centrum van de installatie wierpen. De „zonnekrachtfabriek" in Philadelphia liet door op een speciale wijze gerangschikte spiegels de zonnestralen op een ketel schijnen en de aldus opgewekte stoom dreef een machine, die meer dan tienduizend liter water per minuut elf meter hoog kon oppompen.

In verscheidene andere landen heeft men dergelijke installaties gebouwd, waarmee men nog voortdurend experimenteert. Een er van bevindt zich te Maâdi bij Caïro. Te Nieuw-Dehli in India heeft men niet lang geleden demonstraties gegeven met kookkachels, die „gestookt" werden met zonnestralen, welke op spiegels werden opgevangen. Pandit Nehroe moet er zo enthousiast over zijn geweest, dat hij aanstonds zulk een zonne-oven bestelde.

In Amerika zijn de laatste tijd proeven genomen met reflectoren en een speciaal daarvoor gebouwde stoommachine. In een rapport, dat over de proeven is uitgebracht, wordt verklaard, dat in de staat Nieuw-Mexico genoeg energie van de zon opgevangen kan worden om het viervoudige verbruik van geheel Amerika te dekken. En uit de energie, die de Sahara van de zon ontvangt en die nu volledig onbenut blijft, zou ongeveer achttienhonderd maal de behoefte van de hele wereld aan steenkool gedekt kunnen worden.

Ook in Frankrijk houdt zich een aantal geleerden intensief bezig met dit „zonnig" probleem. Zij hebben hun tenten opgeslagen in een oude vesting bij Mont Louis, ergens in de oostelijke Pyreneeën. De resultaten van hun onderzoekingen en proefnemingen worden strikt geheim gehouden en het is uiterst moeilijk door te dringen tot hun arbeidsveld, dat, zoals we zeiden, binnen het fort is gelegen. Gewapende

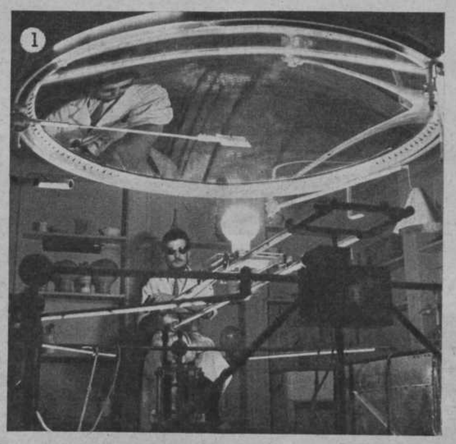
Door middel van een zogenaamde hangsteiger kunnen aan de grote, vlakke spiegel reparaties worden verricht. Links in de hoek ziet men de oveninstallatie weerspiegeld.

wachtposten houden ongewenste bezoekers op een afstand en zonder een speciale vergunning wordt niemand toegelaten. Onlangs zijn echter enkele foto's en gegevens vrijgegeven, waardoor men enig idee kan krijgen van het werk, dat professor Félix Trombe, directeur van het Nationale Centrum voor Wetenschappelijk Onderzoek, en zijn staf van medewerkers binnen de grijze muren van de oude vesting verrichten.

Wanneer men het fort binnenkomt, valt het oog al dadelijk op een kolossale, vierkante, vlakke spiegel. Het gevaarte weegt acht ton en bestaat uit ruim vijfhonderd vakken, die elk ongeveer vijfenveertig centimeter in het vierkant zijn. De spiegel wordt „oriëntor" genoemd en volgt door middel van foto-electrische cellen de zon op haar baan aan de hemel. Men kan hem zo stellen, dat de zon recht op zijn oppervlak schijnt.

De „oriëntor" werpt de opgevangen stralen op een holle spiegel, die onbeweeglijk is en op een afstand van twintig meter is geplaatst. Deze holle spiegel, die een middellijn van bijna elf meter heeft, twaalf ton weegt en uit vijfendertighonderd afzonderlijke spiegelvlakken bestaat, werpt op zijn beurt de zonnestralen terug, maar doet ze in één punt samenkomen op enige meters afstand van het middelpunt van de spiegel. Op dit punt, waar een kleine oven is geplaatst, verwekken de geconcentreerde zonnestralen een hitte van drieduizend graden Celsius; dit is de helft van de temperatuur, welke aan de oppervlakte van de zon zelf heerst! Professor Félix Trombe is van mening, dat er met de installatie van Mont Louis nog veel hogere temperaturen bereikt kunnen worden, maar hij is niet van plan verder te gaan dan vierduizend graden, omdat hij vreest, dat anders de hele oveninrichting voor zijn ogen zal smelten. Het merkwaardige is, dat zelfs op betrekkelijk geringe afstand van het brandpunt de hitte niet uitermate groot is, zodat men de oven zonder gevaar kan naderen. Om de hitte uit te schakelen laat men tussen de spiegel en het brandpunt een aluminium scherm zakken, wat ten gevolge heeft, dat de zonnestralen niet meer in één punt samenkomen en de hitte zich over de oppervlakte van het aluminium scherm verspreidt.

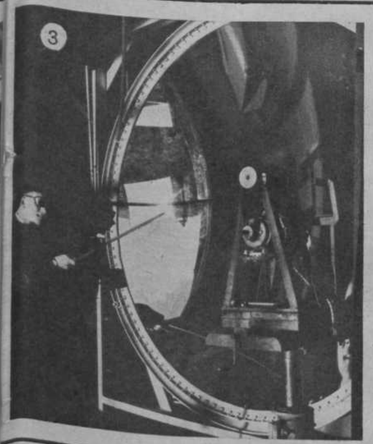
Met de oven worden allerlei proeven genomen. Onder meer worden er bijzondere metalen in tot smelten gebracht en gezuiverd. Bijzonderheden over deze experimenten komt de buitenwereld echter niet te weten. De eenvoudige bergbewoners, die in de omgeving van het fort wonen, noemen de geleerden spottenderwijze „de tovenaars, die proberen ons de zonneschijn voor de neus weg te kapen". Zij krijgen professor Trombe en zijn medewerkers weinig te zien. Dezen wonen in de oude vesting en verlaten haar hoogst zelden.

1 *In een kleinere installatie is een holle spiegel horizontaal onder de zoldering van een der laboratoria te Mont Louis opgehangen. De zonnestralen worden er van beneden af ingeworpen door middel van een hulpspiegel, die ze opvangt uit de buiten opgestelde „oriëntor". Het brandpunt bevindt zich in de witte bol, die het te smelten metaal bevat.*

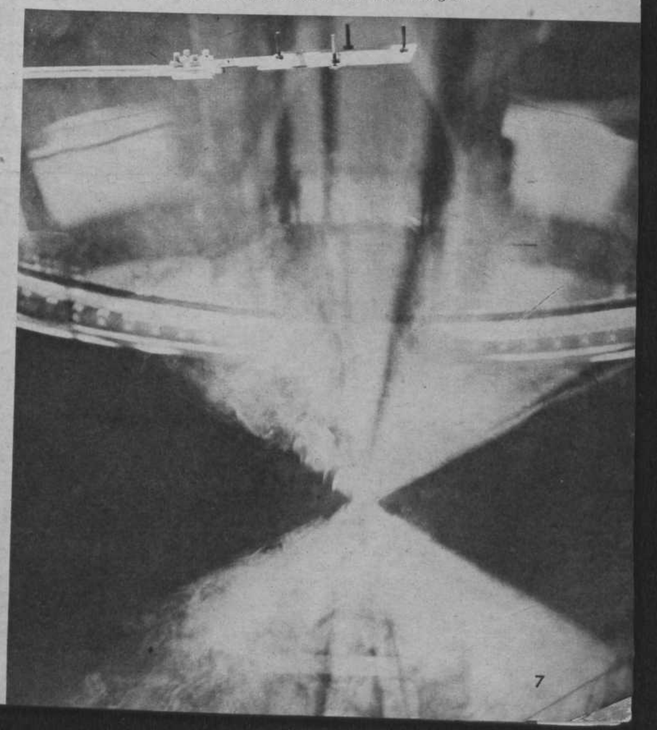

2 *Een medewerker van professor Trombe stelt met behulp van een stuk metaal de juiste plaats van het brandpunt vast. Zodra dit gevonden is, kan de verschuifbare trog, die het te smelten metaal bevat, op de vereiste plaats worden gebracht.*

3 *In een derde neveninstallatie werkt men met een kleinere, verticaal geplaatste spiegel. Op de foto ziet men in de linkerhelft van deze holle reflector het omgekeerde spiegelbeeld van de grote, vlakke spiegel en het landschap buiten de vesting.*

Door rook te blazen onder de horizontaal opgestelde spiegel werd deze zandlopervormige figuur verkregen, waaraan men kan zien, hoe de door de holle spiegel teruggekaatste stralen eerst in het brandpunt samenkomen en dan weer uiteengaan.

In gelukkiger dagen, toen nog niets wees op de rampspoed van heden : een jonge vorst en zijn bruid op de dag van hun huwelijk.

EEN ONTTROONDE VORST

Kabaka Moeseta

VAN BOEGANDA

Onder de talrijke vorsten en staatshoofden, die begin Juni jongstleden in de Abdij van Westminster te Londen de kroning van Elizabeth II van Engeland hebben bijgewoond, bevond zich ook, in zijn pronkgewaad, kabaka Edward Moeseta, vorst van Boeganda, een gebied, dat deel uitmaakt van het Britse protectoraat Oeganda in Oost-Afrika. Precies een half jaar later landde in Londen een vliegtuig, dat uit Oost-Afrika kwam en aan boord waarvan zich kabaka Edward Moeseta bevond, thans echter niet gehuld in het pronkgewaad, waarin hij Westminster Abbey betreden had. Hij kwam ook niet voor een officieel vriendschapsbezoek, doch gedwongen, min of meer als een met veel zorg behandelde en met een schijn van persoonlijke vrijheid omgeven gevangene van de Britse regering. De kabaka was namelijk zonder vorm van proces van zijn waardigheid vervallen verklaard, in een vliegtuig gezet en naar Londen overgebracht. Ongeveer op dezelfde wijze als waarop het Franse bestuur in Marokko enkele maanden eerder de vorige sultan tot aftreden had gedwongen en hem per vliegtuig had verzonden naar een ballingsoord op een eiland in de Middellandse Zee.

De gedwongen komst van de kabaka naar Londen betekende het einde van een brokje Afrikaanse politieke geschiedenis, dat goed en hoopvol begonnen was en waarvan het vervolg wellicht minder gelukkig en minder vreedzaam zal zijn. De toekomst zal moeten uitmaken of deze schijnbare overwinning van het Britse gezag in Afrika niet tevens de kiem heeft gelegd van toekomstige troebelen en of zij niet in hoge mate het wantrouwen van de inheemse Afrikaanse bevolking jegens de Britse bedoelingen zal aanwakkeren.

De ironie van de historie wil, dat Boeganda tot nu toe gegolden heeft als een van de rustigste landen van heel Afrika. Zó rustig was het er zelfs, dat men er buiten de Engelse regeringsbureau's nauwelijks het bestaan van kende. En daarom had men dan ook besloten, dat het Britse protectoraat Oeganda het enige gebied in heel Afrika zou zijn, dat koningin Elizabeth II en haar gemaal zouden bezoeken tijdens hun lange reis door de landen van het Gemenebest. De ontwerpers van deze rondreis zullen hoogstwaarschijnlijk hebben verondersteld, dat koningin Elizabeth ontvangen zou worden door kabaka Edward Moeseta. Doch, een onvoorziene wending van de gebeurtenissen voorbehouden, zal deze er waarschijnlijk niet zijn om zijn opwachting te maken. En of de rust in Boeganda gehandhaafd zal kunnen worden is een vraag, waarop niemand met zekerheid het antwoord durft te geven.

De thans negenentwintigjarige vorst is juist elf jaar aan het bewind geweest. Op zijn achttiende verjaardag in November 1942 heeft hij in Boedo de troon van zijn voorvaderen bestegen, is hij tot vorst geproclameerd door het hoofd van zijn regering en gekroond door de Anglicaanse bisschop van Oeganda, die hem bij die plechtige gelegenheid heeft herinnerd aan de plichten van een christenvorst. Want de kabaka behoort evenals een aanmerkelijk deel van zijn onderdanen tot de Anglicaanse Kerk, zulks voornamelijk dank zij de zendingsarbeid, die de befaamde ontdekkingsreiziger Stanley en diens volgelingen in latere tijd in dit gebied hebben ondernomen. Eerst sinds de jaren negentig van de vorige eeuw oefent Engeland zijn protectoraat over Oeganda uit. De invloed van de Engelse staatskerk is zeer groot gebleven en zo komt het dan ook, dat kabaka Edward Moeseta zijn opvoeding althans voor een deel heeft genoten in de missiescholen van het Anglicaanse kerkgenootschap.

Oeganda heeft gedurende lange tijd gegolden als een voorbeeld van goede kolonisatie. Het valt niet te ontkennen, dat de Engelsen in Oeganda veel nuttigs tot stand hebben gebracht. Daarbij heeft het Britse bestuur steeds getracht de nationale gevoeligheden van de inheemse bevolking te ontzien.

Vandaar dat het nooit heeft geraakt aan de dynastie van Boeganda, die sinds meer dan vier eeuwen over het land regeert en onder haar onderdanen beschikt over een zeer groot prestige. Hoewel de macht van de kabaka feitelijk beperkt is, geniet hij van zijn onderdanen meer eerbetoon dan enig Europees vorst voor zich zou kunnen of willen opeisen. Een van de voornaamste bepalingen van het protectoraatsverdrag, waarbij Boeganda zich vrijwillig, doch naar men mag aannemen niet geheel en al zonder Engelse pressie onder Britse bescherming heeft geplaatst is dan ook geweest, dat het gezag van de inheemse vorst door het Britse bestuur erkend zou worden. Daartegenover stond dan, dat de kabaka niet te kort zou schieten in loyale samenwerking met de Britse gouverneur van Oeganda.

Deze samenwerking heeft zestig jaar lang stand gehouden op een wijze, die voor beide partijen bevredigend moet zijn geweest. Welbeschouwd bestond er goede hoop, dat deze vorm van samenwerking ook in de toekomst bestendigd zou blijven. De persoon van de vorst scheen er zich in elk geval niet tegen te verzetten, want kabaka Edward Moeseta heeft een opvoeding genoten, die hem vertrouwd heeft gemaakt met de Europese cultuur en de Europese opvattingen. Toen hij in 1942 de troon besteeg als de zevenendertigste regerende vorst van zijn geslacht, was hij allerminst een barbaarse en onontwikkelde negerkoning, doch een intelligente jongeman, die in Cambridge geschiedenis, rechten en economie had gestudeerd, veel jonge vrienden had in Engelse intellectuele milieus en over het geheel vertrouwd was geraakt met het Engelse volk. Teruggekeerd in zijn land heeft hij zijn taak ernstig opgenomen en heeft hij zich onder zijn volk een grote populariteit verworven.

Helaas is de situatie in Boeganda de laatste jaren en vooral de laatste maanden veranderd. De oorzaken daarvan zijn velerlei. Op de eerste plaats heeft de rassenpolitiek in Zuid-Afrika niet nagelaten ook onder de negers in Boeganda argwaan te wekken tegen het streven van de blanken. Op de tweede plaats heeft de politieke zelfstandigheid van de Goudkust in Boeganda het verlangen gewekt naar politieke onafhankelijkheid van het Britse bestuur. Verder hebben de noodlottige gebeurtenissen in Kenya, waar de terreur van de Mau-Mau beantwoord wordt met contra-terreur en waar de blanke kolonisten steeds meer zeggenschap eisen over de inheemse bevolking, de bewoners van Boeganda doen besluiten zich nooit met Kenya te verenigen, in welke vorm dan ook. Het is dan ook begrijpelijk, dat, toen de Britse minister van koloniën, Lyttelton, niet bepaald bekend om zijn overmaat aan tact, bekend maakte, dat hij er over dacht Oeganda, Kenya en Tanganyika te verenigen in een Oostafrikaanse federatie, de bevolking van Boeganda daar onmiddellijk ten scherpste tegen protesteerde, zo zelfs, dat de gouverneur van Oeganda zich genoodzaakt zag de uitspraak van de minister door diens eigen ministerie te doen tegenspreken. Doch dat was niet bij machte de argwaan weg te nemen. Alles, wat het Engelse bestuur nog deed, werd beschouwd als een listige poging om langs omwegen het doel te bereiken, dat minister Lyttelton had geschetst. Het antwoord er op was het verzoek van de kabaka om zijn land onafhankelijk te maken zowel van Engeland als van Oeganda.

Het bleek niet mogelijk het Britse standpunt en dat van de kabaka met elkaar te verzoenen. De tegenstelling tussen beide was onoverbrugbaar geworden. En het eind was, dat de koning van Boeganda door de sterkste partij, de Britse, werd afgezet en per vliegtuig naar Londen werd overgebracht.

Het was het einde van een samenwerking, die zestig jaar lang goed heeft gefunctionneerd.

De aankomst van de kabaka op het ministerie van koloniën te Londen voor een onderhoud met minister Lyttelton.

ONZE REPORTER J. W. HOFWIJK OP VERKENNING IN NIEUW-ZEELAND

ROXBURGH, *waar Nederland eens zo ver leek....*

De Milkbar Cowboys – „Jao, dominee, ik wou es vraoge..."

Voorbij Mosgiel, een mijl of tien bezuiden Dunedin, veranderde het landschap geleidelijk en het werd stil in de bus.

De weg klom slingerend de heuvels in en de groene hellingen, waarop honderden en nog eens honderden schapen graasden, werden schraler en ruiger. Hier en daar stond, volkomen verloren langs de eindeloze slingerweg, die zich in steeds ingewikkelder lussen om de bruingeblakerde heuvelflanken wond, nog een brievenbus, meestal slechts een primitieve houten kist op een paar poten met een naam er op en bovendien nog de naam van een krant. De chauffeur van de dagelijkse busdienst wist dan, dat daar een abonné woonde en gooide er zonder te stoppen een stijfopgerolde krant uit het raam.

In de autobus vroeg men zich af, waar de mensen woonden, die uit die brievenbus het nieuws, een enkele brief misschien en wat drukwerken haalden; soms stond er diep in een rauwe vallei, half verscholen in de donkere schaduw van steeds hogere heuvelkammen, een eenzaam sheepstation, een enkele keer passeerde men een paar huizen, nauwelijks een dorp. En tenslotte vroeg iemand in de steeds beklemmender wordende stilte: „Waar brengt u ons naar toe, meneer?"

De adjunct-emigratieattaché voor het Zuidereiland, de heer C. A. Korndörffer, zei: „Nou, dat hebben ze jullie toch al in Wellington verteld? Naar Roxburgh...."

„Goeie genade, wat een land!" zuchtte er een en keek weer verbijsterd naar de stoffige weg, die zich onbarmhartig om een nieuwe heuvelflank wond, verdween, heel in de verte achter de rotsen andermaal zichtbaar was, steeds maar voortkronkelend, klimmend, dalend, door steeds nieuwe ketens van steeds dorrer wordende heuvels. In de verte stonden, zwijgend en ongenaakbaar, de scherpe kammen van blauwgrijze bergen tegen een horizon, die trilde van de hitte: geen mensen, zelfs nauwelijks nog een schaap.

De sterke „Nou, binnen-een-paar-jaar-hebben-we-dit-land-wel-gefixt"-verhalen van onderweg, de dromen van grote successen tijdens de lange bootreis, de uiterlijke zelfverzekerdheid, waarmee velen van deze vrijgezellen aan land gestapt waren („Nou, hier komen we dan en nou zullen wij dit land eens even laten zien, wat Hollanders waard zijn") — dit alles verschrompelde en kromp ineen tot puberteitsopschepperij. En wat die bootreis niet gekund had, noch de eerste kennismaking met dit land in Wellington, noch de lange reis van Wellington naar Christchurch, noch de treinreis van Christchurch naar Dunedin, dat deed deze tocht in de extra-bus: het ruige, onherbergzame landschap van Central Otago kreeg iedereen klein. En alle branie mondde uit in die ene, onzekere vraag: „Waar brengt u ons toch naar toe, meneer?" Bergen en rotsen, heuvels, begroeid met taai, dor struikgewas, wat stoffige cabbagetrees en hier en daar een groep slordige eucalyptusbomen.... en geen mensen meer, nauwelijks nog een schaap....

Negenennegentig Nederlandse vrijgezellen, uitgekomen onder contract, die in Februari van dit jaar, in het hartje van een stoffig hete zomer, hun emigratieavontuur waren begonnen....

„Recente" Boerenoorlog

Je kunt een Nieuw-Zeelander uit de „back blocks", het echte binnenland, niet hoger op de kast krijgen dan met het verhaal over de sheepfarmer, die heel oud en gelooid vorig jaar een keer naar de stad kwam, in Christchurch wijdbeens op een politieagent afstevende en hem luidkeels vroeg: „Heej, hoe staat 't met de oorlog?"

„De oorlog? Het is al lang weer vrede, man."

„Vrede? Wie heeft er dan gewonnen?"

„Wij, natuurlijk...."

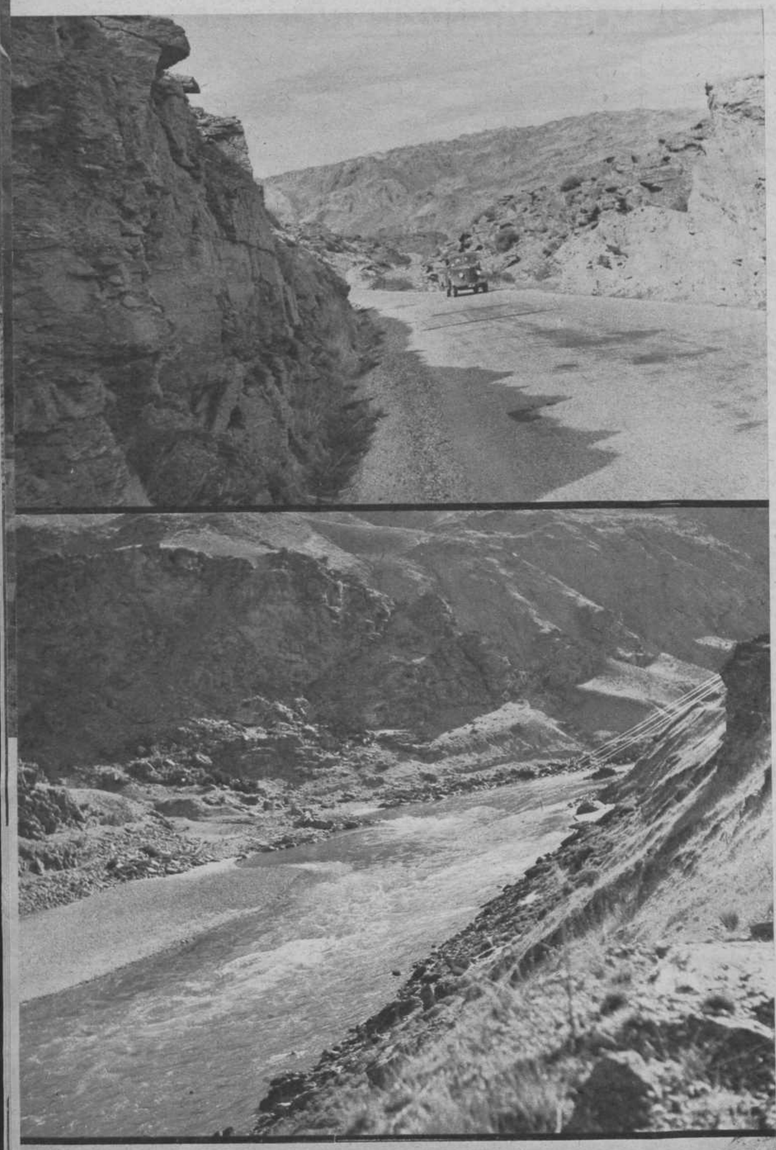
„Well," zei die boer, „ik heb altijd wel gezegd, dat die Boeren in Zuid-Afrika no good waren."

Wanneer men op een hete, stoffige voorjaarsdag uren en uren door Central Otago gereden heeft ongeveer zonder een sterveling tegen te komen, met hier en daar slechts een stofpluim van een andere auto tegen de horizon, dan kan men zich zonder al te veel fantasie voorstellen, hoe dit soort grapjes over de „recente" Boerenoorlog in de wereld gekomen is. Pas wanneer men de weg voor de tweede keer rijdt, ontdekt men, dat Roxburgh minder ver weg is dan het lijkt.

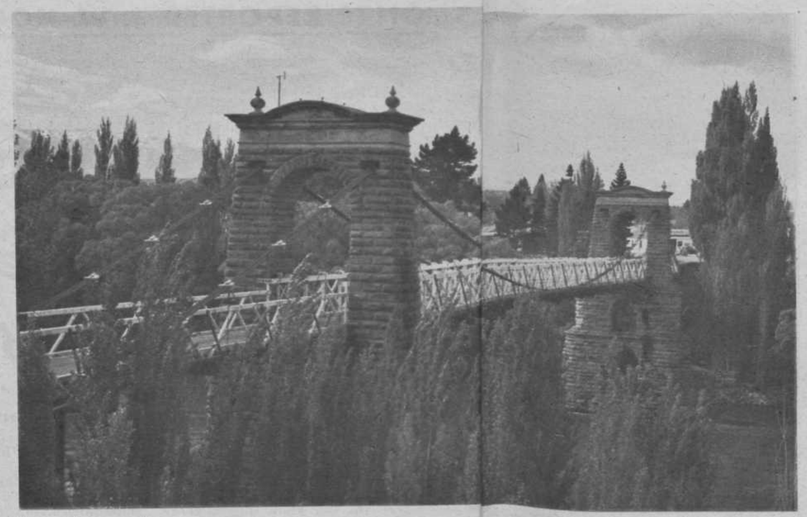
In 1949 begon de Nieuwzeelandse regering met de uitvoering van een groot plan om de voorziening van electrische energie aan te passen aan de steeds groeiende vraag. Nóg ziet men in hotels hier aanmaningen om zo zuinig mogelijk te zijn met licht. Het tijdelijk afsluiten van stroom voor huishoudelijk gebruik behoort nog tot een zeer recent verleden, het komt hier en daar zelfs nú nog voor. Een stuwdam in Central Otago zou het water van de Clutharivier opvangen in een groot bassin, van dit kunstmatig meer uit zou het dan naar lager gelegen turbines worden geleid, die een capaciteit van 320.000 kw. zouden kunnen opwekken, genoeg om in het tekort van het hele Zuidereiland te voorzien. Het zou de grootste electrische centrale van Nieuw-Zeeland worden.

De reis van Dunedin naar Queenstown gaat door de provincie Central Otago, voor een groot deel dor en onvruchtbaar land.

Een grote brug over de Clutha nabij het vriendelijke dorp Alexandra, voorbij Roxburgh.

Links boven:
„Goeie genade, wat een land!" zuchtte een van de Nederlanders bij het zien van het woeste, onherbergzame landschap van Central Otago. De lange tocht per autobus over een eindeloze slingerweg tussen bruingeblakerde heuvels „kreeg iedereen klein"!

Landschap nabij Cromwell tussen Alexandra en Queenstown. In laatstgenoemde plaats eindigt de spoorlijn van Dunedin. Het is hier een land met woeste canyons; aan de horizon verrijzen de bergkammen van de Remarkables.

De dam zou aan de kruin gemeten meer dan vier kilometer lang worden, de grootste hoogte in de V-vormig toelopende waterkering zou ruim zestig meter bedragen. Men begon het terrein te prepareren voor de invasie van arbeiders, stampte uit de kale, rotsachtige, boomloze grond een paar enorme kampdorpen, bouwde kantoren en tekenkamers en wierf arbeiders aan. Maar toen men enige tijd bezig was met het werk, geraakte men achter op het schema en zag het departement van openbare werken (een vrij pijnlijk geval en aanleiding tot vele honende vragen van de oppositie) zich gedwongen het werk uit te besteden aan een particuliere Engels-Zwitserse combinatie.

Er werken thans arbeiders van een groot aantal nationaliteiten, in totaal ongeveer dertienhonderd man. Het leken, gezien vanaf een der steile hellingen, niet meer dan mieren, die diep in het dal dooreen krioelden. Boven een kleine groep betonwerkers hing een enorme container, die, opgehangen aan een kabelbaan, welke gespannen was tussen twee enorme masten, dwars over de vallei naar elk punt van het werk kan worden geleid om daar nieuwe betonmassa's te lossen. In totaal zou men, wanneer de dam af was, een zevenhonderdduizend kubieke yard beton verbruikt hebben (per kubieke yard ongeveer driehonderdvijftig Engels pond), maar nog stroomde de Clutha vrij en ongeboeid langs de geweldige betonconstructies, die echter dagelijks meer de bergstroom naderden.

De kampen lagen verderop; er waren aparte nederzettingen voor gehuwden, en sommige huisjes van de „married quarters" zagen er vrij aardig uit. De kampen voor ongehuwden bestonden uit eindeloze rijen (met trotse bordjes „4th Avenue" enzovoort) houten keetjes, die op het eerste gezicht niet groter leken dan de huisjes, welke men op het platteland soms nog achter op het erf ziet staan.

Hier en daar stonden Nederlandse namen op die eenmanshutten: „Kees Bruin, 80b", las men en in het dorre vallei trof ik een jongen uit Eindhoven die Bouwe Lels heette. De heer Korndörffer had mij verteld, dat er honderdvierenveertig Nederlanders werkten, maar Bouwe noemde een veel kleiner aantal: er bleek nogal verloop te zijn.

„Als Labour & Employment een goeie bui heeft, raak je wel weg," zei hij, hoewel dit zéker geen algemene regel is voor „schemers" en men hier en daar zelfs aspirant-contactbrekers dreigt met sancties als: „Dan mag je meisje niet uitkomen."

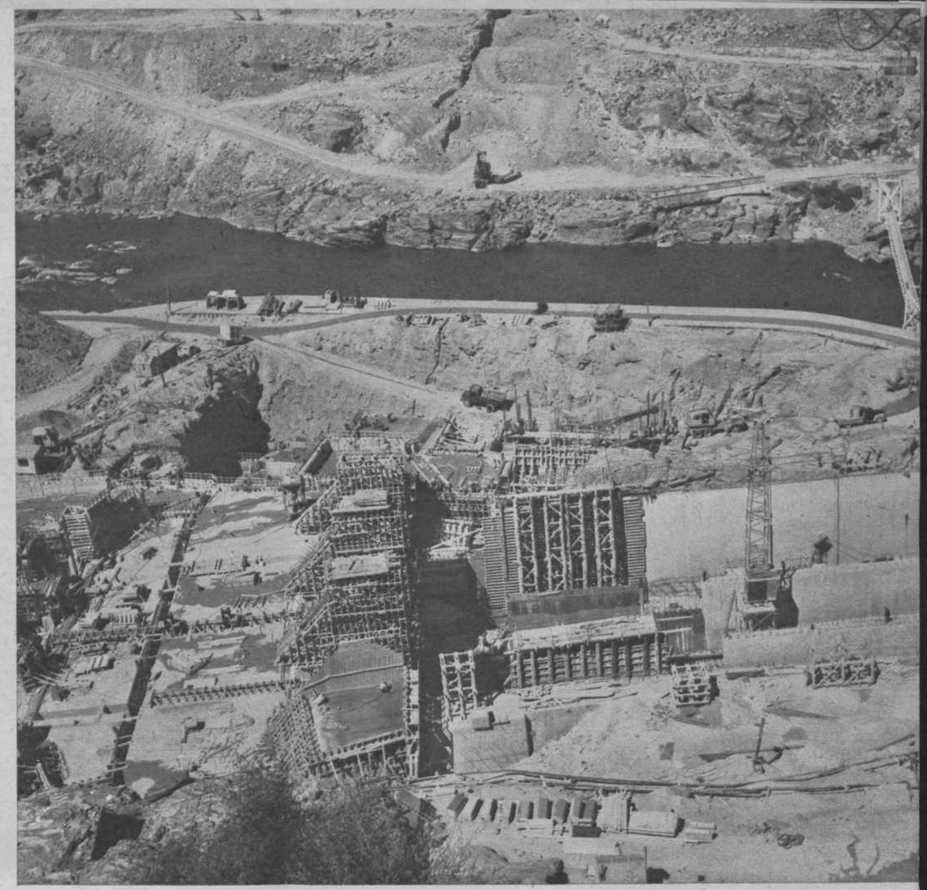
„O," zei Lels, „het vet is er momenteel wat af. Er is niet zoveel bonus (extra-uitkering van bijzondere aard) meer als vroeger en £ 11 of £ 12 per week kun je in de stad ook verdienen."

Hij maakte bekistingen voor de betonconstructies, had het vrij druk, omdat hij in de nachtploeg zat, en lepelde in die houten winkel-lunchroom een enorme portie ijs op, samen met met zijn meisje, mejuffrouw Tonny Walraven, die nog zeer onlangs met de Waterman uitgekomen was en accomodatie gevonden had bij de familie Hulsbos uit Haarlem. De heer Hulsbos is voorman op het werk.

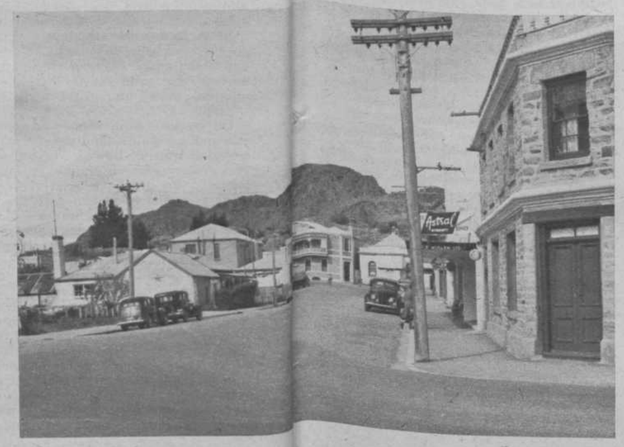
Lels had niet slecht geboerd; in acht maanden had hij een radio gekocht (f 650.—), beweerde hij, plus lakens, slopen, gramofoonplaten en bovendien de reis van Tonny betaald. „Je staat hier wel gek te kijken, als je pas uitkomt," zei hij. „Daar viel me hier iets tegen, toen ik pas kwam, wat weet ik eigenlijk nog niet. Hard werken, echt hard, heb ik hier nog nooit gedaan: je moet wat in beweging blijven, maar hard .... nee ...."

Zijn hut was gemeubileerd met een houten tafel, een houten bed, een strozak, en een kleerkast. Toen hij hier aankwam, had hij dekens moeten kopen, drie .... „Een soort paardendekens," zei hij, „maar je kon toch wel wat van je behuizing maken. De Engelsen, die hier werken, interesseert gezelligheid meestal niet; die geven er niet om waar ze wonen en hoe. Als die maar een fles hebben! Sommigen zitten avond aan avond te drinken in hun eentje ...."

„Dit is het kamp, waar ik de meeste moeilijkheden mee gehad heb," vertelde de heer Korndörffer. „Het eten is er slecht geweest en er zijn nog klachten. We hebben zelfs eens een staking van de Nederlanders gehad

Een overzicht van het grote kamp van de Hydro Works te Roxburgh, waar men al enige jaren werkt aan de bouw van een stuwdam en een electrische centrale, die de grootste van Nieuw-Zeeland zal worden. Hier werken ook veel Nederlanders, maar er schijnt nogal verloop onder te zijn.

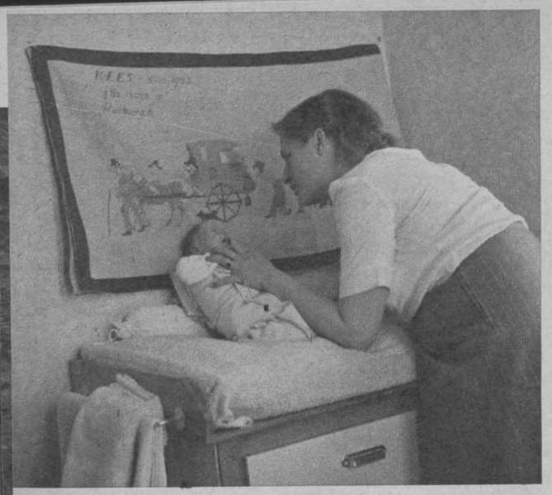

Links:
Een van de vele mooie plekjes in de omgeving van Queenstown, een toeristenplaatsje aan het verrukkelijke Wakatipumeer.

Rechts:
Alexandra, een aardig, rustig dorp tussen Roxburgh en Cromwell. Het vormt het centrum van een groen en vruchtbaar plateau, dat een ware verademing is na het woeste landschap voor en voorbij Roxburgh.

Een ander panorama van het grote kamp der Hydro Works. Op de voorgrond de brede weg, die er heen leidt.

Mevrouw Hettema, de echtgenote van een Leeuwardense ingenieur (die op de koeltechnische afdeling van de Hydro Works werkt) met haar toen nog pas enkele weken oude zoontje Kees. Zijn officiële, echt Friese voornamen zijn Kornelis Tedman. De commode is door ir Hettema zelf gemaakt.

Frans van Boxtel uit Berlicum met zijn vrouw Cis en hun dochtertje Liannetje. Frans werkt op de dairyfarm (zuivelbedrijf) van mr Waldron te Alexandra. Bij de geboorte van de baby waren ze van alle kanten met cadeautjes voor de kleine bedacht.

Luc Bunt uit Heerenveen, pompassistent bij de Hydro Works, controleert nog even de inhoud van zijn lunchpakket, alvorens hij naar zijn werk gaat. „Allemaal kaas vandaag!" Luc heeft, in tegenstelling tot veel van zijn kameraden, geen motor, maar een racefiets.

Bouwe Lels uit Eindhoven en zijn verloofde mejuffrouw Walraven, die pas was overgekomen, lepelen een portie ijs op in de houten winkel-lunchroom van Roxburgh. Bouwe, die bekistingen maakt voor de betonconstructies, had niet slecht geboerd, al was volgens zijn zeggen „het vet er momenteel wat van af."

Koos de Graaf en R. Visser uit Den Haag op hun nieuwe Ariel 1000 cc, tweedehands gekocht voor £ 370. „Wel 'n bietje zwaor," vond hun kameraad Wijnen, die zelf blijkens zijn prestaties als motorrijder rijp is voor de TT-races!

Lois Jansen, headwaitress in het hotel te Queenstown, „die zowat alles van Nieuw-Zeeland gezien heeft".

Jan van Geuns uit Schiedam, die vijf jaar als patissier heeft gewerkt in Atlanta te Rotterdam, is in Nieuw-Zeeland eerst kok geweest te Roxburgh. Thans is hij in dienst van bakker Robins te Queenstown. Wij zien hem op de foto met de hulp van zijn vrouw bezig met het repareren van zijn zelfgebouwde kano. Ze hadden te Queenstown hun ogen uitgekeken op zijn deegroller-op-kogellagers.

en er zijn de gekste dingen gebeurd. Eén keer kreeg ik de boodschap, dat een jongen niet meer uit zijn hut wilde komen; hij had heimwee en wilde niet meer werken. Tien dagen lang zat hij opgesloten .... Het kan hier 's winters ijzig koud zijn en dan zag je er een hoop rondlopen met een baard. 's Zomers is het hier erg heet."

„Het breakfast is goed," vertelde Lels. „We eten met een honderd man in één barak; de meeste Nederlanders zitten zowat bij elkaar. Als je naar je werk gaat, krijg je een lunchpakket mee; ik heb er wel eens rauwe eieren bij gehad, maar toen heb ik een bewijsje van de dokter gehaald, dat ik in mijn hut een electrisch kookplaatje mocht hebben."

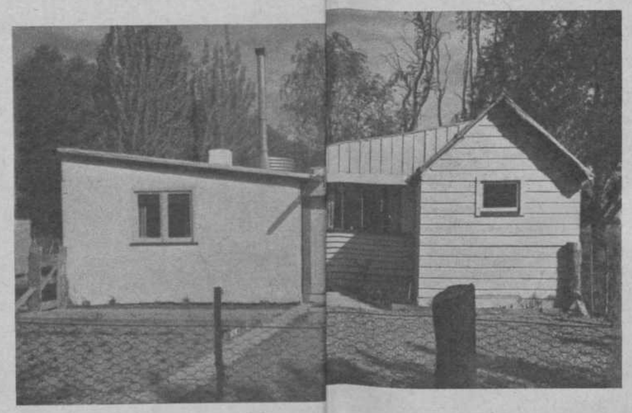
Er was gelegenheid om naar de kerk te gaan; een keer waren er twee Nederlandse paters op bezoek geweest.

Dat herinnerde me aan het geval van de Nederlandse dominee, die hier in Roxburgh ook een keer alle protestantse Nederlanders bij elkaar had weten te trommelen en hen twee uur lang over allerlei geestelijke problemen gesproken had. „Als er nu nog vragen zijn, kom er dan gerust mee voor de dag," besloot hij zijn godsdienstige causerie. Het bleef even stil in de zaal. Toen stond er een boom van een Nederlander op, schraapte zijn keel en zei op z'n dooie gemak: „Jao, dominee. Mot je es luistere. Ik wou es vraoge of u hier geen bokskampioen kan laote heenkomen. Ik bedoel, weet je, een behoorlijke tegenstander voor me, want in het kamp heppik al zowat alles gehad ...."

De Nederlanders hier waren op slinkse manier (en aan de verhalen te horen nogal met combines) ook schaatskampioen geworden — als ik het goed begrepen heb, zelfs van heel Nieuw-Zeeland — en waarschijnlijk had Koos de Graaf uit Den Haag daarbij ook wel de vonken uit z'n benen geschaatst, want in zijn hut („Kijk niet naar de rommel; ik heb net wasdag gehad en die dekens zijn in geen zes maanden van m'n bed geweest.") was de adreskaart van een postpakket aan de wand gepunaisd met zestig gulden port! „Ik heb me schaatsen laten uitkomen per luchtpost," zei Koos.

Elders aan de wand hingen twee jachtgeweren, een paar bokshandschoenen, een foto van Schiphol bij nacht plus een heleboel plaatjes van spiermensen, athleten met enorme biceps. Vier keer in de week, zo had Lels me verteld, konden de arbeiders naar de bioscoop gaan; 's Zaterdags was er altijd een dansavond, maar volgens Lels en zijn meisje danste men er meer oldtimers-dansen — „Weet u wel, in een kring."

Hier en daar stond naast zo'n huisje een complete auto geparkeerd — bijna groter dan het huisje zelf! — en Nederlanders zouden in dit land geen Nederlanders zijn, wanneer ze geen motor hadden!

Het huis van de familie van Boxtel te Alexandra. Frans en Cis hebben het in hun nieuwe vaderland — met een beetje aanpassen waarschijnlijk — „heel erg naar de zin."

Laagvliegende Dutchman

Ja, laten we het eens over die motors hebben. In Dunedin stond laatst maar weer eens een Nederlander voor de rechter, in z'n nek gegrepen door een verkeersagent wegens het overschrijden van de maximumsnelheid. Die edelachtbare had al zoveel Nederlanders veroordeeld (tot boetes), dat hij alleen maar zei: „Oh, weer een, eh?"

„Jao, Your Honor," zei Jen de Dutchman, „dat sal ik u eens fertelle: se hadden mij in Holland gesegd: dat Nieuw-Seeland, seiden se, was so'n mooi land .... Nou jao, wat schiet er dan anders ofer dan er so gauw mogelijk sofeel mogelijk fan te bekijke. En daorom sat ik 'n pietsie bofe de maximum-speed ...."

Er wordt onverantwoordelijk hard gerauscht door een hoop knapen; zo nu en dan rijdt er zich een in diggelen tegen de rotsen en in het Dunedinse hospitaal lagen er één keer zes tegelijk in het gips ....

Koos de Graaf was al aan z'n tweede motor bezig. Het was een Ariel 1000 cc, die hij tweedehands voor £ 370.— gekocht had.

„Wel 'n bietje zwaor," zei Wijnen, die in de keuken werkte („als 't eten me nie bevalt, kook ik m'n eigen potje"), daar een pond of zestien per week verdiende en de vorige dag nog binnen de twee uur uit Queenstown was teruggekomen (ook al rijp voor de TT, want die weg dwars door de bergen zouden wij later nog leren „waarderen"). „Nee, 1000 cc is mij wel een bietje zwaor ...."

Luc Bunt uit Heerenveen had het minst gevaarlijke kaliber: een racefiets. Hij stopte even op weg naar zijn werk (was pomp-assistent, maakte £ 40.– in de twee weken) om de nieuwe aanwinst van Koos te bewonderen en maakte van de gelegenheid gebruik om even te kijken, hoe zijn lunchpakket er uit zag: „Hm, allemaal kaas vandaag .... Gister kregen we niks dan ei tussen onze sandwiches ...."

„Och," zei Koos, „als ik de kans krijg, ga ik hier ook weg en hou ik op met zandblazer zijn op de Hydro Works. Het eten is hier treurig. Nee, het bevalt me niks ...."

Hij trapte zijn motor aan. Z'n vriend Visser, ook uit Den Haag, sprong achterop en Koos spoot met donderende vaart de „Avenue" af.

Die week vermeldde het aanplakbord voor ontspanning: „The Breaking Point", „Wild Beasts at bay", „Happy go lovely" en een film over Ignace Jan Paderewski „Moonlight Sonata".

Roxburgh was in zekere zin een harde selectiezeef. De mannengemeenschap leefde er in een soort D.U.W.-kamp, maar de lonen waren hoog. Later hoorde ik van een jongen, die een keer over veertien dagen niet minder dan £ 56.— had uitbetaald gekregen. Hij was nog geen twintig jaar en had reeds £ 400.— op de bank.

De sterksten, de sterksten in morele zin, haalden het, vonden in deze Hydro Works een prachtige springplank, maar tere voeten konden zich daar beter niet op afzetten voor de definitieve sprong naar een geslaagd immigrantschap.

Enkele weken na mijn bezoek was er overigens volgens de kranten wéér een conflict. Toen eisten de uit Engeland overgekomen contractarbeiders een zeventigurige werkweek of hun retourbiljet.

Anders lag het voor ir Hettema, die gesolliciteerd had na een oproep van de Nieuwzeelandse regering en voor minstens drie jaar gecontracteerd was. Met nog een twintigtal andere „Delftenaren" was deze Leeuwardense ingenieur ongeveer anderhalf jaar geleden uitgekomen en op de Hydro Works geplaatst. Hij werkte er op de koeltechnische afdeling en legde met een geduldige glimlach uit, dat er bij het hard worden van cement warmte vrijkomt. Om die zo snel mogelijk kwijt te raken paste men 'n koelbuizenstelsel toe.

Hij had een aardig huis in de married quarters, maar zijn vrouw had niet al te veel op met het klimaat in dit centrale gedeelte van het Zuidereiland. „Met Kerstmis is het hier om te smelten," zei ze, „en ik kook op kolen.... Dan weet u het wel!"

Toen wij er waren, stond er dwars door het dal een dorre noordenwind, die het gesprek met de familie Hettema een geluidsachtergrond gaf, niet ongelijk aan die bij stormluisterspelen in Nederland; onafgebroken zong de wind langs de houten bungalow.

Ir Hettema vertelde, dat z'n Delfts civiel-ingenieursdiploma tijdelijk was geaccepteerd onder voorwaarde, dat hij binnen zes jaar lid zou zijn van de Engelse ingenieursvereniging. Daarvoor was een praktisch examen nodig plus twee jaar constructie-ervaring, een jaar tekenen, enkele scripties en bovendien nog schriftelijk een mondelinge bekwaamheidstests.

„Wij hebben het departement van arbeid achter ons," zei hij. „Anders zou het veel moeilijker zijn."

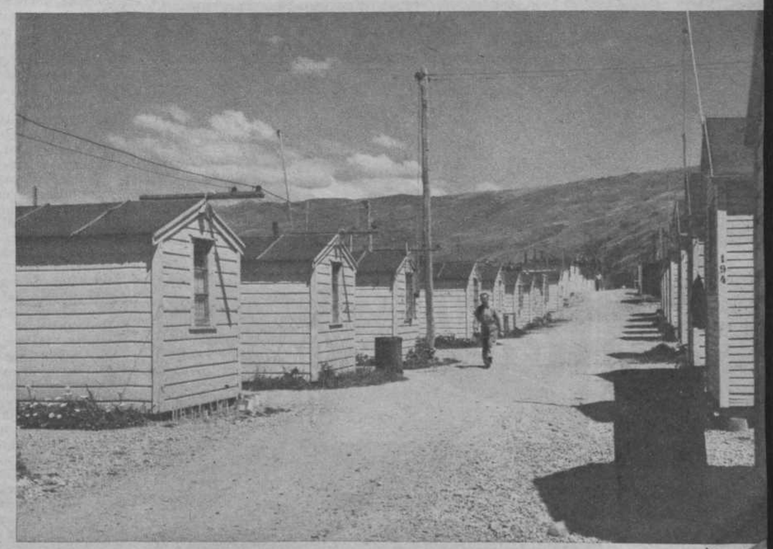
Januari 1955 moest hij naar Wellington, hoopte het jaar daarna zijn examen te doen.

Intellectuelen, die onder deze condities uitkwamen (op verzoek van de regering) maakten waarschijnlijk een kans; voor iemand die het op eigen houtje probeerde, waren de kansen om geaccepteerd te worden uiterst minimem.

Ongetwijfeld had iemand, die getrouwd was, bovendien net vader geworden van een stoere, jonge Fries, die Kornelis Tedman heette (mevrouw Hettema was erg tevreden over de veertien dagen dat ze, geheel gratis, in de kraaminrichting was geweest), het aanzienlijk gemakkelijker dan de vrijgezellen: de jongens, die een hoop geld konden maken en zich met hun wilde rausch-motoren de bijnaam van „Milkbar Cowboys" hadden verworven. En toch hoorde ik daar één verhaal, dat me min of meer ontroerde. Enige tijd geleden verbrandde er een van die jongens zo ernstig in zijn hut, dat hij meer dood dan levend naar het ziekenhuis in Dunedin werd overgebracht, waar men hem met veel huidtransplantaties weer overeind kreeg. Hij lag er maanden, werd toen eindelijk min of meer lopend patiënt, hoewel men hem nog voortdurend behandelde. Op een goeie dag kreeg hij zoveel heimwee naar zijn makkers in de Hydro Works, dat hij net zolang bij de dokter ging zaniken tot deze hem verlof gaf een paar dagen naar Roxburgh te gaan. Nu lag er nóg een knaap in het ziekenhuis; die had met zijn motor ongeveer heel zijn karkas aan diggelen gereden, ook een „Roxburgher". Nauwelijks hoort die het nieuws, dat de dokter eens genadig over zijn hart gestreken had, of hup, hup, hinkelepinkt hij op zijn krukken

De milkbar in Alexandra, waar men echter nog veel meer kan krijgen dan melk.

Een straat („Avenue") in kamp 2 van de Hydro Works. Men ziet naast de huisjes de masten van de kabelbaan, waarlangs bakken met cement worden vervoerd naar de plek, waar dit nodig is voor de betonconstructies.

Toen begon hij een vettig papieren zakje open te scheuren, waaruit drie oliebollen rolden.

VROUWEN KUNNEN ZO ONREDELIJK ZIJN

EEN OUDEJAARSVERHAAL NAAR DE WERKELIJKHEID VAN HET OMROEPLEVEN

door Jan van Amstel

Vrouwen kunnen zo onredelijk zijn," zei Daan in zijn somberste ogenblikken. Gelukkig waren die ogenblikken maar zeldzaam, want hij had geen tijd en geen gelegenheid om somber te zijn. Hij was ook niet romantisch van aard. Als hij er goed over nadacht, meende hij zich te herinneren, dat hij het vroeger wél geweest was. Maar het was vreselijk gek: dat was er helemaal vanaf gegaan sedert hij alle dagen met kunst en kunstenaars omging. De beste remedie om er van af te komen. Een soort homoepathisch geneesmiddel: de kwaal bestrijden met de kwaal. Nee, Daan was beslist niet romantisch meer. Anders zou hij, sprekend over de geringe kansen, welke zijn baantje hem gunde om somber te zijn, weleens hebben uitgeroepen: „Lach dan, Paljasso, als je hart is gebrohoke....!" Maar zulke hevige gemoedsontladingen waren hem vreemd. Hij had — alweer in zijn baantje — geleerd, zich te beheersen.

Opgedragen aan alle werkers, die door hun beroepsplichten verhinderd zijn Oudejaarsavond in de eigen familiekring te vieren

Er waren heel wat mensen, die zeiden dat Daan geen baantje had, maar een baan. Daan was omroeper bij de radio. Er waren jongedames, die verbleekten bij dat bericht, en anderen, die er zowaar van bloosden. Er waren zelfs oudere dames, die tegen Minnie zeiden: „O, mevrouw, wat ontzettend leuk. Gewoon opwindend." En dat malle mens van twee-hoog had eens in volle ernst gezegd, toen zij toevallig met Minnie bij de melkboer stond: „Zoals uw man toch 's morgens dat gramofoonplaten-programma aankondigt.... Ik zou hem gewoon niet meer kunnen missen!"

„Geschift," had Minnie gezegd en zij had daarbij haastig op een blik melk gewezen.

„Wat zegt u daar?" riep de verontwaardigde melkboer uit. „Hoe komt u er bij? Ze komt zo van de koe. Bij wijze van spreken, want ze gaat natuurlijk eerst nog naar de fabriek. Maar daar maken ze de melk alleen nog verser dan ze al is. Op mijn woord. En dan willen ze je nog in je eigen winkel komen vertellen, dat je melk geschift is. Hoe bestaat 't!"

Het kostte de goede man ruim een kwartier om de versheid van zijn melk onomstotelijk te bewijzen. Minnie kon niet van hem afkomen en al die tijd bleef het malle mens van twee-hoog geïnteresseerd toeluisteren. Bij het verlaten van de winkel stak zij heel schuchter haar arm door die van Minnie en zei: „Om op uw man terug te komen, ik vind hem knal. Wilt u hem niet eens een avondje meenemen om bij ons te bridgen? Wij zijn toch buurtjes en ik zou het echt dolletjes vinden."

Minnie was het liefst gaan schreeuwen, maar dat deed zij niet. Zij speurde alleen veertien avonden lang alle advertenties van huizenruil na. Toen Daan dat op zekere keer in de gaten kreeg en vroeg wat haar bezielde, nu ze toch zo'n aardig flatje hadden en de kosten van een verhuizing genoeg waren om een omroeper konde rillingen te bezorgen, bekende Minnie wat haar hartje bezwaarde. Alles, ook de scène bij de melkboer. Daarop lachte Daan, dat de ruiten er van rinkelden. Het leek of hij niet meer zou bijkomen. Tevergeefs riep Minnie: „Sssst! Sssst! De buren!" Maar de niet te stelpen lachbui had toch één goed resultaat: al Minnie's zorgen waren opeens weggelachen. Gewoon de deur uit gespoeld op de golven van Daan's onbedaarlijk gebulder.

Enfin, Daan had een baan en geen baantje. Zo wilde nu eenmaal iedereen het. Natuurlijk was Minnie wel gevleid door al die bewondering voor haar man. Hij was het dubbel en dwars en driedubbel waard. Hij was iets heel bijzonders. Die lui bij de radio zijn tenslotte ook niet gek. Die weten wel wat zij nemen. Maar.... dat hoefde Daan zelf niet door te hebben. Het was juist dat onopgesmukt-naïeve, dat hem zo aardig maakte. Zij had aan niets zo'n hekel als aan die ijdele, opgeblazen en over het paard getilde, holle pralertjes. Haar enige vrees was, dat die dwaze populariteit hem nog eens naar het hoofd zou stijgen. Zeker, hij was verstandig genoeg. Het zou bij hem zo'n vaart niet lopen, maar zij hield te veel van hem om ook maar de geringste verminking van zijn karakter te dulden. Dus zei Minnie altijd, dat Daan een gevaarlijke baan had en een lastige baan, die altijd beslag op hem legde, als zijn gezin zo'n behoefte aan hem had. Daar was veel waars in. Maar — en dat wist niemand — als iemand Daan een andere baan had aangeboden, zelfs met betere vooruitzichten, zou zij gezegd hebben: „Zou je dat nu wel doen? Het is zo'n mooi werk, dat je hebt. Echt iets voor jou. Ze kunnen je daar niet missen."

Zo ging hun leven voort. Heel het land kende Daan's stem; zijn gezicht had geen grotere bekendheid dan dat van zijn buurman. Minnie had weleens gezegd: „De hemel zij dank, dat je nog niet bij de televisie bent. Dan konden we ons helemaal nergens meer rustig vertonen. Ik mag er niet aan denken." Maar Daan zei: „Ik wel. Dat zou de beste manier zijn om al die onzin radicaal de kop in te drukken. Als ze zesmaal die onbenullige tronie van mij op hun scherm hadden gezien, waren zij meteen genezen. Al die dweepzieke wichten. De televisie neemt precies weg wat hen aantrekt: het geheimzinnige, de illusie. Nu kan iedereen ons zien zoals hij wil. Als 't mogelijk was — maar dat is natuurlijk uitgesloten — nog mooier dan Clark Gable. Op de televisie ben ik niet indrukwekkender dan de bakker van de overkant."

„Hoe kan je het zeggen?" had Minnie ondanks zichzelf uitgeroepen.

Maar Daan voltooide rustig zijn betoog: „Dus onze enige hoop is minister Cals en de televisie."

Intussen ging de loopjongen voort met elke morgen het stapeltje persoonlijke brieven op Daan's bureau te leggen.

„Zou ik misschien een foto kunnen krijgen van de omroeper met de lieve stem, die gisteren „Kiss me, oh kiss me" aankondigde? Kosten worden gaarne vergoed. Daisy."

„Hierbij stuur ik u twee pakjes sigaretten als dank voor de schattige attentie om juist op mijn negentiende verjaardag mijn lievelingsfoxtrott „Liebling, ich sehne mich so nach dir"

„Zoals uw man toch 's morgens dat gramofoonplatenprogramma aankondigt...."

„Wat zegt u daar? Hoe komt u er bij!"

uit te zenden. Hoe kon u het weten! Als steeds uw Elly."

„Geeft u ook les in stemvorming? Ik zou mij zo dolgraag bekwamen tot omroepster. Maar alleen bij u, want u bent onnavolgbaar. Germaine."

Daan telde ze alleen maar op en tekende voor de mop een grafiekje, net als de zuster had gedaan, toen hij eens in het ziekenhuis lag met een verdrietige blindedarm. Hij had zijn grafiek eens onnadenkend de koortskaart genoemd. Toen hij later begreep wat een uitstekende naam hij uit de mouw had geschud, handhaafde hij de benaming. En alle briefschrijvers kregen keurig hetzelfde gestencilde briefje, dat de omroepleiding in pakjes van honderd voor zulke malle gevallen ter beschikking stelde:

„Geachte Mejuffrouw,

De omvang van onze post maakt het onze medewerkers onmogelijk zich persoonlijk met u in verbinding te stellen. Wij danken u voor de belangstelling, welke uit uw schrijven bleek, en verblijven met de meeste hoogachting...."

„Vrouwen kunnen zo onredelijk zijn," zei Daan in zijn somberste ogenblikken. Hij had er misschien meer aanleiding toe dan welke andere Nederlandse man ook. Maar je moet nooit generaliseren, zelfs niet al heb je een millioenenpubliek, dat je waant te kennen. Ja, wáánt. Een leven is te kort om het precies te leren kennen.

En zeker had Daan zijn stopwoordje niet in verband moeten brengen met Minnie, die het redelijkste lieve wezentje was, dat op maat 37 rondliep door Hilversum. Maar Minnie had nu al driemaal gevraagd of hij zijn dienstrooster al had. Zij wist toch, dat hij die nooit eerder kreeg dan Vrijdagmorgen. Dat was nu eenmaal zo en het kon ook niet anders bij een omroep. De radio is zo nauw aan de verrassingen van het leven gebonden, dat je nooit lang van tevoren kan zeggen wat je te doen zal staan. Als mijnheer Malenkov vannacht kiespijn heeft en morgen een nijdige bulderrede uitspreekt, moet je morgennacht overwerken om de extra-nieuwsberichten te verwerken. Niets aan te doen. Als je daar niet tegen kan, moet je maar boekhouder worden of onderwijzer of wat dan ook. Een radioman moppert daar niet over. Die is dan in zijn element. Dat zo'n mens als Minnie dat nu na al die jaren nog niet begreep, dat was toch eigenlijk wel erg. Moet je nagaan! Of hij zijn dienstlijst nog niet had. Natuurlijk, het was de volgende week Oudejaar. Op de tweede Kerstdag was hij ook al het kind van de rekening. Maar, nogmaals, daar was hij omroeper voor. Hij stond voor zijn werk.

Dat wist zij, toen hij haar trouwde, en als het haar niet had aangestaan, had zij destijds moeten zeggen: „Néé, ik wil niét!" Maar als hij het zich goed herinnerde — en dat deed hij — had zij precies het tegenovergestelde gezegd. Nou dan!

Zulke opgewonden gedachten had hij nooit, als Minnie er bij was. Het kon hem soms werkelijk spijten, maar hij bracht het echt nooit op, als zij daar thee stond in te schenken en onderhand vertelde, dat Daan junior drie ons gehakt aan de poes had opgevoerd en dat Wimpie pogingen in het werk had gesteld om bellen te blazen uit vaders pijp, die nieuwe van Sinterklaas. En dan kwam er opeens achter: „O ja, dat is waar ook. Hoe zit het nu met je dienstrooster?"

„Kindlief, je weet toch...."

„Ja, ik weet het. Maar moeder zou het zo fijn vinden, als wij naar Gouda kwamen. Gerda en Herman komen ook. Er is ruimte genoeg in dat grote, oude huis. Wij zouden weer eens net als vroeger allemaal bij elkaar kunnen zijn. Ach, hoeveel Oudejaarsavonden zou dat nog mogelijk zijn? Vader heeft het al tweemaal terloops over een rusthuis gehad. Daar piekert hij dus al over. Drieënzeventig, dat is ook een hele leeftijd. En moeder eenenzeventig. Die schatten! Hoe lang zullen wij hen nog hebben? Zij zijn toch altijd zo goed voor ons geweest. Voor jou tenslotte ook."

Toen was het stil. Daan zat voor zich uit te kijken. Minnie's moeder was geweldig goed voor hem geweest. Zij was juist geweest wat hij zoveel jaren ontbeerd had, omdat hij zijn eigen moeder zo vroeg had verloren. Kostschooljaren! Brrr! Laat anderen er idyllische verhalen over vertellen. Wat hij er zich van herinnerde was één groot gemis, dat alle welwillende en verstandige broeders niet hadden kunnen goedmaken: moederliefde. Later leerde hij Minnie kennen en hij werd als het ware in het gezin van haar ouders opgenomen. Hij telde er mee, weet je. Er werd rekening met hem gehouden als met iemand, die er onverwreemdbaar bij hoorde. En het was vooral Minnie's moeder, die hun dat behaaglijke, veilige gevoel wist te geven. O, hij had de oude heer van Beynen zeer hoog. Voortreffelijk mens. Hij kon niet hopen ooit een betere vader te worden. Maar een vader is het verstand en een moeder is het hart. En dát maakt een gezin. Verstand hadden die broeders ook zat. En harten? Wel wis en bliksems! Alleen.... geen moederharten. Neem ze dat eens kwalijk. God zegene moeder van Beynen, dacht Daan. God zegene die lieve, brave vrouw, om wie hij een dodelijke hekel had aan alle moppen over schoonmoeders.

„Waar zit je aan te denken?" zei Minnie.

„Minnie, kind, als het zou misgelopen met mij, ik bedoel, als ik op Oudejaarsavond weer dienst zou hebben, dan zou je toch naar Gouda moeten gaan."

„Ik alleen naar Gouda? Ik denk er niet aan."

„Natuurlijk niet alléén. Ik breng je op mijn laatste vrije dag voor Oudejaar naar vader en moeder met de kindertjes."

„En jij dan? Hoe moet ik jou dan een Zalig Nieuwjaar wensen?"

„De volgende dag, als ik je weer kom halen. Want als ik met Oudejaar dienst heb, ben ik met Nieuwjaar vrij."

„Ik denk er niet aan," herhaalde Minnie resoluut.

„Minnie, jij en ik, wij zijn dat samen aan je ouders verplicht. Ik weet wel, dat je mij liever dadelijk bij mijn thuiskomst een Zalig Nieuwjaar wenst. En dacht je, dat ik het zo prettig vond om in een stil, koud huis te komen en zonder iets te zeggen onder de wol te kruipen? Dat moeten wij nu maar voor die twee oudjes overhebben. Het is, net zoals je zegt, prettig voor hen en voor jullie om weer eens echt ouderwets bij elkaar te zijn. Dat plezier zullen wij hun gunnen."

„Wij zijn niet bij elkaar, als jij er niet bij bent," wierp Minnie tegen. „Ik hoor bij jou."

„Laat ons er niet meer over spreken," zei Daan. „Het is nog niet zover. Ik heb tenslotte vijftig procent kans, dat ik vrij ben. Denk er intussen nog maar eens over na en dan zal je zien, dat ik gelijk heb."

De dienstrooster kwam net als altijd op Vrijdagmorgen om elf uur. Er kan veel gebeuren. Oorlogen kunnen uitbreken en wapenstilstanden kunnen worden gesloten, maar de dienstroosters bij de omroep komen op Vrijdagmorgen om elf uur. Ook deze, die zo tegenviel. Dienst op Oudejaar. Minnie zei, dat het niet tegenviel. Zij had er al op gerekend. Zo iets kan je van die miserabele omroep nu eenmaal verwachten. Maar één ding stond vast: zij ging niet naar Gouda. Toen stond op Zondagmiddag onverwachts het kleine wagentje van Gerda en Herman stil voor de deur. Dat was een verrassing. Zij kwamen om af te spreken. Vader en moeder hadden er zo hun zinnen op gezet. Alle kinderen moesten en zouden op Oudejaarsavond thuis zijn. Zouden die oudjes iets voorvoelen? Zouden zij weten dat het de laatste maal was?

Minnie zei, dat zij niet ging. Vader en moeder mankeerden niets. Oersterke mensen. Waarom zou het de laatste keer zijn? Allemaal onzin. Nee, als Daan moest werken, liep zij niet weg. Dat was geen stijl. Zij had lak aan al die moderne opvattingen. Een vrouw hoorde bij haar man en daarmee basta.

Gerda schoot in de lach en zei, dat zij het een ontroerend staaltje van echtelijke trouw vond, maar een beetje té ontroerend. Nu ja, zusters kunnen elkaar zulke dingen zeggen. Daan en Minnie konden die avond tóch niet bij elkaar zijn, dus wat deed het er nu toe of Minnie in Gouda zat of in Hilversum? Waarom was het nodig, dat Minnie de hele avond moederziel alleen zat? Daan kon toch de volgende morgen al heel vroeg naar Gouda komen en dan hadden zij nog een gezellige dag. En als Minnie opzag tegen het reizen met de kinderen, dan

Die persoonlijke brieven! Daan telde ze alleen maar op.

zou Herman de familie op de middag van Oudejaar met het wagentje halen. Gemakkelijker kon het toch al niet.

Maar Minnie, stijfhoofdig als zij in zulke gevallen kon zijn, bleef bij haar besluit: „Ik ga niet."

Toen deed Daan iets, dat slechts heel zelden voorkwam. „Je gaat wél," zei hij met rustige beslistheid.

En daarmee was het pleit beslecht. O, vrouwen kunnen toch zo onredelijk zijn.

Om kwart voor tweeën maakte Daan aanstalten om weg te gaan. De dienst begon om twee uur. De koffer stond gepakt. Herman zou tegen drieën komen. Minnie zat een hele waslijst van wijze raadgevingen te schrijven: „Koffie staat klaar in het potje. Melk in pannetje op gasfornuis. Even koken en op koffie gieten. Twee boterhammen met rookvlees in keukenkast. Haard afsluiten voor je naar bed gaat."

Minnie behoorde tot die vrouwen, die er van overtuigd zijn, dat hun mannen na drie dagen van hun afwezigheid de hongerdood sterven, indien zij niet al eerder door gasverstikking of uitslaande brand om het leven zijn gekomen. Onredelijk, maar wel zeer lief. Daan moest driemaal de ronde doen om omhelzingen uit te delen en in ontvangst te nemen. Daan junior was te diep bedroefd, omdat hij zijn kruiwagen niet mee naar Gouda mocht nemen, om het vertrek van zijn vader nog zwaar te tillen. Wimpie drukte herhaaldelijk de hoop uit, dat de auto van oom Herman nu eens een echt-fijne botsing zou hebben. Dat wil zeggen als zij er in zaten, want anders had je er natuurlijk niets aan. Een botsing met een ontzettende knal en dan maar veel politieauto's en ziekenauto's en zo. Verrukkelijk!

Minnie zei niet, dat hij moest ophouden met zijn ellendige praatjes. Zij hoorde het niet eens. Het was haar aan te zien, dat zij haar vertrek opvatte als een braaf gehoorzamen aan een echtelijk bevel, dat haar niet de geringste vreugde bracht. Bijna had Daan spijt van zijn optreden, maar.... deksels nog aan toe: tien voor tweeën! Om twee uur begint de dienst. Dan verwachten millioenen de opgewekte, warme en niet hijgende stem van de omroeper. En dienstbetoon aan millioenen, dat is welbeschouwd geen geringe zaak.

In de drukte van de studio was Daan weldra alles vergeten wat niets met het bedrijf te maken had. De radio verdraagt niets naast zich. Je kan er niet mee *ver*trouwd zijn zonder er mee *ge*trouwd te zijn.

Tegelijk met Daan was de oude Bakelmans gearriveerd, de weergavetechnicus, die tot taak had de geluidsbanden en gramofoonplaten af te draaien, waarop het Oudejaarsprogramma was opgenomen.

„Hé," zei Daan. „Ben jij daar, Bakelmans? Er stond een andere naam op de lijst, dacht ik."

„Dan dacht je goed," zei Bakelmans met zijn eeuwige glimlach van berusting. „Maar ik heb geruild met De Vries. Die wou zo graag thuisblijven bij moeder de vrouw."

Daan ging er niet verder op in. Hij wist waarom Bakelmans dit gedaan had. De oude technicus, die al sedert de vroegste jaren aan de omroep was verbonden, was weduwnaar. Zijn dochter, enig kind, was met een Canadees getrouwd en woonde ergens in de buurt van Toronto. Bakelmans was een eenzaam man, die zelfs in de studio rondspookte op uren, als hij er niets te maken had.

„Wie zit er aan de knoppen?" vroeg Bakelmans.

Dat betekende in het vaktaaltje, dat ook Daan zich langzamerhand had meester gemaakt: wie is de regeltechnicus in de contrôle-kamer, die er voor zorgt dat de geluidssterkte van het programma binnen de grenzen blijft van hetgeen de huiskamers kunnen verzwelgen. De man aan de knoppen doet nog veel meer, maar dit is toch zijn voornaamste bezigheid en daarmee wordt hij aangeduid.

Op hetzelfde ogenblik kwam Chiel Tervuren binnen als het levende antwoord op Bakelmans' vraag.

„Goedemiddag, jongens," klonk het opgewekt. „Dus wij zijn vanavond met z'n drieën de klos?" De toon van zijn opmerking was niet geschikt om de indruk te wekken dat Chiel er een drama van maakte.

Bakelmans haalde zijn schouders op. Hij was blij dat hij deze avond de kans had gekregen zijn kamertje te ontvluchten. Chiel stak een sigaret op, deelde er twee uit en weldra was iedereen verdiept in zijn werk. Daan onderzocht de omvangrijke stapel opnamen, waarop het programma voor de rest van de dag geregistreerd stond. Er mocht natuurlijk niets ontbreken en alles moest feilloos in orde zijn. Je bedient tenslotte een paar millioen klanten. Waar of niet?

„Tja," zei oude Bakelmans, „dat is nog wat anders dan vroeger. Ik bedoel de tijd, toen wij nog bijna geen opnamen konden maken. De artisten zijn op Oudejaarsavond altijd vrij geweest. Schouwburgen en theaters gesloten en ook geen werk bij de omroep.

Toch moest er een aardig programma uit de bus komen. Dan maakten de heren van de programma-afdeling zelf een revue. Al die jongens, die je nou met kale schedels of grijze haardossen ziet rondlopen en die soms pogingen aanwenden om gewichtig te doen. Wat hun tegenover mij natuurlijk toch niet lukt. Daar loop ik niet in. Ik ken nog alle liedjes, die ze geschreven en soms zelf gezongen hebben. In die revues werkte dan iedereen mee. Typistes en secretaressen, de studiobediende en de programmaleider, iedereen. En weet je wie er van de vroege avond tot de late nacht bij bleef? Niemand minder dan de voorzitter en oprichter pastoor Perquin zaliger. Wat een reus van een vent was dat, Daan! Die heeft hier de omroep gemaakt door zijn persoonlijke bezieling en door zijn oerkracht. Hij had op zo'n Oudejaarsnacht ook weg kunnen blijven. Hij was tenslotte de opperste baas. Maar dat deed hij niet. Hij hoorde bij zijn omroep en bij zijn mensen. Als die voor hete vuren stonden, dan hij ook. En daarom gingen wij met hem door het vuur. Voor de goede zaak."

De oude Bakelmans was opgestaan en keek met grote ogen voor zich uit. Daan had zijn werk gestaakt en zag hem aan.

„Ja ja," zei Bakelmans, „wat een tijd was dat. Als dan opeens de deur van de studio openpiepte en onze radiopastoor binnenkwam met een schaal vol oliebollen, die hij voor ons besteld had, en een blad vol bekers dampende chocolade, dan kon je die ouwe knaap wel zoenen. Wat een kerel. Zo wist hij zijn mensen te inspireren. Als het moest met oliebollen en chocolademelk; als het moest óók met een donderrede, waar de vonken van af spetterden. En wat een handjevol ploeteraars in die tijd onder zo'n leiding wist te presteren was bewonderenswaardig. De jonkies van tegenwoordig zijn in een opgemaakt bedje terechtgekomen. Zij weten niet wat er aan de hand is. Zij kennen hun plichten, zij kennen hun eisen, maar wij kenden het vuur en de geestdrift voor een goede zaak, die zich niet binnen de grenzen van negenen tot vijven liet persen. En tegenwoordig zeggen we dat we „de klos" zijn als wij Oudejaarsdienst hebben. Nietwaar, Tervuren?"

„Wat sla je weer gezellig door, opa," grinnikte Tervuren. „Hier, neem nog een sigaret. En vanavond ga ik persoonlijk oliebollen voor je halen, als dat je zo inspireert."

„Best," zei Daan. „Dan zal ik chocolademelk koken. Wij moeten de ouderdom eren."

Daar was telefoon voor Daan. Meteorologisch instituut, De Bilt. Extra-weerberichten, alstublieft. Zware mist op komst en alsof dat nog niet erg genoeg was: gladheid. In het westen en midden des lands was reeds mist. In verband met de te verwachten drukte op de wegen graag regelmatig waarschuwingen.

Daan keek voor het eerst naar buiten. Warempel. De overkant van de straat was al haast niet meer te zien. Verdraaid nog toe! En het was pas tien over drieën. Minnie was al met de kinderen onderweg. Misschien kon hij haar straks nog even opbellen. Herman kon wel wat vertraging hebben ondervonden door de mist. Maar eerst de programmaleiding opbellen en om toestemming vragen voor het uitzenden van de extra-berichten. Dienst gaat voor, zeker als er mensenlevens mee gemoeid kunnen zijn. De programmaleiding ging er natuurlijk mee accoord en even later sloot Daan de geluidssluis van de omroepcel achter zich dicht om het programma te onderbreken voor een extra-waarschuwing van het K.N.M.I. Mist en gladheid, de twee doodsvijanden van de automobilist hadden hun intrede in Nederland gedaan, juist terwijl iedereen zich naar zijn bloedverwanten spoedde om het jaareinde prettig te vieren.

Uit de omroepcel gekomen keek Daan weer naar buiten. Zelfs in die weinige ogenblikken was de mist in hevigheid toegenomen. Hoe was het mogelijk! Nu dadelijk proberen Minnie op te bellen. Mis. Opnieuw telefoon. S.o.s.-melding. Het eerste ongeluk was al gebeurd. Bij Nieuwersluis een auto tegen een boom en een tegenligger op de eerste wagen.

Lag Nieuwersluis op de weg naar Gouda? Daan kreeg geen tijd om er over na te denken. Daar kwamen al de namen van twee zwaargewonden, die in levensgevaar verkeerden. Onbekende namen. Daan noteerde en vroeg naar de naam van de behandelende geneesheer. Hij mocht geen s.o.s.-bericht doorgeven, zelfs al kwam het van de politie, wanneer de arts het niet bevestigd had. Dus nu de dokter opzoeken. Nieuwersluis opbellen. Nee, de dokter was niet thuis. Waar was hij dan? Enkele adressen van patiënten en een ziekenhuis werden opgegeven.

Nu volgde in razend tempo de telefonische speurtocht, die Daan al zo dikwijls had ondernomen. Daartussen kwam het verzoek van het K.N.M.I. om de mist- en gladheidwaarschuwing zo mogelijk vaker om te roepen. De mist begon een ongekende dichtheid aan te nemen. Een tweede s.o.s.-melding, nog voor de

Bakelmans was een eenzaam man, die zelfs in de studio rondspookte op uren, dat hij er niets te maken had.

eerste was afgewerkt. Gelukkig van minder ernstige aard. Mocht zelfs niet worden uitgezonden, omdat alleen in gevallen van levensgevaar van de radio gebruik mag worden gemaakt. Tussen de bedrijven door kondigde de „omroeper-met-de-warme-stem" rustig en opgewekt elk volgend nummer van zijn programma aan. Om kwart over vier had hij de dokter gevonden, die de bevestiging van de situatie van de eerste s.o.s.-melding kon geven. Een ogenblik later ging het bericht de aether in, dat in twee Nederlandse gezinnen ontzetting te weeg zou brengen op het ogenblik, waarop men zich gereedmaakte een huiselijk feest te vieren.

Daan begreep, dat het nu geen zin meer had naar huis te bellen. Minnie zat ergens in de mist tussen Hilversum en Gouda. Op haar schoot Pietje met zijn vurige hoop op een heuse botsing in oom Herman's wagen.... Vrouwen kunnen onredelijk zijn. Maar kinderen.... kinderen....

Het werd nu stil in de studio. Ieder, die er niets te maken had, verdween met de voor deze dag traditionele groet: een Zalig Uiteinde. Waar zou Minnie zitten? Er kwamen nog twee ernstige s.o.s.-meldingen binnen. De wegen waren nu levensgevaarlijk glad. Daan had er spijt van dat hij zijn vrouw had opgedragen te gaan. Zes, zeven telefoontjes kwamen binnen van reizigers, die ergens gestrand waren en noodgedwongen in een hotel onderweg bleven overnachten. Of dat maar even voor de wachtende familieleden kon worden omgeroepen. „Nee, mijnheer, dat mogen wij niet. Daarvoor dient de telefoon." De meeste aanvragers bleven redelijk, maar twee begonnen te razen en te tieren over de onmenselijkheid van de omroep.

De „omroeper-met-de-lieve-stem" bleef correct tot het alleruiterste. Misschien ook wel, omdat hij met zijn gedachten ergens op de weg tussen Gouda en Hilversum zat. Waar zou Minnie zijn?

„Wij zijn niet bij elkaar, als jij er niet bij bent. Ik hoor bij jou."

Verdraaid nog toe! De overkant van de straat was al haast niet meer te zien.

Bakelmans begon zich nu pas recht op zijn gemak te voelen. „Ze kunnen tenslotte de hele troep naar huis sturen met dat nieuwerwetse systeem van opname," zei hij. „Maar ons drieën nooit. Wij zijn en blijven hier nodig. Altijd." Met zichtbare voldoening leunde hij achterover in zijn stoel en begon zijn boterhammen uit te pakken.

De avond verstreek met het normale werk. De pater voor het avondgebed verscheen veel vroeger dan anders. Nog zo een, die altijd nodig is. Want de technische kwaliteit van de opname mag nóg zo voortreffelijk zijn, het gebed is geen stof voor gramofoonplaat of geluidsopname. Het gebed wordt altijd direct gezegd.

De pater had zijn jas met de opgeslagen kraag nog aan, klam en vol kleine ijskristalletjes van de vorst en de mist.

„U bent net een laat Kerstmannetje," lachte Tervuren.

„Neem mij maar voor wat ik ben: een vroeg patertje," antwoordde de pater van het avondgebed.

„Paters bij de radio zijn ook eenzame vrijbuiters," merkte Bakelmans op.

„Vrijbuiters misschien," zei de pater van het avondgebed. „Maar met een te grote parochie om eenzaam te zijn."

Toen begon hij een vettig papieren zakje open te scheuren, waaruit drie oliebollen rolden.

„Hier," zei hij. „Voor alle drie één. Heb ik van de nonnetjes meegepikt, waar ik woon. Voor jullie. En nou moet je mij verder even met rust laten, want ik ga het gebed veranderen. Er zijn zoveel ongelukken gebeurd vanavond. Daar moeten wij even aan denken."

Het was kwart over elf, toen onverwacht Venendaal, de chef van dienst, binnenkwam.

„Wat komt u doen?" vroeg Daan.

Mijnheer Venendaal had niet verbaasder kunnen kijken, als zijn vrouw hem gevraagd had wat hij thuis kwam doen.

„Natuurlijk zien of alles in orde is," zei hij.

„Als er iets geweest was, hadden wij u toch wel opgebeld," vond Daan. „Ik was in uw plaats maar thuisgebleven. Alles loopt op rolletjes."

„Behalve de wagens," mopperde de chef. „Ik heb er op weg naar de studio twee op elkaar zien zitten. 't Is bar. Nog nooit zo'n mist meegemaakt."

Zodra het twaalf uur is, bel ik Gouda op, dacht Daan. Het Te Deum, het gebed en de Nieuwjaarstoespraak van de voorzitter duren samen een kwartier. In die tijd kan ik Minnie net een Zalig Nieuwjaar hebben gewenst.

Inmiddels had Venendaal een bromtoon ontdekt.

„Uw eigen schuld," zei Tervuren. „De hele avond is alles best gegaan, maar als u zo naar werk loopt te zoeken is dat ook het studioduiveltje tarten." Maar Venendaal had zielsgelukkig zijn overjas uitgetrokken en dook onder heftige discussie met Bakelmans samen in de apparaten. Het duurde een hele tijd en er kwamen allerlei instrumenten aan te pas vóór de chef triomfantelijk uitriep: „Ik heb hem, ik heb hem!"

„Wie?" vroeg de pater van het avondgebed, verstrooid opkijkend van zijn papier. „Wie heb je?"

„De brommer! Hoor maar, je hoort niks meer."

„Wat een onzin," merkte de pater filosofisch op. „Hoe kan ik nu horen als er niets te horen is?"

Tervuren haalde de schouders op. „Ik heb bovendien van tevoren ook niets gehoord," zei hij.

„Dan heb jij geen radio-oren," bitste Venendaal terug en de manier, waarop hij dit zei, maakte duidelijk dat hij in heel zijn woordenboek geen lelijker scheldwoorden wist te vinden.

„Best, maar gaat u nu naar huis, want anders komt u niet eens op tijd om uw vrouw geluk te wensen."

Daar schrok Venendaal toch werkelijk van. Hemel, was het al vijf voor twaalven? Haastig schoot hij zijn jas aan en verdween.

De wijzers kropen langzaam naar de twaalf en de jaarwisseling in de studio voltrok zich ongemerkt, omdat zij ook een programmawisseling meebracht, wat in een studio veel belangrijker is. De pater zat al achter het glazen venster van de omroepcel gereed om bij de laatste klokslag zijn gebed te beginnen, maar vóór daartoe het gebruikelijke teken werd gegeven, gingen in de regelkamer drie paar samengevoegde handen voor zijn ogen de lucht in als een zwijgend „Zalig Nieuwjaar". Even glimlachte de priester nog. Toen maakte hij het kruisteken en in honderdduizenden huiskamers hief men de handen op om hetzelfde te doen. Met gesloten ogen bad de priester voor; het schoonste en sterkste programma van zijn omroep. En zijn millioenen parochianen op Ameland en in Zeeuws-Vlaanderen, te Bolsward en te Heerlen volgden hem in het gebed.

Daan staat bij het telefoontoestel. Minnie! Nu eindelijk Gouda bellen. Wat was het kengetal van Gouda....? Nee, nog niet. Weer was de telefoon hem voor. Luid rinkelend eiste zij de aandacht op en geërgerd nam Daan de hoorn ter hand. Daar stroomt plotseling in een verward, maar feestelijk klankgeheel de Oudejaarsviering uit een der Nederlandse huiskamers de zakelijke studio binnen. Een jolige meisjesstem klinkt boven alles uit.

„Hallo? Bent u daar? Bent u de omroeper? Ja, ik hoor het aan uw stem. Wij hebben u de hele avond al gehoord en ik zou uw stem uit honderd anderen herkennen."

Een ruw woord stijgt Daan naar de lippen. Hij wil dat aanstellerige wurm niet horen. Het is Minnie's stem, die hij horen wil. Maar hij zegt niets en zucht alleen diep.

„Wij hadden allemaal zo'n medelijden met u," gaat het meisje verder, „en nu wens ik u van iedereen een jaar met veel geluk. En ik hoop...."

Daar begint het tweede telefoontoestel te rinkelen. Een prachtige aanleiding om het eerste gesprek met een beleefd excuus te eindigen.

„Prosit, ouwe jongen!" klinkt het door de tweede lijn. „Ik drink op je gezondheid en als je na afloop van je werk ook nog trek in een oude taaie hebt, loop dan maar even bij mij aan. Ik woon vlak bij de studio. Je kent mij wel niet, maar even goede vrienden en wij gaan voorlopig toch nog niet naar bed."

De eerste telefoon begint opnieuw te lawaaien. Daarna weer de tweede. Daarna allebei tegelijk en dan is het opnieuw tijd om om te roepen.

Daan haalt zijn papiertje voor de dag. Hij heeft zijn Nieuwjaarswens aan alle luisteraars opgeschreven. Het is laat, je wordt moe en je mag je toch niet vergissen. Nu weer de warme stem....

Wie weet. Misschien luistert Minnie in Gouda mee. Zij luistert zeker mee, als zij er is aangekomen....

Om tien minuten over twee is Daan thuis. Hij ontsluit de deur. Wat is dat? Volop licht. Minnie, die in een leunstoel zit en in slaap is geraakt, heft het hoofd op en springt dan uit de stoel.

„Minnie, kind, hoe is het mogelijk?"

„Zalig Nieuwjaar," zegt ze en bezegelt haar wens met een kus.

„Zalig Nieuwjaar, lieveling. Maar zeg me nu toch...."

„Herman belde vanmiddag op. Moeder wilde beslist niet dat wij door die mist zouden rijden. Als het morgen beter weer is, komt hij ons vroeg halen."

„Waarom heb je mij niet even opgebeld? Ik heb zo in angst gezeten om jullie."

„In angst gezeten?" Daar had Minnie niet om gedacht. Bovendien, zij wist hoe druk hij het altijd had in die studio. En.... het zou zo'n prettige verrassing zijn, als hij moe thuiskwam. „Je weet niet half hoe heerlijk ik het vond dat het niet kon doorgaan en dat ik hier op je kon wachten en tegelijk naar je luisteren. Ik begreep ook wat jullie met je lastige radio betekenen kunt voor veel mensen, die gedoemd zijn eenzaam te luisteren. Het is misschien zo gek niet dat je er zoveel voor overhebt. En.... het is toch waar wat ze zeggen. Je hebt een warme, lieve stem...."

„Minnie, jij óók al?"

„Nee, niet ik óók, maar ik op de eerste plaats."

O, vrouwen kunnen zo onredelijk zijn. Hij sloot haar in zijn armen. Zo verrukkelijk onredelijk.

TERUG
naar de natuur!

Gisteren ontmoette ik een pessimist. Ik ben zelfs geneigd om te denken, dat hij De Pessimist was. Tenminste, zo praatte hij. Maar misschien was het alleen maar een van die mensen, die niet tegen het leven in een grote stad kunnen. Het maakt hen zenuwachtig en zwaarmoedig. We zaten in het hartje van New York, ergens in de buurt van Times Square. Waarom hij daar zat, is niet erg duidelijk, want als ergens lawaai en licht in staat zijn om iemand gek te maken, dan is het op Times Square bij avond. Maar misschien wilde hij zichzelf wel opzettelijk plagen, zoals mensen kunnen houden van hun verdriet of hun ergernis en die met opzet prikkelen. In ieder geval was hij blij met mij te kunnen praten, want hij wilde zijn hart luchten.

„Weet je, wat de hele ellende is met de wereld? Er zijn veel te veel mensen. Ze lopen elkaar in de weg en maken elkaar het leven onmogelijk."

„Kom, kom," zei ik, „ze zijn er nu eenmaal en er moet toch een weg te vinden zijn om ze allemaal een menswaardig bestaan te geven en een beetje vreugde."

„Uitgesloten," beweerde hij. „Neem nu een stad als deze. De ene mens verdringt de andere. Ze proberen elkaar op te eten of uit te hongeren. Ze zijn erger dan dieren. Ze denken alleen maar aan auto's, aan eten en drinken en daarom aan geld. Een beest doodt alleen, als het honger heeft, maar de mens gaat op jacht en schiet honderd onschuldige dieren, die hij niet nodig heeft. Hij vecht niet voor zijn dagelijks brood, maar voor allerlei overtollige dingen. Hij is een walglijke, gulzige veelvraat, het wreedste dier, dat er bestaat."

Ik werd een beetje kwaad. Als iemand over „de mens" praat, dan spreekt hij tenslotte over u en mij en ik houd er niet van uitgescholden te worden.

„Wat wil je dan eigenlijk?" vroeg ik.

„Uitroeien!" zei hij somber. „Ja, dat meen ik. Ik heb er lang over nagedacht en er is geen andere oplossing. Er zijn nu eenmaal te veel mensen en de aarde zal pas weer bewoonbaar worden, als er zoveel zijn opgeruimd, dat er nog maar ongeveer een tiende deel van de huidige bevolking overblijft. En die dan overblijven, moeten maar weer rustig op het land gaan leven, tevreden met hun dagelijks brood en een glas wijn."

Ha, dacht ik, we moeten weer terug naar de natuur! Er zijn altijd mensen, die rondlopen met romantische dromen over „de natuur", maar ze weten beslist niet goed, waar ze het over hebben. Want er is niets zo „beestachtig" en „wreed" als de natuur. Ik had juist in de trein een artikel gelezen over het leven in de zee. Het leven van de wonderschone kiezelwieren, kreeften, krabben, diepzeevissen en wat er al voor fantastische creaturen rondzwemmen of zich laten drijven in de duistere diepten van het water. Al dit leven is schoon en zonder bewustzijn. En juist omdat het onbewust is, kunnen we niet spreken over wreed en goed. Maar bijna ieder wezen in het water leeft ten koste van een ander levend schepsel. Bijna elk dier sterft een gewelddadige dood. De microscopisch kleine kiezelwieren worden opgegeten door kleine kreeftjes, deze weer door vissen als haringen en dergelijke en die op hun beurt door grotere vissen, die bovendien elkaar achterna zitten. Het water krioelt van leven, maar dat leven is een voortdurend gevecht. Men heeft uitgerekend, dat er maar één kans is op de ongeveer tien millioen, dat een waterbewoner een „natuurlijke dood" sterft, maar misschien kunnen we beter zeggen, dat het voor hen natuurlijk is te sterven in de bek of de maag van een ander. Dat is de schone natuur in het water en op het land is het al niet veel beter. De mens is de gunstige uitzondering en hoe meer hij zich losmaakt van die „natuur", des te beter hij wordt. Wij kunnen nog niet geheel buiten dierlijk voedsel, dus we zijn nog wel genoodzaakt te doden, maar als we het dan moeten doen, doen we het tenminste nog op een nette manier. We kunnen gerust zeggen, dat een koe, die bestemd is voor de slacht, om zo te zeggen een herenleventje heeft met een overvloed van voedsel. Ze is beveiligd tegen aanvallen en krijgt na een weelderig leven op grazige weiden een doodsstrijd van een seconde. Een stad is voor vele mensen alleen maar onverdraaglijk, omdat ze zo veel lijkt op een oerwoud, waar je voortdurend op je hoede moet zijn om in leven te blijven. Maar voor de rest: geef mij de cultuur maar.

B. HAANEN

AVONTUUR *in het* AVONDUUR

Enige tijd geleden bracht een onzer een bezoek aan een internationale bijeenkomst van uitgevers. Al de officiële lieden daar, vertegenwoordigers van belangrijke uitgeverijen uit heel de wereld, hadden aanvankelijk geen belangstelling voor de man uit het kleine Nederland en men vroeg hem een tikje meewarig wat hij kwam doen. Onze redacteur zei niet veel, haalde alleen enkele nummers van de K.I. uit zijn tas en legde die op tafel. Toen waren de heren plotseling geïnteresseerd. Zij keken de bladen met aandacht door en spraken er tenslotte hun verwondering over uit, dat er in het kleine Nederland zo'n prachtig verzorgd blad met een dergelijke hoogstaande en gevarieerde inhoud kon verschijnen. En zij stonden perplex, toen zij de abonnementsprijs hoorden, die hun ongelofelijk laag voorkwam. De een na de ander erkende, dat een dergelijk katholiek weekblad niet in zijn land bestond, noch in Italië, Duitsland, Zwitserland, Frankrijk of Engeland, noch in het grote Amerika, waar — naar men zegt — toch alles mogelijk is .... Het deed de redacteur goed deze lof te horen, want die gold niet alleen ons blad, maar evenzeer de vele tienduizenden katholieken van Nederland, die de verschijning van de K.I. mogelijk helpen maken.

Wij moesten hieraan weer denken, toen wij voorbereidingen troffen om het traditionele jaaroverzicht samen te stellen. Opeens vroegen we ons af: waar krant en radio reeds uitvoerig memoreren, wat er in de afgelopen maanden over heel de wereld gebeurd is, kunnen wij daar, ter afwisseling, niet eens in vogelvlucht laten zien wat de K.I. in 1953 aan de vergetelheid heeft onttrokken?

Wij keken de nummers van het voorbije jaar door en terwijl we daarmee bezig waren, zagen we plotseling niet meer de vele kolommen tekst en de talloze foto's en tekeningen; zij weken terug en wij beleefden weer al de activiteiten en emoties, die zich rond die reportages en artikelen hadden afgespeeld. Wij maakten opnieuw de dagen, soms weken van spanning door, waarin we opveerden bij ieder telefoontje, omdat er bericht kon binnenkomen, dat we de Nederlandse rechten hadden verworven van een belangwekkende publicatie, waarom de uitgevers vochten .... Opnieuw joegen we door het land en telegrafeerden we naar plaatsen over heel de wereld om interessante kopij te bemachtigen. En weer vroegen we ons af of bepaalde reportages en feitenrelazen wel zó bij de lezers zouden inslaan als wij ons hadden voorgesteld en opnieuw voelden we ons opgelucht door de talloze brieven met complimenten, die voortdurend bleven binnenkomen.

Weer beleefden we de rampzalige morgen van de eerste Februari, toen de redacteuren uit hun Zondagsrust werden opgeschrikt, zich naar het gebied van de overstromingen haastten en diep onder de indruk terugkeerden .... En opnieuw bespraken we de plannen met de twee jonge avonturiers, die met hun jeep een wereldreis wilden maken .... We stonden weer op Schiphol om afscheid te nemen van onze redacteur, die zou meevliegen in de luchtrace naar Christchurch .... Een bonte werveling van beelden .... Een terugblik, die tot voldoening stemt .... En dan ligt daar nog een staatje, waaruit blijkt, dat de oplage van de K.I. een gestaag stijgende lijn vertoont ....

Bij het doorbladeren van de thans afgesloten jaargang frappeerde ons één ding het allermeest. De laatste tijd is er in de pers nogal aandacht besteed aan het feit, dat reis- en levensbeschrijvingen steeds meer lezers trekken en dat zij tot de meest verkochte boeken behoren. Het is hier niet de plaats om over dit verschijnsel uit te weiden. Duidelijk is echter gebleken, dat de moderne mens — al is het slechts in zijn verbeelding — graag wil reizen naar verre landen en kennis maken met zijn medemensen en met de toestanden overal ter wereld. Wanneer hij zelf een weinig avontuurlijk bestaan leidt, wil hij graag in de geest de avonturen meemaken van hen, die ze wél beleven ....

Wie de K.I. doorkijkt, zal bemerken, dat ons blad reeds lang een ruime plaats heeft gegeven aan reis- en avonturenverhalen en aan grote reportages, waarin men kon kennis maken met mensen en toestanden in veel landen. Onze feitenrelazen zijn bijdragen van het allerbeste soort, omdat zij niet alleen spannend geschreven zijn, maar tevens veel interessante en wetenswaardige gegevens bevatten.

Op deze pagina's geven wij u een — zeer beperkte — greep uit het vele, dat u in 1953 in de K.I. hebt kunnen aantreffen. U reisde mee op een zeesleper, bezocht Tibet en vloog mee naar Nieuw-Zeeland, u vertoefde met duikers onder water en beleefde de Kromstaffeesten, u maakte het avontuur van Lindbergh mee, beklom de Mount Everest en volgde de Jeep-Express door Noord-Afrika.

Wanneer u 's avonds bij de haard zit en de K.I. openslaat, beleeft u inderdaad, wat iemand eens noemde het „Avontuur in het avonduur"...

HONDERD JAAR KROMSTAF

Acht fotografen en een vliegtuig waren ingeschakeld om onze lezers een zo volledig mogelijk beeld te geven van de feestelijkheden bij het honderdjarig bestaan van de kerkelijke hiërarchie in Nederland.

IK WAS MALENKOV'S VERTROUWELING

Een vroegere medewerker van Malenkov, die naar het Westen is gevlucht, gaf zijn indrukken over de opvolger van Stalin.

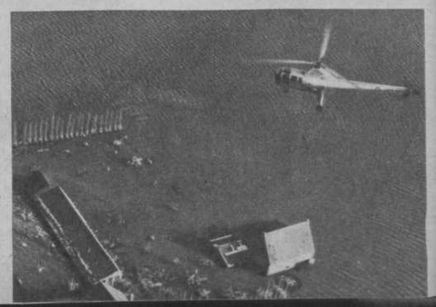
HET DRAMA VAN DE MAU-MAU

Een missionaris, die lange jaren in Afrika heeft vertoefd, gaf zijn visie op de achtergrond van dit Afrikaanse drama.

GIGANTISCHE SPRONG OVER DE CONTINENTEN

Onze redacteur J. W. Hofwijk maakte de triomfantelijke tocht van de Liftmaster Dr. Ir. M. H. Damme naar Christchurch mee.

RAMP EN REDDING

Een indrukwekkend nummer, dat gewijd was aan de watersnood en de reddingswerkzaamheden.

ACHTER DE SCHERMEN VAN HET PARLEMENT

In foto's werd een beeld gegeven van het werk van de Eerste en Tweede Kamer.

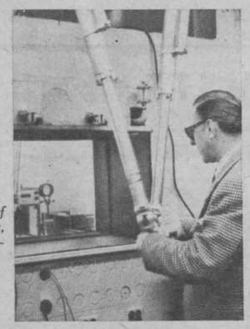
OOST-AZIË ZOEKT NIEUWE WEGEN

Een reeks boeiende artikelen over de problemen, waarvoor landen als Malakka, Indochina, de Philippijnen en Birma zich gesteld zien.

IK WOON IN CANADA

Een emigrant, die reeds jaren in Canada vertoeft, vertelde over het leven en het werk in dit land.

ARME, KLEINE MENS

De bekende reporter dr R. Jungk beschreef de enorme vooruitgang, die techniek en wetenschap in Amerika hebben gemaakt, en besprak de gevaren, die daaruit kunnen voortvloeien.

DE MANNEN VAN SLIEDRECHT

Twee grote reportages over de buitenafwerkers, die over heel de wereld zwerven en zo'n belangrijk aandeel gehad hebben in de herstelwerkzaamheden in het rampgebied.

IN 33 UUR NAAR PARIJS

Charles Lindbergh vertelde zelf over de vermaarde Oceaanvlucht, die hij als eerste tot een goed einde bracht.

MET EEN JEEP DE WERELD IN

Twee jonge Nederlanders, die indertijd per jeep uit Indonesië naar hun vaderland zijn teruggekeerd, trekken er opnieuw op uit om vele streken en gebieden te verkennen. In tekst en foto's vertelden zij van hun belevenissen onderweg.

DRONKENSCHAP DER GROTE DIEPTEN

Drie fascinerende verhalen van Jacques-Yves Cousteau over de avonturen, die hij onder water beleefde.

DE JEUGD VAN VANDAAG, DE WERELD VAN MORGEN

De grote serie reportages (bijna twintig in getal) over de hedendaagse jeugd in vele landen. De foto's waren afkomstig van de beste fotografen ter wereld.

REIS NAAR DE VERBODEN STAD

Een Oostenrijker weet door te dringen in Lhasa, de verboden stad van Tibet, en wordt leraar van de Dalai Lama.

WINTERREIS MET EEN ZEESLEPER

Voor de eerste keer voer een reporter mee met een Nederlandse sleepboot. Zijn foto's gaven een prachtig beeld van het leven aan boord van deze schepen.

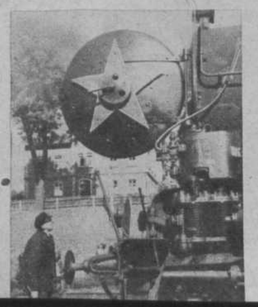
NAAR HET DAK VAN DE WERELD

Kolonel Hunt, de leider van de Britse expeditie, die kans zag de top van de Mount Everest te bereiken, deed verslag van deze avontuurlijke tocht.

OP VERKENNING IN NIEUW-ZEELAND

Ontmoetingen met Nederlandse emigranten in Nieuw-Zeeland, beschreven door onze redacteur J. W. Hofwijk.

DE TREIN VAN NEGEN UUR VIJFTIEN

Het spannende feitenrelaas over een aantal Tsjechen, die kans zagen met een trein naar het vrije Westen te vluchten.

IN VOGELVLUCHT

Unieke foto's, genomen vanuit de helicopter, die vliegt tussen Brussel en Rotterdam.

Verscheidene werken, die in het afgelopen jaar door de K.I. gepubliceerd werden, zijn later in boekvorm verschenen. Stuk voor stuk hebben zij de aandacht getrokken, zoals uit de vele besprekingen en artikelen, die er in de kranten aan werden gewijd, duidelijk bleek. Alle behoren zij tot de meest aanbevolen (en meest verkochte) boeken van de laatste maanden.

WAT BRENGT DE TOEKOMST?

Tegen het einde van het jaar komt er altijd wel een ogenblik, dat men weemoedig terugdenkt aan alles wat er in de afgelopen maanden is gebeurd. Maar meteen richt zich de blik dan al weer op het nieuwe jaar en onwillekeurig vraagt men zich af, wat dit brengen zal.... Men kan hier slechts naar gissen.... Wat de K.I. betreft, valt er echter al wel het een en ander over het komende jaar te vertellen. In 1954 zal ons blad u brengen naar:

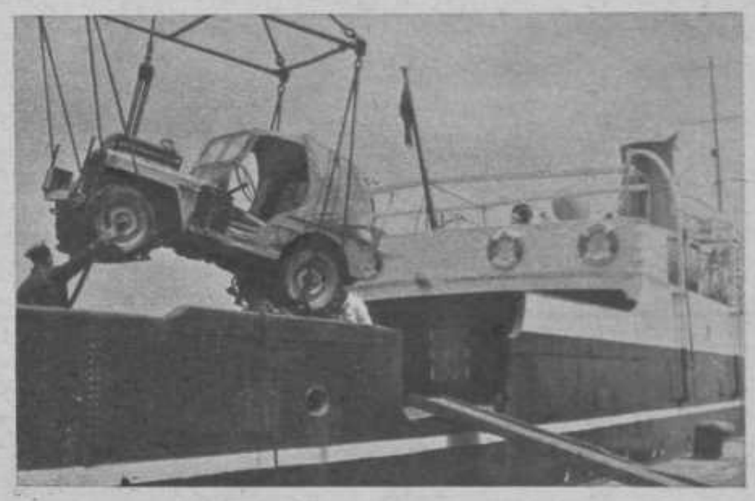
CANADA:

Enkele maanden geleden beleefde de Nederlandse ingenieur K. Koeten een zeer hachelijk avontuur, toen het vliegtuig, waarin hij reisde, een noodlanding moest maken in het Canadese oerwoud. Tezamen met zijn metgezellen bracht hij negenendertig uiterst moeilijke dagen in de wildernis door. Reeds in dit nummer treft u de eerste aflevering van zijn relaas aan.

NOORD-AFRIKA:

De leden van de jeep-express zullen hun zwerftocht vervolgen en daarover vertellen in hun met foto's geïllustreerde reisbrieven.

NIEUW-ZEELAND:

J. W. Hofwijk vervolgt zijn verkenningstocht door Nieuw-Zeeland en neemt er contact op met vele Nederlanders en emigranten. Na deze reis bezoekt hij:

JAPAN:

Een onzer medewerkers is teruggekeerd van een reis naar het Verre Oosten met een massale hoeveelheid gegevens en duizenden foto's. Zijn bijdragen beloven buitengewoon interessant te worden.

AUSTRALIË:

Ook daar zal onze redacteur een onderzoek instellen naar de omstandigheden, waaronder de Nederlanders in dit emigratieland leven.

CHINA:

Een Nederlandse missionaris, die twintig jaar in China gewerkt heeft en tenslotte door de communisten verdreven werd, heeft aan een onzer redacteuren de belevenissen rond zijn arrestatie en tijdens zijn gevangenschap verteld.

CENTRAAL-AFRIKA:

Volgende week verschijnt in ons blad een reportage van dr Paul Julien, de bekende onderzoeker, die vele jaren verbleef onder de pygmeeën, de kleine bewoners van de Afrikaanse oerwouden.

ZUID-AMERIKA:

De Haarlemse medicus dr A. Melchior zal een studiereis naar het woeste en nog zo weinig bekende Amazonegebied maken. Zijn reisindrukken (artikelen en tekeningen) zullen in de K.I. verschijnen.

In dit nummer vindt u twee nieuwe rubrieken, namelijk „Breinbrouwsels", een puzzlerubriek, die bestemd is voor de echte liefhebbers van hersengymnastiek; elke week wordt hiervoor een prijs beschikbaar gesteld. Verder beginnen wij in dit nummer met de publicatie van een tweede beeldverhaal en wel een geschiedenis van Kuifje, wiens avonturen over geheel de wereld de geboeide belangstelling van millioenen wekken.

EEN HEEL JAAR SPORT

in drie weken

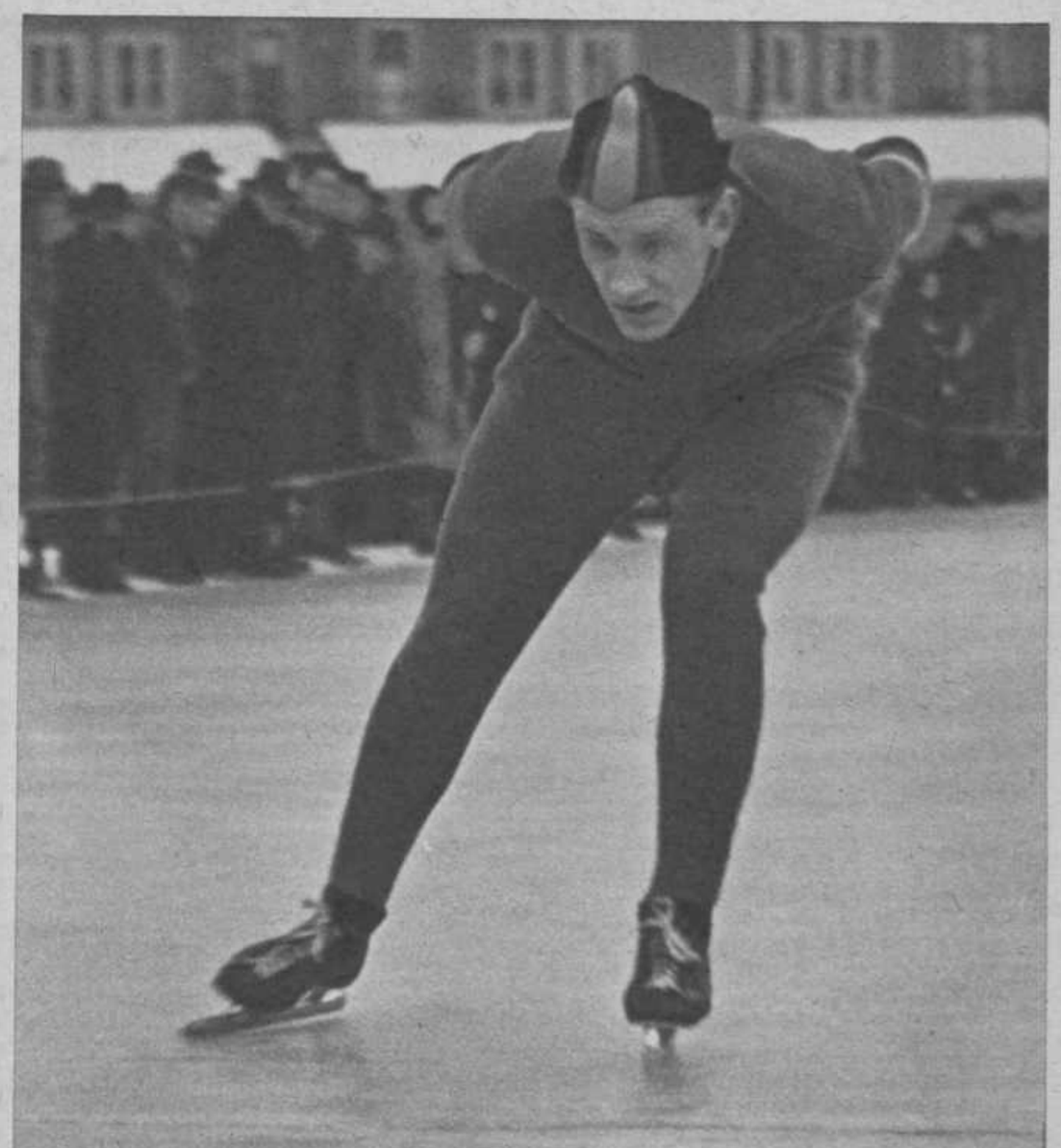
II. WINTER- EN WATERSPORTEN

Het is volledig in overeenstemming met het jaargetijde, wanneer we in ons tweede overzicht van het sportjaar 1953 allereerst de wintersporten een plaatsje geven. Het is enigszins in overeenstemming met de feestelijke sfeer van deze gehele week, omdat de wintersport en met name het schaatsen ons ditmaal 'n verheugende triomf heeft opgeleverd, namelijk het Europese kampioenschap van Kees Broekman. Toen Broekman zijn zege behaalde, werd de glorie daarvan verduisterd door de nationale ramp, welke ons land zojuist had getroffen. Thans mogen we nog eens met voldoening vaststellen, dat de Nederlanders met Broekman's eerste, Van der Voort's tweede en Huiskes' vijfde plaats in het klassement dit kampioenschap volledig hebben beheerst. Slechts één natie heeft daarvoor en daarna de Nederlanders kunnen overtroeven, namelijk Rusland, dat in het duo Gontsjarenko-Shilkov een schier onverslaanbare kampioenstandem bezat en daarmee de Nederlanders nieuwe triomfen onthield. Na deze Russen eindigden Van der Voort en Broekman als derde en vierde en met slechts één plaats daartussen in Huiskes als zesde op de lijst van de wereldkampioenschappen. Dit, gevoegd bij de Nederlandse overwinningen elders en de wereldrecordverbeteringen van Huiskes en Broekman (2 ×) te Davos, wijst op een werkelijk prachtig jaar voor de Nederlandse schaatssport, waarbij de herstelde eenheid in de organisatie van deze tak van sport de feestelijkheid completeert.

In de andere takken van wintersport komt Nederland niet op de voorgrond. De ijshockeyers blijven nog altijd tot de mindere goden behoren, ook al behalen ze in hun milieu en gezien hun moeilijke trainingsomstandigheden dikwijls aardige successen. De skiërs, bij wie Gert Mosler studentenkampioen 1953 werd, beoefenen hun tak van sport zo mogelijk onder nog moeilijker omstandigheden en het zal wel niet zover komen, dat er in deze sector van de wintersport nog eens Nederlandse uitblinkers komen, hoewel tenslotte ook Broekman en de zijnen hun reputatie niet thuis bezorgd hebben gekregen.

Laat ons thans de sneeuw en het ijs doen smelten, opdat dit hoofdstuk ook een overzicht kan bevatten van de watersporten. Wat Fenny ten Bosch dit jaar is geweest voor de tennissport, was Geertje Wielema voor de zwemwereld. Drie titels heeft ze op haar naam gekregen. Over het algemeen zou men willen zeggen, dat de Nederlandse zwemsters ditmaal niet zo nadrukkelijk aan de weg hebben getimmerd als enkele jaren geleden, maar tenslotte hebben ze toch nog een ruim aandeel gehad in de overwinningen tegen Engeland en Frankrijk. In Hongarije ging het minder voor de wind, maar er zijn intussen zo links en rechts al weer jonge krachten gesignaleerd, die voor de toekomst wel een en ander beloven.

Een terugslag hebben, eigenlijk al sedert Helsinki, onze waterpoloërs gehad. Iets dergelijks is op de duur uiteraard onvermijdelijk. Vooreerst kan een zelfde ploeg nooit vele jaren op hetzelfde peil blijven, vervolgens kost het altijd even wat tijd, aleer nieuwe krachten zich volledig hebben aangepast. De waterpoloërs nu maken momenteel beide processen tegelijk door. De overwinning van deze zomer op de Belgen (7-5), enkele weken nadat ze voor een prachtige zege op de Fransen hadden gezorgd, was al niet van hoog gehalte geweest en in Augustus heeft het zo prachtig geslaagde toernooi om de Trofeo d'Italia te Nijmegen, waar de Nederlanders derde werden achter Zuid-Slavië en Hongarije, duidelijk uitgewezen, dat onze waterpoloploeg zich op het ogenblik in de wisselperiode bevindt. Overigens is de training alweer aangepakt op een manier, die alle vertrouwen wekt.

Broekman verraste zijn landgenoten met een Europese titel, Van der Voort met een tweede plaats.

Minder voortreffelijk is de situatie in onze roeiwereld. De technische commissie van de Nederlandse roeibond heeft al verschillende mogelijkheden bedacht om het peil hogerop te brengen en vooral de studentenroeiers meer voor hun sport te interesseren. De Europese kampioenschappen evenwel, die in Augustus 1953 te Kopenhagen zijn gehouden, leverden niets dan teleurstellingen op. Er was geen enkele Nederlandse finalist — tegen zeven Russen! — en de roeibond voelt er toch wel alles voor te zorgen, dat dit anders is, wanneer straks de Europese kampioenschappen op de Bosbaan te Amsterdam worden gehouden.

Van onze belangrijkste wedstrijden op nationaal gebied kwam op 3 Mei allereerst de Varsity aan bod, waarin ditmaal Nereus het hoofdnummer, de vier met stuurman, won. Ook Njord behoorde tot de verenigingen, die zich op wedstrijden hebben onderscheiden. Het won op de Varsity drie nummers, terwijl Laga, dat geen enkel succesje behaalde, zijn grote teleurstelling beleefde. Njord heeft ook van zich doen spreken bij de bekende wedstrijden van Hollandia te Alphen aan de Rijn, waar het zeven van zijn acht boten in de eindstrijden zag verschijnen, en ook in de wedstrijden om de Hollandbeker, waar het vier nummers voor zijn rekening nam. Neumeier, de skiffeur, won de Hollandbeker. Op de Theems is 28 Maart nog de befaamde boatrace tussen Oxford en Cambridge gehouden, waarbij Cambridge ditmaal met acht lengten voorsprong op de ploeg van Oxford eindigde.

Ook de zeilsport heeft deze zomer weer hoogtij gevierd met haar Kaag, Sneekweek, Kralingse zeilweek, Brasemer en tal van andere wedstrijden, waarin de lust van de Nederlander voor de watersport-in-deze-vorm, ondanks de hoge kosten daaraan verbonden, duidelijk tot uitdrukking is gekomen.

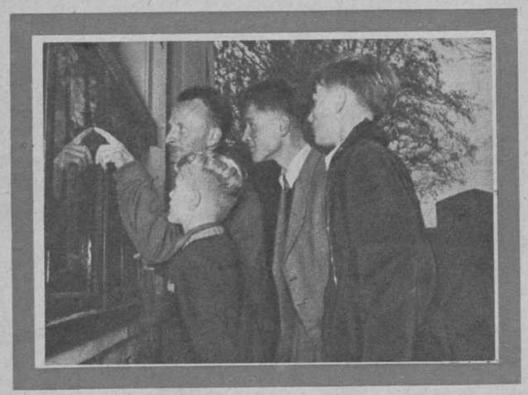
Het bloed kruipt immers waar het niet gaan kan....

Jan Cottaar

Het waterpolotoernooi om de Trofeo d'Italia te Nijmegen was propaganda van de beste soort.

HOOGTIJ DER ZINDELIJKHEID IN BROEK

De veroraening is aangeplakt: Broek weet wat het te doen heeft.

Een dorp onder sierzand bedolven

Weer is het hoogtij der zindelijkheid gevierd in het zindelijkste aller vaderlands-zindelijke dorpen: Broek in Waterland. Broek is een mooi, welvarend dorp aan de weg van Amsterdam naar Monnikendam, midden in de oneindige ruimte van het lage land. Het legert zijn deels nog houten huizen en het achttiende-eeuwse kerkje met zijn stopnaaldspits om het oude Havenrak heen, dat als een reusachtige spiegel in deze kleine wereld het licht van de hemel gevangen houdt. De bevolking van Broek heeft de roep van onovertroffen zindelijkheid en deze vindt haar hoogtepunt en bevestiging in de jaarlijkse schouw van straten en erven, die op het eind van de herfst gehouden wordt. Dan verschijnt aan de pui van het kleine gemeentehuis de mededeling, dat de ingezetenen onverwijld dienen over te gaan tot het reinigen en wieden van stoep, straat en erf en deze na afloop met helderwit zand hebben te bestrooien. Op de vastgestelde tijd zal dit alles door de hoogste gemeentelijke autoriteiten worden gecontroleerd. Op nalatigheid staat een straf van ten hoogste twee maanden gevangenis, subsidiair driehonderd gulden boete.

Deze bepaling in de plaatselijke politieverordening, zelfs in ons brandheldere Nederland wel uniek, is al eeuwenoud en stond reeds te lezen in de oude keuren. Dit controleren der openbare zindelijkheid had vroeger iedere maand plaats, maar is tenslotte vastgesteld op eenmaal per jaar. Maar dan is het ook ernst en al dagen tevoren is Broek in de weer om de geringste ongerechtigheid van straat en erf te verwijderen. Men krabt en wiedt en veegt en wanneer alles er uitziet „om van te eten", gaat er de laatste morgen voor de schouw het witte zand overheen. Dat is tevoren bij de bewoners uitgevent, emmers vol, en ook de gemeente zelf heeft er een flinke voorraad van ingeslagen. Want alle gemeentegrond moet zij zelf reinigen en met zand bedekken. En zo kan men half Broek in actie zien, jong en oud, om zowel hun erf als de openbare weg met een dunne laag zilverwit zand te bedekken, een wonderlijk gezicht: alsof overnacht het hele dorp is ingesneeuwd.

Op het uur van de schouw verschijnt dan de burgemeester, vergezeld van een van zijn wethouders, en zij gaan heel het dorp rond, de kom en de buitenwegen, waarbij niets hun ontgaat. Blijkt een ingezetene op een of andere manier in gebreke te zijn gebleven, heeft hij bijvoorbeeld ordinair duinzand gebruikt in plaats van de voorgeschreven kwaliteit, dan krijgt hij een waarschuwing en nog een week de tijd om het in orde te brengen. Want acht dagen later volgt de herschouw en als het dan nog niet deugt, wordt een overtreding geconstateerd: een misdaad tegen de gemeenschap, en al zal het nu niet dadelijk op twee maanden uitdraaien, er staat dan toch straf en boete op. Maar meestal is de zaak wel in orde. Zindelijkheid is in Broek een tweede natuur geworden.

Behalve door dit heldere aanzien is Broek in de loop der tijden bekend geworden om zijn legendarische rijkdom. Het is thans een dorp van zestienhonderd inwoners, dat zich in hoofdzaak op veeteelt toelegt. Maar vroeger, in de tijd van de Republiek, is het een centrum van graanhandel geweest en woonden er tal van kooplui, die eigen schepen lieten varen op de Oostzee. Die schepen voeren uit van Amsterdam, waar de Broeker handelaren ook hun pakhuizen hadden. Want Broek zelf ligt niet aan zee. Wel grenst de gemeente thans aan het IJselmeer en is er zelfs een heel klein haventje, buitendijks, even ten noorden van Uitdam, waar het zestal kustvissertjes fier de initialen B. i. W. voert, maar dit heeft niets meer uitstaande met de eigen vloot, die Broek ooit heeft gehad. In elk geval hadden die van Broek de faam machtig rijk te zijn. De Engelsman John Sinclair meldt in 1786, dat tal van inwoners meer dan twintigduizend pond „waard" waren, terwijl

...ver zover het gemeentegrond betreft, zorgt de plaatselijke overheid er voor zelf het voorbeeld te geven. Dus ook hier: zand er over.

Burgemeester Paul en wethouder de Boer inspecteren de zindelijkheid.

Ook de bestrating van de eigen erven wordt zorgvuldig gereinigd en met zilverwit zand bedekt.

Jong en oud, dus ook dit Broeker broekje, helpt mee om het dorp te prepareren voor de jaar...se schouw.

Ook de oude straatlantaarns, nog op een stenen voet, krijgen een extra-beurt.

één vrouw op het dorp zelfs op meer dan tweehonderdduizend pond werd geschat, een kapitaal, dat zich door erfenissen had opgehoopt. Die vrouw heeft nog in onze tijd van zich doen spreken: het was de befaamde Neeltje Pater, wier bezit na haar dood onverdeeld zou zijn gebleven, zodat honderden vermeende erfgenamen zich nog in de dertiger jaren hebben verenigd in een wanhopige greep naar dit fortuin, ergens in het luchtledige.

Napoleon heeft tijdens zijn bezoek aan ons land ook Broek in Waterland bezocht. In een geheim politierapport, aan de keizer uitgebracht, werd geconstateerd, dat Broek verschillende millionnairs telde, die echter vanwege hun beleggingen in dat land zeer Engelsgezind waren. Een van hen, Dirk Ditmarsch, werd beschouwd als de rijkste man van heel Holland. Hij had in het dorp een paleis laten zetten, de belangstelling van de keizer waardig, digne de l'attention de Sa Majesté. En tot in Frankrijk ging het gerucht, dat in de Broeker woningen de lambrizeringen waren ingelegd met gouden dukaten, evenals trouwens de lijsten der kostbare schilderijen. In sommige streken van Frankrijk bestaat nog de uitdrukking: Je ne suis pas de Brouck! Ik ben niet van Broek, waarmee men zeggen wil: ik ben niet schatrijk!

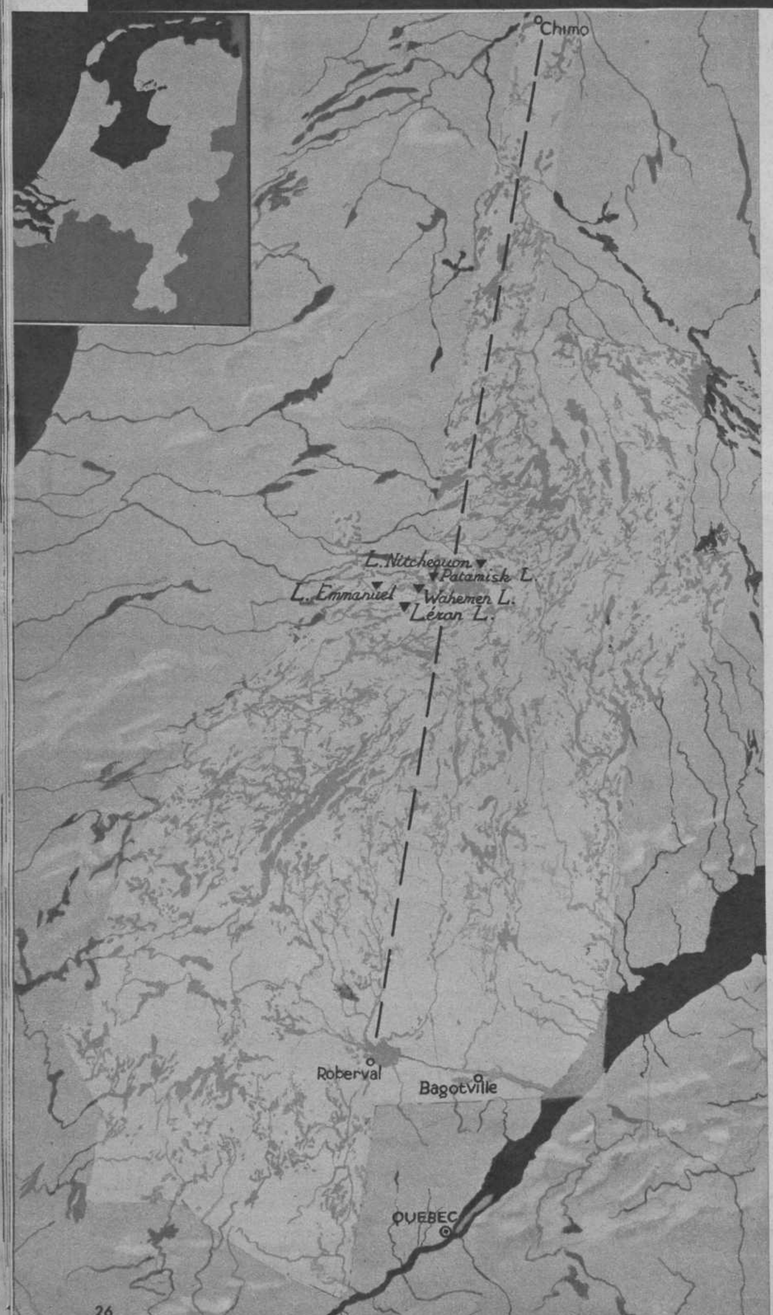
De weelde der Broeker huizen zal wel schromelijk overdreven zijn geweest. Stellig waren de Broeker kooplui rijk, maar zij bobben gewoond in de mooie, maar heel bescheiden houten huizen van het type, dat men nog hier ziet en welker voornaamste rijkdom hun legendarische properheid is.

EEN DRAMA, DAT NEGENENDERTIG EINDELOZE DAGEN DUURDE

VLIEGTUIG VERMIST

DOOR ir K. Koeten

NADRUK VERBODEN

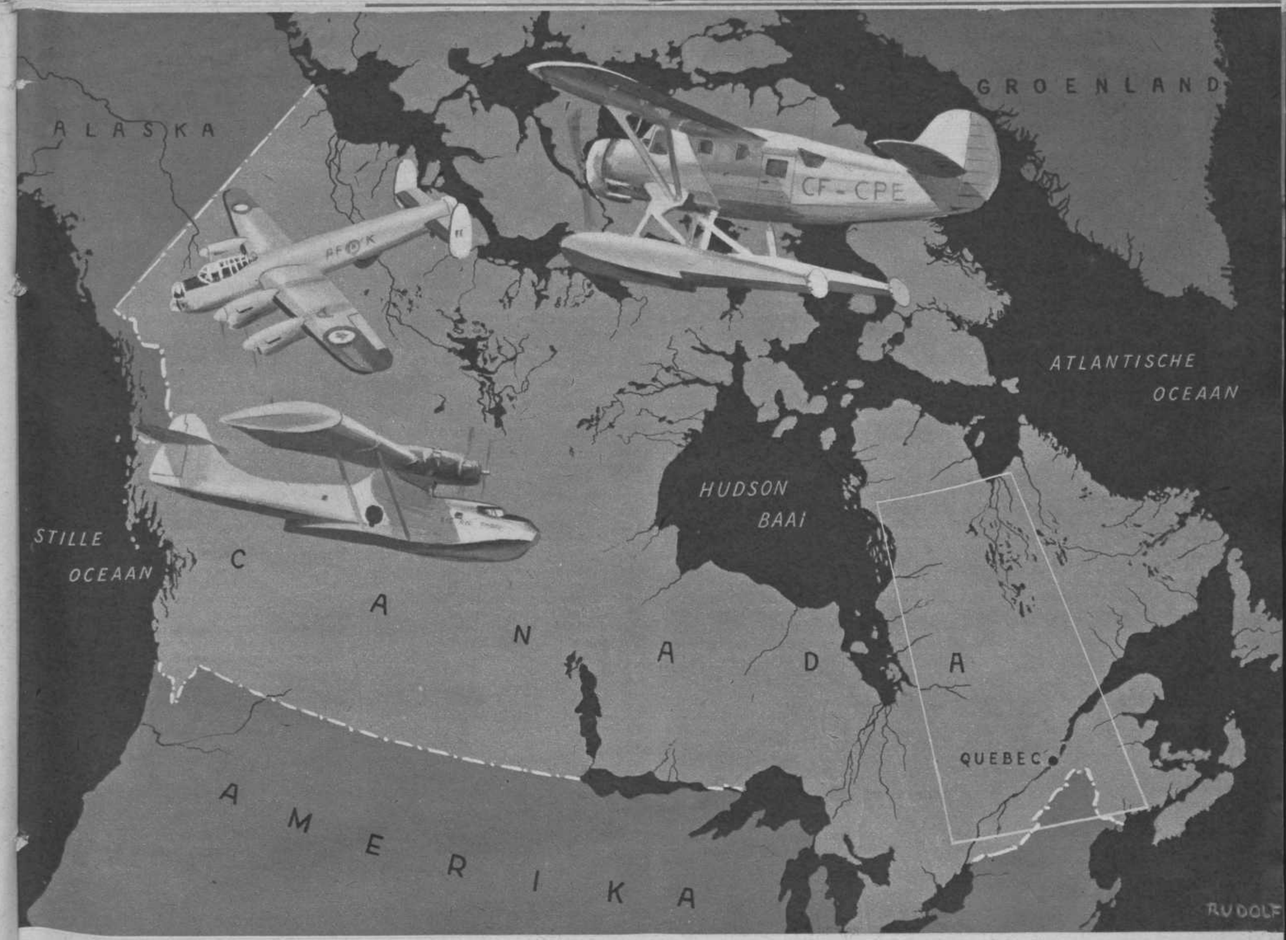

De „vermiste Nederlander" — schrijver van dit spannend verhaal — weer behouden thuis. Gezeten achter zijn bureau, met een grote kaart voor zich, poseerde ir Koeten een ogenblik voor onze fotograaf.

← De route, die de Norseman CF-CPL zou nemen, is aangeduid met een stippellijn. Het afgezochte gebied is licht aangegeven. Ook de daarbuiten gelegen bush is bezaaid met meren, maar om een indruk te geven van de ontzaglijke moeilijkheden van het terrein, is enkel het opsporingsgebied gedetailleerd weergegeven. Het meer, waar de CF-CPL een noodlanding moest maken (Lake Emmanuel), is duidelijk op de kaart te zien, evenals de meren, waar de mannen zich oorspronkelijk dachten te bevinden. Ter vergelijking diene het kaartje van Nederland (inzet links boven). Men lette vooral op de kleine stipjes in Friesland, die de grootste Friese meren voorstellen. — Wij raden de lezers aan de kaarten op deze pagina's bij de hand te houden met het oog op het vervolg van het relaas, dat in de komende nummers zal verschijnen.

Het was op een van die ontelbare meren → in de wildernis van Noord-Canada, welke stuk voor stuk op elkaar lijken, dat onze Norseman een noodlanding moest maken. We stevenden naar de westelijke oever, waar zich op de heuvelhelling een open plek in het pijnbomenbos bevond (op de foto rechts, achter het vliegtuig). Op deze plaats, nagenoeg onbereikbaar vanuit de bewoonde wereld, richtten wij ons kamp in.

Algemene overzichtskaart van Canada. Het gebied, dat met witte lijnen is omgrensd, wordt weergegeven op bijgaande detailkaart. De vliegtuigen zijn: rechts boven de Noorduyn Norseman; links van boven naar beneden de Avro Lancaster en de Convair Catalina. Het zoekgeraakte vliegtuig was een Norseman, een Lancaster ontdekte de slachtoffers en een Catalina bracht ze tenslotte naar de beschaving terug.

Op de vijfentwintigste Augustus van het afgelopen jaar verdween een vliegtuig met zeven man aan boord in de eindeloze, volkomen verlaten wildernis van Noord-Canada zonder enig spoor achter te laten. Wekenlang werd er naar deze mensen gezocht vanuit de lucht, maar eigenlijk was het een onbegonnen werk om zonder nadere gegevens naar het kleine groepje te speuren in een onbewoond gebied van meren en moerassen, dat zich honderden en honderden kilometers uitstrekte. Meer dan eens stond men op het punt het reddingswerk op te geven, totdat eindelijk na ruim vijf weken het gestrande vliegtuig ontdekt werd: juist op tijd, want de mannen, die men er bij aantrof, waren aan het eind van hun krachten. Ir Koeten, de enige Nederlander van het gezelschap, schreef voor de Katholieke Illustratie het verhaal van wat zich in die negenendertig dagen afspeelde aan de oevers van een dier ontelbare, alle op elkaar lijkende meren, waarbij het groepje van zeven terecht was gekomen.

De streken, waarin de mens pas begint door te dringen, worden door allen, die er mee te maken hebben — geologen, mijnbouwers, piloten enzovoort — kortweg „the bush", het bos, genoemd. Nu moet men zich deze bush niet altijd voorstellen als een maagdelijk oerwoud, want het zijn niet per se bosachtige gebieden, die men hiermee aanduidt. Dikwijls betekent het veel meer dan dat en verstaat men er onder: ieder gebied, waar de mens aan de allereerste aanvang staat van de verovering der natuur.

Een zeer groot deel van Canada behoort in deze ruime zin tot de bush. Ongetwijfeld vallen hieronder Labrador en Noord-Quebec, beide het toneel van een intensief onderzoek naar ertsen sedert de ontdekking van enorme ijzerertsafzettingen, welke laatste thans door de Iron Ore Company of Canada in ontginning worden gebracht.

Rolf Thienhaussen ik hebben vooral veel van het gebied rondom de baai van Ungava gezien. Door Europese belangstellenden waren we afgevaardigd — hij als Duits geoloog, ik als Nederlands mijnbouwkundige — om onderzoek te doen naar ertsen in dit

deel van de „sub-arctic", het overgangsgebied naar de poolstreken. Onze reis naar het hoge Noorden, grotendeels per vliegtuig gemaakt, bood een prachtige gelegenheid om zich een beeld te vormen van de bush tussen de Leafbaai, de zuidwestelijke punt van de baai van Ungava en het meer van St. John, ongeveer twaalfhonderd kilometer zuidelijker.

Zowel ten noorden als ten zuiden van de boomgrens is het land vooral gekenmerkt door de vele duizenden meren met aangrenzende moerassen en waterstromen van de meest uiteenlopende afmetingen; onderling gescheiden door heuvels en bergen — meestal tussen de honderdvijftig en zevenhonderd meter hoog — waarvan de typische afgeronde vormen er op wijzen, dat vroeger gletschers hun weg door dit gebied hebben gezocht. Soms zijn deze verhevenheden aaneengesloten tot een hoogvlakte, welke een soort barrière vormt tussen de verschillende met meren bezaaide gebieden. Het gaan is er moeilijk en afmattend, zowel op de boomloze toendra als op de met naaldbomen overdekte vennen, vooral waar deze laatste bovendien dichtgegroeid zijn met taaie, lage struiken en heesters. Geen van beide, toendra noch „muskeg"-woud, schijnt geliefd te zijn bij groot wild, zoals beer, eland of kariboe (het Amerikaanse rendier). Klein wild zoals sneeuwhoen, patrijs, eend en

Het weerbarstige, onherbergzame land van Noord-Canada met zijn duizenden meren, moerassen en waterstromen strekt zich eindeloos uit tot aan de horizon. Deze foto werd genomen vanuit een vliegtuig van de Canadian Pacific Airlines, dat op weg was van Edmonton in de provincie Alberta naar Yellowknife in de Northwest Territories. De rivier op de voorgrond is de Peace River. Even verlaten en onmetelijk als dit landschap is de bush, waar de zeven inzittenden van de Norseman CF-CPL hun hachelijk avontuur beleefden (National Film Board-foto).

gans vindt men op sommige plaatsen in overvloed, doch is elders weer schaars. Het voedsel van deze dieren bestaat grotendeels uit alle mogelijke soorten bessen, die gevonden worden aan struiken in bos en toendra; daarnaast uit vis, waaraan de meeste meren ongelofelijk rijk zijn. Ook konijnen ziet men dikwijls. De grond is meestal bedekt met mos van allerlei aard, terwijl onder de bomen vele soorten paddestoelen groeien.

Honderden, ja, duizenden kilometers kan men gaan voor men iets merkt van menselijke activiteit: enkele weeren radiostations ten behoeve van de luchtvaart en hier en daar een eenzame factorij van de Hudson Bay Company ten behoeve van pelsjagers en vissers. De bestaande kaarten van dat gedeelte van het gebied, hetwelk door geologen en ertsmensen tegenwoordig wordt aangeduid als de „Labrador-depressie", zijn gebaseerd op luchtfoto's van de R.C.A.F., de Canadese luchtmacht; ze zijn voor het grootste deel onnauwkeurig en vertonen vele witte plekken. Buiten deze zone zijn grote gebieden op de kaart aangegeven met de onheilspellende aanduiding „unmapped": niet in kaart gebracht.

Ziedaar een beeld van de bush, waarmee wij te doen hadden.

Er bestaan geen mogelijkheden tot vervoer over land, tenzij men te voet en per kano wenst te reizen. Het vliegtuig, voorzien van drijvers in de zomer en van ski's in de winter, is het enige bruikbare transportmiddel voor mensen en goederen. In het gebied, dat wij bezochten, maakt men meestal gebruik van eenmotorige Norsemans en Beavers, daarnaast van enkele helicopters, onlangs in gebruik genomen door de topografische dienst. Het vliegen in deze streken en met deze toestellen is zo geheel verschillend van het vliegen, zoals wij dat kennen, dat men er een apárte naam aan gegeven heeft: „bushflying", letterlijk vertaald: bosvliegen. De aard er van wordt bepaald door het karakter van dit weerbarstige onherbergzame land, dat tevens de mogelijkheden er van begrenst. Het vereist bekwame en geharde piloten, die er zich bewust van zijn, hoezeer zij afhankelijk zijn van hun kaarten, hun verbeeldingskracht en.... van goed zicht. Evenzeer echter dienen zij te beseffen, dat het kompas in dit gebied slechts tot op zekere hoogte te vertrouwen is en dat zij moeten werken zonder al de moderne navigatiemiddelen, welke de tegenwoordige lijntoestellen zo veilig naar hun doel loodsen. Dagen achtereen door mist te worden vastgehouden, hetzij op hun basis bij een of ander kamp, hetzij in de eenzaamheid van een ver verwijderde en verlaten plek, is voor vele „bospiloten" geenszins een zeldzame ervaring.

Voor ons onderzoekingswerk gebruikten wij de Norseman, voor dit doel een goed en betrouwbaar toestel. Hij kan ongeveer negenhonderd liter benzine meenemen, heeft een bemanning van twee personen en vervoert een „betalende" lading van zeshonderdvijfenzeventig kilogram. Het benzineverbruik bedraagt honderdvijftien tot honderdvijfenveertig liter per uur bij een gemiddelde kruissnelheid van honderdveertig kilometer en het kan hoogstens zes uur achtereen in de lucht blijven en legt zeshonderd tot negenhonderdvijftig kilometer af: dit hangt af van de wind.

Het was ons bekend, dat de Norseman CF-CPL, het vliegtuig, dat zulk een belangrijke rol in onze belevenissen zou gaan spelen, in tegenstelling tot de Norseman, die ons bij ons werk ten dienste had gestaan, niet voorzien was van een benzinetank vóór in de romp en dientengevolge slechts een kleine zevenhonderdvijftig liter brandstof kon meevoeren.

Toen Rolf en ik te voet het boorkamp van de Fenimoremijnen bereikten, ongeveer tien kilometer zuidelijk van de plaats, waar de rivier de Leaf uitmondt in de Leafbaai, werd ik begroet in een taaltje, dat veel op mijn moedertaal leek. Die begroeting was afkomstig van Victor Abel, de boormeester van Fenimore, geboortig uit Antwerpen, die zijn Vlaams nog niet geheel vergeten was, ofschoon hij als kleuter van drie of vier jaar reeds naar Canada emigreerde. Weinig beseften we, dat de drieënveertigjarige kleine, maar taaie, koppige en handige Vic bijna zes weken lang onze reis- en lotgenoot zou zijn! Evenmin konden we vermoeden, dat de stille Frans-Canadees, die we later op de dag bezig zagen met snelle en zekere bewegingen zijn zware tractor uit de modder te halen, dezelfde Marc Levesque was, die ongeveer een week later samen met ons de ongeluksvlucht zou beginnen.

Het vliegveld van Fort Chimo werd in de laatste oorlog door de Amerikaanse luchtmacht aangelegd en diende haar tot een prachtig uitgeruste basis. Thans is de luchthaven geheel vervallen, ofschoon er af en toe nog vliegtuigen binnenkomen en vertrekken. Te midden van wat er als een slopersbedrijf uitziet vindt men nog een weer- en radiostation in actie. Zo troffen we Chimo, toen we er op Zaterdag 22 Augustus aankwamen, en ofschoon we er meer mensen bij elkaar vonden dan we in weken gezien hadden, vonden we het een ongezellig en verlaten oord. De gedachte, dat we er voor onbepaalde tijd moesten blijven hangen, vonden we dan ook allerminst plezierig, doch zo moest het blijkbaar zijn. Immers, de tweemotorige Canso (de amphibie-uitgave van de Catalina-vliegboot), die ons naar Roberval, aan het meer van St. John, zou terugbrengen, had nog een aantal niet nader omschreven opdrachten in het noorden te vervullen voor zij huiswaarts kon keren. In een van de halfingestorte barakken ontmoetten we een langharig, levendig jongmens met

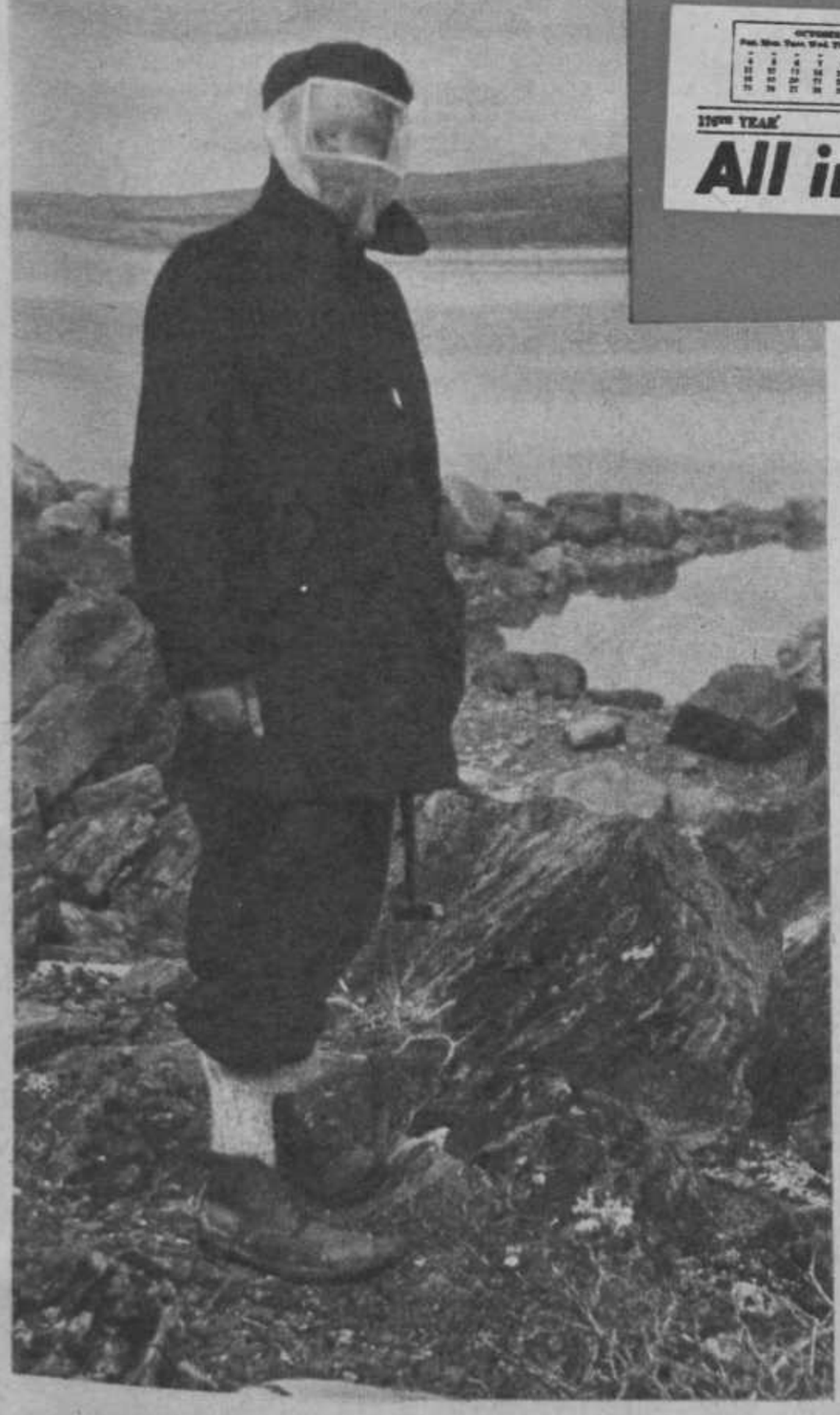
een wilde, donkere baard. Dat was Ray Vanstone, student aan de universiteit van Toronto, die zijn vacantie-arbeid beëindigd had en vol verlangen was om naar zijn studieboeken te kunnen terugkeren. Eerst meer dan zes weken later zouden we afscheid van elkaar kunnen nemen.

De laatste twee deelnemers in het avontuurlijk drama, dat voor ons lag, zouden we eerst in de vroege morgen van Dinsdag 25 Augustus leren kennen. De avond tevoren kwam er bericht, dat Vic Abel ziek was en naar Stewart Lake was overgebracht, ongeveer negen kilometer ten noorden van Fort Chimo; men achtte het wenselijk hem zo spoedig mogelijk naar Roberval te vervoeren. Toevalligerwijze bevond zich de Norseman CF-CPL zonder vaste opdracht te Stewart Lake en Wilfred Allard, de piloot van de Canso, tevens de meest gezaghebbende man ter plaatse van de luchtvaartmaatschappij, besloot, dat de Norseman de volgende ochtend Vic, Marc, Ray, Rolf en mijzelf aan boord zou nemen om de ruim elfhonderd kilometer lange tocht naar Roberval te maken.

Die vijfentwintigste Augustus was een uitzonderlijk mooie dag. In de vroegte arriveerden we per jeep bij Stewart Lake, waar twee Norsemans en een Beaver voor anker lagen en rustig op het water dobberden. Guy, het luidruchtige factotum van het vliegstationnetje, was reeds op, bezig het ontbijt te bereiden, terwijl Scotty en Wally, de gezellige bemanning van het toestel, waarmee we tien dagen lang in deze streek hadden rondgefladderd, hun vliegtuig in gereedheid brachten, kennelijk goed gehumeurd bij het vooruitzicht van een heerlijke dag om te vliegen. Bob Mullin en Dick Everitt, respectievelijk piloot en werktuigkundige van de CF-CPL, lagen nog in bed, blijkbaar gewikkeld in een moeizame worsteling met de plicht tot opstaan. We kenden ze geen van

De Canadese kranten hielden het publiek met berichten onder opvallende headlines op de hoogte van het grootscheepse reddingswerk. Wel een bewijs, hoezeer het noodlottig avontuur van zeven mannen de gemoederen bezighield.

De eerste twee dagen in ons kamp was het mooi en warm weer en bij dozijnen vielen de zogenaamde zwarte vliegen op ons aan. Om mijn huid te beschermen zette ik mijn tulen insectennet op en trok mijn handschoenen aan.

beiden; Bob was in dit gebied een nieuweling en Dick was juist van vacantie teruggekeerd. Bob schatte ik op achtendertig jaar; hij leek me een zwijgzame, zeer in zichzelf gekeerde man; Dick was nog slechts achttien, een gezonde jongeman met een blijkbaar nogal sterke eigen wil.

Vic zag er niet al te slecht uit, ondanks een flink gezwel op zijn gezicht nabij zijn linkeroor, dat oorzaak was van zware hoofdpijn en slapeloosheid, naar hij zei.

Er stond een krachtige wind, toen we om negen uur startten. Eerst hadden we hem recht achter, doch later scheen hij nu eens uit de ene, dan weer uit de andere richting te komen. Overigens werd onze vlucht begunstigd door zonnig weer en een helderblauwe lucht, waarin heel hoog enkele zuiver witte wolkjes dreven. Ofschoon de aanwijzing van de hoogtemeter soms tot twaalfhonderd meter klom, leek het alsof we nergens meer dan twee- of driehonderd meter boven de aarde vlogen. Om kwart over tien passeerden we Fort Mackenzie, waar duidelijk enkele figuurtjes stonden te zwaaien. Wij groetten terug door een driemaal herhaalde beweging van onze machine. Nadat we een tamelijk hoge, bergachtige zone overgestoken waren, zagen we onder ons opnieuw het vertrouwde patroon van hele reeksen meren, onderling gescheiden door smalle ruggen van lage, beboste heuvels.

Marc en Ray waren in rustige slaap verzonken, ondanks de ongemakkelijke houding, waarin we allen zaten; Vic was in zijn boek verdiept en ik deed vergeefse moeite me op het mijne te concentreren. Rolf was geheel in beslag genomen door de beelden van het Noordcanadese landschap, dat hij op de kleurenfilm probeerde vast te leggen, waarbij hij nu en dan een venster opendeed, zodat een sterke, frisse wind naar binnen blies. Van de bestuurdersplaatsen vóór in het vliegtuig kwam geen ander geluid dan af en toe het ritselen van de kaarten, die Bob op zijn schoot open- en dichtvouwde. Dick zat bewegingloos, diep in zijn stoel weggezakt.

Nu en dan slingerde en stootte het toestel, wanneer een krachtige windvlaag het in de flank trof. Ons eerste doel was Nitchequon aan het gelijknamige meer, een officieel weer- en radiostation, ongeveer halfweg Fort Chimo en Roberval: daar moesten we benzine tanken. Ik zag verlangend naar deze tussenlanding uit om mijn verstijfde benen de kans te kunnen geven zich te strekken. We zaten zeer ongemakkelijk: met vijf man dicht tegen elkaar gedrukt boven op de bagage. Om kwart over twaalf legde ik mijn boek neer. Zover ik wist moest Nitchequon binnen een kwartier in zicht komen en ik wendde mijn blik herhaaldelijk van het venster naar de piloot en de hellingmeter en weer terug.

Omstreeks half één verscherpte zich plotseling mijn aandacht, ofschoon zich niets ongewoons had voorgedaan. Bob was nog steeds met zijn kaarten bezig, doch boog zich naar links en naar rechts voor de vensters en gebaarde Vic zich wat opzij te drukken,

Op de plek, waar we aan land gingen, stond een vervallen blokhut. Kennelijk had hier een Indiaanse pelsjager de winter doorgebracht.

Vlakbij de verlaten blokhut, aan de oever van het meer — dat wij later het Aurorameer doopten — zetten wij onze tent op. — De man op de foto is de schrijver van dit relaas.

zodat hij het peilglas van zijn rechtervleugeltank beter kon waarnemen. Vijf minuten later porde Bob Dick in zijn zij; die had blijkbaar zitten slapen en begon nu ook zijn kaarten te bestuderen, terwijl hij slechts af en toe enkele woorden met Bob wisselde. Rolf was nog steeds bezig met zijn studie van het landschap en Marc sliep ongestoord door, terwijl Ray een sigaret opstak en zich over een boek boog. Vic werd enigszins ongeduldig, doordat Bob hem herhaaldelijk aanstootte om beter zicht op het peilglas te hebben. Toen kwam de radio er aan te pas. Ik kon niet horen, wat Bob zei, doch zag hem daarna met de microfoon in de hand wachten. Dit werd herhaald en nog eens en nog eens. Koptelefoon en microfoon werden opgehangen en ik bekeek zelf het peilglas eens. Plotseling wist ik, wat ik onbewust had zitten denken: we waren verdwaald, althans: we zouden niet te Nitchequon aankomen.

Tussen de tien en twintig kilometer voor ons uit zag ik een hoogvlakte oprijzen, klaarblijkelijk een nieuwe waterscheiding, die we over moesten. Die gedachte vond ik opeens niet plezierig meer, toen ik nog eens naar het benzinepeil keek. Doch reeds begonnen we te draaien en het was me duidelijk, dat Bob zou gaan landen en dat dit niet op het Nitchequonmeer zou gebeuren! Het was tien over één.

„We willen de kaarten hier eens wat rustiger bestuderen," zei Bob in antwoord op de vraag, die op ieders gezicht te lezen stond, nadat we op het water waren neergestreken. De motor bromde nog slechts zachtjes en we stevenden naar de westelijke oever van het meer, waarop we geland waren. Tegen de helling van de heuvel, die zich daar bevond, zagen we een open plek tussen de lage pijnbomen. Iets, dat op een groot, oud blik leek, glansde in de zon en dra merkten we een botenrek op, een eenvoudige constructie van twee balken op vier palen, bijna twee meter van de grond; vervolgens een half ingestorte blokhut zonder dak. Zachtjes stootten de drijvers tegen de ondiepe oever en Bob en Dick waadden aan land. Een paar dode bomen werden als plankier neergelegd en daarna hielpen ze ons de wal bereiken. Al gauw sjouwden we allen om een kist met proviand, kampeerartikelen, slaapzakken en bagage aan land te brengen.

Wat was er aan de hand? „Ik denk, dat ik Nitchequon op een paar kilometer gemist heb," antwoordde Bob, „en het lijkt wel, alsof ik de machine niet op voldoende hoogte kan krijgen om ver genoeg te zien. Ik zal het nog eens proberen, nadat we de lading er uit gegooid hebben."

Het was heet op deze plek, waar kennelijk eens een Indiaanse pelsjager de winter had doorgebracht. Zwarte vliegen vielen bij dozijnen op ons aan; ik zette mijn tulen gezichtsbeschermer op en trok mijn handschoenen aan om mijn huid tegen de steken van de insecten te beschermen. We inspecteerden de rommel in en rondom de vervallen hut. Er was slechts één ding van waarde; een nette stapel gezaagd en gespleten brandhout, die in het voorste deel lag.

Bij wijze van middagmaal deelden Rolf en ik chocola uit, welke we de vorige Zondag in de factorij van de Hudson Bay Company gekocht hadden. We zetten ons op de drempel van de hut, maar stonden weer spoedig op om de tent, die we bij ons hadden, op te zetten. Bob was van gedachte veranderd en wilde eerst om ongeveer vier uur opstijgen. Nitchequon zou op op dat uur afgestemd zijn op zijn frequenties, 3320 en 6640 kilocycles, zodat ze hem zeker zouden horen, als hij ze van de lucht uit radiotelefonisch opriep. Later op de middag peilde hij zijn tanks met een maatstok en toen bleek, dat zijn brandstofvoorraad ontoereikend was zelfs om voor zo'n korte vlucht op te stijgen. Hij had te Stewart Lake geen volle tanks gekregen of er moest ergens een lek in de benzineleiding zijn. Op andere wijze kon hij zich dit niet verklaren.

Zo zaten we dus op een plaats, die we zelf niet kenden en waar we op eigen kracht niet meer vandaan konden komen. Maar we zouden stellig te eniger tijd Nitchequon of Roberval aan de radio krijgen. Misschien zouden ze reeds dezelfde avond hier zijn met een paar vaten vliegtuigbenzine of anders zou het hoogstens een paar dagen duren. Dick vertelde, hoe hij en de piloot Bill Pascal in het voorjaar van 1952 op soortgelijke wijze verloren waren geraakt. Voorjaar: dat betekende, dat alles met ijs en sneeuw bedekt was. Van de eerste dag af hadden zij met hun kamp in radioverbinding gestaan, doch zij hadden pech gehad en pas negen dagen later kwam men met benzine aan! Doch ze zaten toen maar liefst honderdzestig kilometer buiten hun route. We bereidden ons er dus op voor een kort avontuur in de bush van Noord-Canada te beleven en maakten ons verder geen kopzorgen.

We hadden alles wat nodig kon zijn — tenminste, zo dachten we er toen over. Het meer aan onze voeten kon ons water geven en het bos — hoofdzakelijk pijnbomen tot dertig centimeter dik — kon ons van brandstof voorzien. De tent was wat klein, maar twee man zouden in het vliegtuig kunnen slapen. We hadden bijlen en een trekzaag, kook- en eetgereedschap, de proviandkist van de bemanning en nog een trommel noodrantsoenen. Verder hadden we een werphengel en een werplijn, alsook een kieuwnet van zes meter lengte; voorts een dubbelloops-jachtgeweer met honderd kogels kaliber 22, vijfentwintig hagelpatronen kaliber 410 en nog eens zes gekapte kogels van hetzelfde kaliber.

De eerste dag reeds ontdekten we patrijzen aan de rand van het kamp en we schoten ze onmiddellijk. Toen we de heuvel opklommen om te zoeken naar een eventueel landmetersmerk — overigens tevergeefs — vonden we op enkele plaatsen een plukje bosbessen. In onze gedachten werden beide verwelkomd als een extra-gang op de komende menu's, evenals de vis, die we hoopten te vangen.

Die eerste week waren we opgeruimd genoeg, ondanks het slechte weer, dat twee dagen na onze landing inzette. Doch lichtvaardig waren we geenszins. Zeven man driemaal daags voeden betekent heel wat maaltijden in de week, zo redeneerde Bob. Donderdag reeds noteerde ik de inhoud van de proviandkist en op Zaterdag maakte ik een geheel nieuwe inventarislijst, toen we ook de noodrantsoenen aan wal brachten. Als we rekening hielden met de patrijzen, die we hoopten te schieten, zou er voldoende zijn om ons tien tot veertien dagen op bescheiden wijze te voeden. De vis telden we maar niet meer mee, aangezien we met ons vistuig niet veel succes bleken te hebben. Evenmin wilde het lukken met de strikken, die Marc en Dick gezet hadden.

Van die Zaterdag af ging ons voedsel steeds meer uit vloeistof bestaan, een aftreksel van koffie of thee of van een patrijzeboutje, welk vocht al spoedig de naam van koffie, thee of bouillon nauwelijks meer verdiende. En ofschoon Bob, die zich niet alleen als een uitstekend amateur-kok ontpopte, maar kennelijk veel plezier had in kokerellen, af en toe eens echt „uitpakte", werd te beginnen met Zondag het middagmaal als geregelde maaltijd afgeschaft.

Natuurlijk stemden deze maatregelen, al hadden we ze onszelf opgelegd, het gezelschap wel wat ernstiger. Al spoedig deden zich andere dingen voor, welke die ernst nog deden toenemen.

Allereerst was er de kwestie van de radiosignalen. De eerste vier dagen probeerden we nu en dan radiocontact tot stand te brengen, aanvankelijk per radiotelefonie, na de tweede dag uitsluitend per draadloze telegrafie, wat minder stroom kostte. De batterijen raakten leeg en dus moesten we er toe overgaan de motor enkele minuten te laten draaien om zenden mogelijk te maken. We begonnen ons af te vragen, waarom we maar steeds geen antwoord ontvingen. Zou men onze signalen niet doorkrijgen? En zou het mogelijk zijn, dat we ons op een van die beruchte plaatsen bevonden, waar radio-ontvangst uit de buitenwereld uitgesloten was?

We veronderstelden natuurlijk, dat er reeds naar ons gezocht werd, of de zoekvliegtuigen zich nu naar onze signalen richtten of niet. Maar had dat zoeken wel zin bij het uitermate slechte weer — mist, regen en laaghangende wolken — waardoor dit gebied zich blijkbaar kenmerkte? Werd het daardoor zelfs niet geheel onmogelijk gemaakt?

Maandag 31 Augustus begon met hetzelfde ellendige weer, waaraan we al gewoon waren geraakt. Doch geleidelijk brak de bewolking en 's namiddags zouden we voor het eerst na de Woensdag, volgende op onze noodlanding, een heldere lucht te zien krijgen. Toen de eerste blauwe plekjes zichtbaar werden, omstreeks elf uur, hoorden we in het noordwesten het eerste gebrom van vliegtuigmotoren. De heuvel en het bos achter ons kamp beletten ons iets te zien, doch het toestel kwam hoorbaar dichterbij. Helaas zagen we het pas, toen het reeds verscheidene kilometers voorbij was en we over het meer naar het zuiden keken. De rookbom, die ik ondertussen afgestoken had, hielp natuurlijk niets meer. Bob was juist uit vissen gegaan op het zware, onhandige vlot, dat we gebouwd hadden, doch keerde onmiddellijk terug. Twintig minuten, nadat het vliegtuig ons was voorbijgevlogen, riep hij het per radio op. Er kwam geen antwoord.

Deze teleurstelling deed even pijn. Maar ze zouden natuurlijk spoedig terugkomen! Inderdaad deden ze dat, en wel om tien voor negen de volgende morgen, onder ongeveer gelijke weersomstandigheden. Weer hoorden we het toestel in het westen, doch ditmaal was het dichterbij. Zodra het pal westelijk van onze open plek kwam, kon het ons niet meer missen; juist dáár bevond zich een grote, blauwe opening tussen de wolken. Helaas, voortgedreven op de sterke westenwind joeg een klein wolkje naar dezelfde opening toe en het won de race. De tweede rookbom werd evenmin opgemerkt en er kwam geen antwoord op Dick's nerveuze oproepen aan de microfoon. Ik haalde even mijn schouders op en ging demonstratief door met scheren. Maar ik beet op mijn onderlip. Ook de anderen zullen wel even hun teleurstelling hebben moeten verduwen.

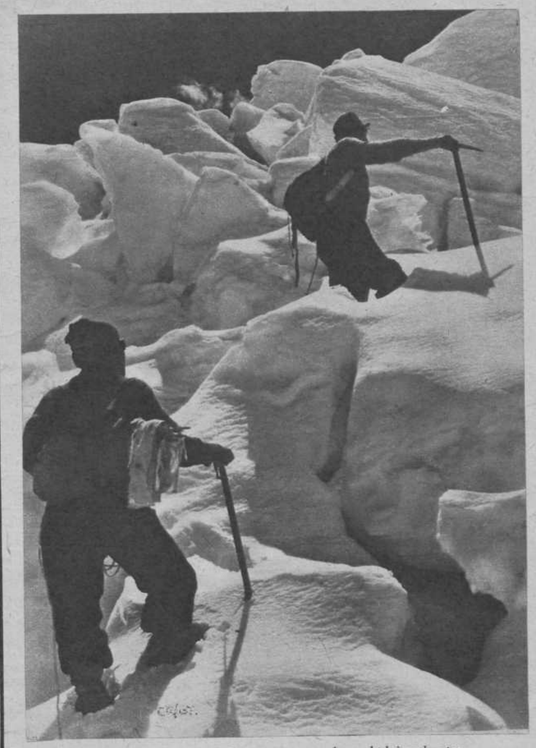
In een volgend artikel vertelt ir Koeten, hoe hij en zijn lotgenoten na 'n aanvankelijk optimisme steeds meer het hopeloze van hun toestand gaan inzien. De strijd tegen de wanhoop begint

We wisten in het geheel niet waar we zaten en het was duidelijk, dat we onmogelijk op eigen krachten uit dit gebied weg konden komen. Toch was iedereen in het kamp de eerste dagen opgewekt. We rekenden er toen nog vast op, dat men ons gauw zou vinden. Van links naar rechts: Bob Mullin, Ray Vanstone, Marc Levesque en de schrijver.

MOUNT EVEREST

Sneeuw en ijs tot op een hoogte van meer dan achtduizend meter.

Maandenlang is de wereldpers vol geweest van de beklimming van de Mount Everest, die eindelijk overwonnen is, zoals dat heet. Er is een boek over de tocht verschenen en de Katholieke Illustratie heeft in de laatste nummers van de zo juist afgesloten jaargang een boeiend relaas van de beklimming gepubliceerd. Intussen is er ook een film over de expeditie in omloop gebracht, een aantrekkelijke film, die, zelfs al zou het maakwerk zijn, toch altijd nog een historisch document zou moeten genoemd worden. Maar het is allerminst maakwerk. Anderhalf uur lang ongeveer kan de belangstellende toeschouwer waarnemen, onder welke verschrikkelijke en uitputtende omstandigheden de wekenlange excursie heeft plaats gehad en hoe de mannen stap voor stap hun doel hebben benaderd en bereikt. De gierende stormen, de worstelingen in een bijna zuurstofloze lucht, de gapende afgronden en het eeuwige, harde ijs, de weldoordachte maatregelen, die tevoren getroffen moesten worden, en waarvan er niet één falen mocht — het zijn evenzoveel treffende en dramatische accenten in de verovering van een berg, die alleen bevochten werd.... omdat hij er is en de verbeelding tart in zijn hoogmoedige ongenaakbaarheid.

Mount Everest is een harde, fiere film, die eindigt in een triomf, welke in alle eenvoud wordt beleefd.

Het enige bezwaar tegen de filmcompositie is, dat er nogal veel gesproken tekst in voorkomt. Onmisbaar, zal men zeggen, en dat is juist. Maar ook: overvloedig en dat is eveneens juist. Maar overigens: zelfs zij, die nooit naar de bioscoop gaan, zullen deze film met groot genoegen zien.

A. van Domburg

Een laatste blik op de laatste hinderpaal.

Journaal

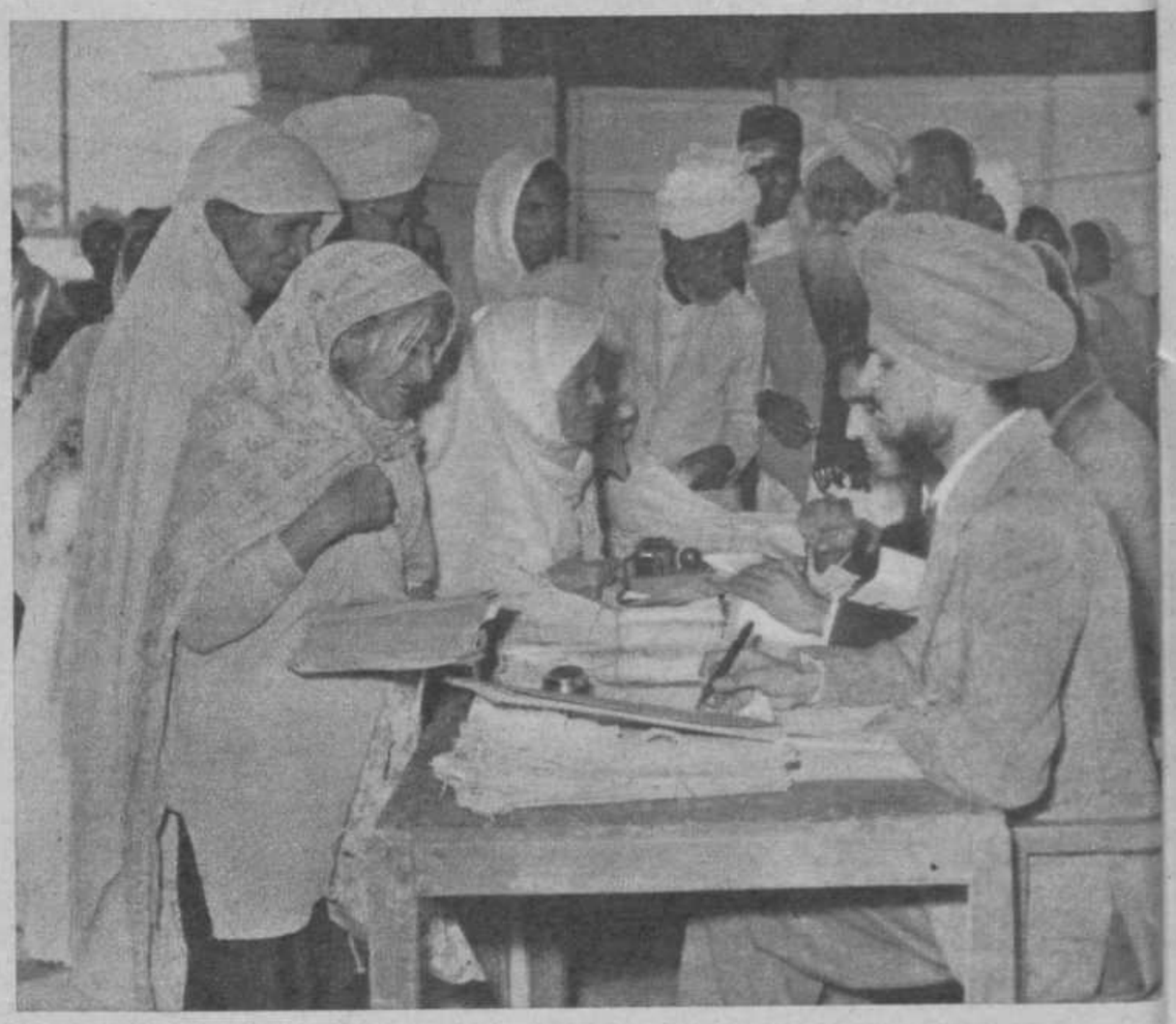
KIKVORSMENSEN KOMEN TE HULP

De zesjarige Teddy Willingdale werd al een week vermist. Zijn vriendjes waren thuisgekomen met een onsamenhangend verhaal, waaruit men opmaakte, dat het knaapje moest verdronken zijn in een Londens kanaal. Maar alle nasporingen waren vergeefs. De politie dregde het hele kanaal af. Men riep een groep duikers te hulp, zogenaamde kikvorsmannen. Later sloot zich nog een kikvors-„vrouw" bij hen aan, de tweeëntwintigjarige Sylvia Gregg, die u hier op het punt ziet in het vuile water van het kanaal af te dalen. Maar ondanks deze gewaardeerde hulpkrachten slaagde men er niet in, de kleine Teddy te vinden.

PROBLEMEN VOOR DE AUTOMOBILIST

Het ogenblik waarop hij de Leidsestraat te Amsterdam wil inrijden, stelt de automobilist wel voor problemen! In één enkel moment moet hij in het drukke verkeer niet alleen de verspringende verkeerslichten, maar bovendien nog vier borden in ogenschouw nemen, met alle details van dagen en uren. En enkele meters verder hangen er nog weer vijf.

OOK INDIA HEEFT ZIJN VLUCHTELINGENPROBLEEM

Toen het Engelse bestuur zich uit Voor-Indië terugtrok en de onafhankelijke staten India en Pakistan als dominions van het Gemenebest in het leven werden geroepen, was daarmee tevens een geheel nieuw en geweldig probleem geschapen. Het mohammedaanse Pakistan omsloot binnen zijn grenzen een Hindoe-minderheid, terwijl in India de Hindoes verreweg in de meerderheid zijn tegenover een betrekkelijk gering percentage Mohammedanen. Al spoedig ontstonden er bloedige botsingen en niet zonder reden was men beducht voor een oorlog tussen beide landen. Tienduizenden Hindoes vluchtten uit Pakistan naar India en omgekeerd, zodat de regeringen voor schier onoverkomelijke problemen kwamen te staan. Hoe moest men al deze mensen aan een redelijk bestaan helpen? De Indiase regering wilde eerst de nood lenigen van de meest-behoeftigen. Als schadeloosstelling voor hetgeen ze in Pakistan hadden moeten achterlaten, krijgen deze mensen een stuk land, een huis en wat geld. Op de foto: een paar weduwen zijn juist aan de beurt om geholpen te worden.

ROLSTOELPATIËNT WERD VLIEGENIER

Tijdens de laatste wereldoorlog werd de Amerikaanse marinier Sam Gregorio ernstig invalide ten gevolge van een ongeval bij aanvalsoefeningen op Hawaï; zijn beide benen raakten volkomen verlamd en zijn handen kon hij voortaan nog slechts gedeeltelijk gebruiken. De zesentwintigjarige oud-marinier verblijft op het ogenblik als rolstoelpatiënt in het McGuire-hospitaal voor oorlogsveteranen te Richmond. Ondanks zijn verlamming begon hij enige tijd geleden vlieglessen te nemen en onder aanmoediging van zijn instructeur, Hunter Jones, die een jaar lang bezig is geweest om een speciale wijze van besturing uit te dokteren en in een klein, eenmotorig vliegtuig aan te brengen, is hij nu zover gekomen, dat hij zijn eerste solovlucht gemaakt heeft. Daarmee is zijn jeugddroom in vervulling gegaan. Op de foto: Gregorio wordt in zijn vliegtuig gehesen.

TWEE WERELDEN

← Drie jaar lang had de oude Kim Ho Yong de pijlsnelle straaljagers van de Amerikaanse luchtmacht over de scherpe contouren van zijn heuvelachtig Korea zien razen, wanneer ze op weg waren naar het noorden om de strijd aan te binden met de Russische Migs. Hij had al zoveel van deze wonderlijke machines gehoord en voor hem stamden ze uit een heel andere wereld dan waarin hijzelf leefde. Hij had ze altijd weleens graag van nabij willen bekijken. Zijn wens is nu vervuld. Op uitnodiging van de Amerikaanse luchtmacht bracht hij een bezoek aan een Zuidkoreaanse luchtbasis, waar tweede luitenant John M. Lowery hem de geheimen van de Sabre F-86 poogde te verduidelijken.

TELEVISIE AAN HET FRONT

De verbindingsdienst van het → Amerikaanse leger is op het ogenblik op Long Island bezig met een belangrijk en zeer interessant experiment. Men wil daar wegen vinden om een gemakkelijk verplaatsbare televisie-eenheid op te bouwen, welke geheel zelfstandig aan het front kan opereren. De bedoeling is, dat deze eenheid in een komende oorlog de bewegingen van de vijand in het voorterrein zal opvangen en rechtstreeks doorgeven aan de mannen van de staf achter de frontlijn, die dan dienovereenkomstig hun maatregelen kunnen nemen. Het experiment is nog maar in het beginstadium, maar men verwacht er goede resultaten van. Op de foto: een van de camera's in actie. Er zullen ook opnamen vanuit de lucht worden gemaakt met „airborne"-camera's.

DE CHARME VAN DE DANS

Bevalligheid en gratie spreekt uit deze opname van de beroemde ballerina Alicia Markova, die de Engelse nationaliteit bezit. Met haar sierlijke bewegingen schijnt de danseres zich te onttrekken aan de wet van de zwaartekracht. Deze foto werd genomen tijdens een repetitie te Parijs.

EVEN KENNISMAKEN MET DE KARDINAAL

Men herinnert zich uit het afgelopen jaar nog wel de stoutmoedige ontsnapping van zeven Tsjechen, onder wie een vrouw en twee kinderen; in een zelfgebouwde tank braken ze onder het oog van stomverbaasde communistische grenswachten door het ijzeren gordijn. Op het ogenblik bevinden deze vluchtelingen zich in de Verenigde Staten. Op de foto: na de Zondagse Hoogmis in de Saint Patrick te New York maakt kardinaal Spellman bij de uitgang van de kathedraal een praatje met het gelukkige zevental.

EEN KONINKLIJK TUINDER

In het Engelse graafschap Hertfordshire woont een tuinder, die niemand minder is dan ex-koning Michael van Roemenië. Het tuindersbedrijf, dat hij na zijn verbanning heeft opgezet, schijnt uitstekend te floreren; zijn producten vinden gretig aftrek op de markten in de omgeving. Op de foto: de onttroonde vorst in een van zijn kassen, waar hij met de beroepstrots, aan de vakman eigen, een van de voortbrengselen van zijn tuinderij laat zien aan zijn vrouw, prinses Anne van Bourbon-Parma. Het echtpaar heeft drie dochtertjes, die allen in ballingschap geboren zijn.

Journaal

VOOR IEDERE VROUW KOMT EENS DE TIJD...

De titel van het blijspelletje, dat het Rotterdams Toneel op zijn programma heeft genomen — „Voor iedere vrouw komt eens de tijd...." — kan op van alles en nog wat slaan. Vroeger heette dit stuk van Noel Coward „Die malle mrs Bliss" en dat was wél zo duidelijk, want in de artistiek aangelegde familie, die tijdens een weekend verschillende gasten met haar zonderlinge gedragingen confronteert, is het vooral de moeder, een gewezen actrice, die met haar gewoonte om zo nu en dan terug te vallen in fragmenten van hevig melodramatisch toneel de complicaties in de wereld brengt. Er ontstaan in het landhuis nabij Londen, waar mensen met allerlei verschillende eigenaardigheden elkaar ontmoeten (in Engelse toneelstukken wemelt het van dergelijke logeerpartijen), heel vermakelijke situaties, wanneer alle leden van de rare familie met mama mee gaan toneelspelen en voor de gasten de indruk wekken, alsof al dit theater nog gemeend is ook. Een grappig stuk, dat een avond lichte vrolijkheid garandeert. Het amusement zou echter te mager blijven, wanneer het Rotterdams Toneel in dit blijspel niet twee zulke goede acteurs deed optreden als Loudi Nijhoff en Johan Fiolet. De eerste speelt de malle mrs Bliss zo mal als maar mogelijk is zonder het al te dol te maken en de tweede geeft haar met humoristische eigenwijsheid uitstekend tegenspel. Met „Voor iedere vrouw komt eens de tijd...." hebben de Rotterdammers geen hoge greep gedaan, doch als men enkele inzinkingen en matig spel bij enige andere spelers op de koop toe neemt, blijft er in dit stuk nog genoeg plezier over om er z'n zorgen bij te vergeten.

De malle, altijd toneelspelende mrs Bliss en een van haar gasten.

De rare familie met haar logeergasten. Op de voorgrond van links naar rechts: Kitty Knappert, Johan Fiolet, Loudi Nijhoff en Ben Aerden.

HET NIEUWE EGYPTE

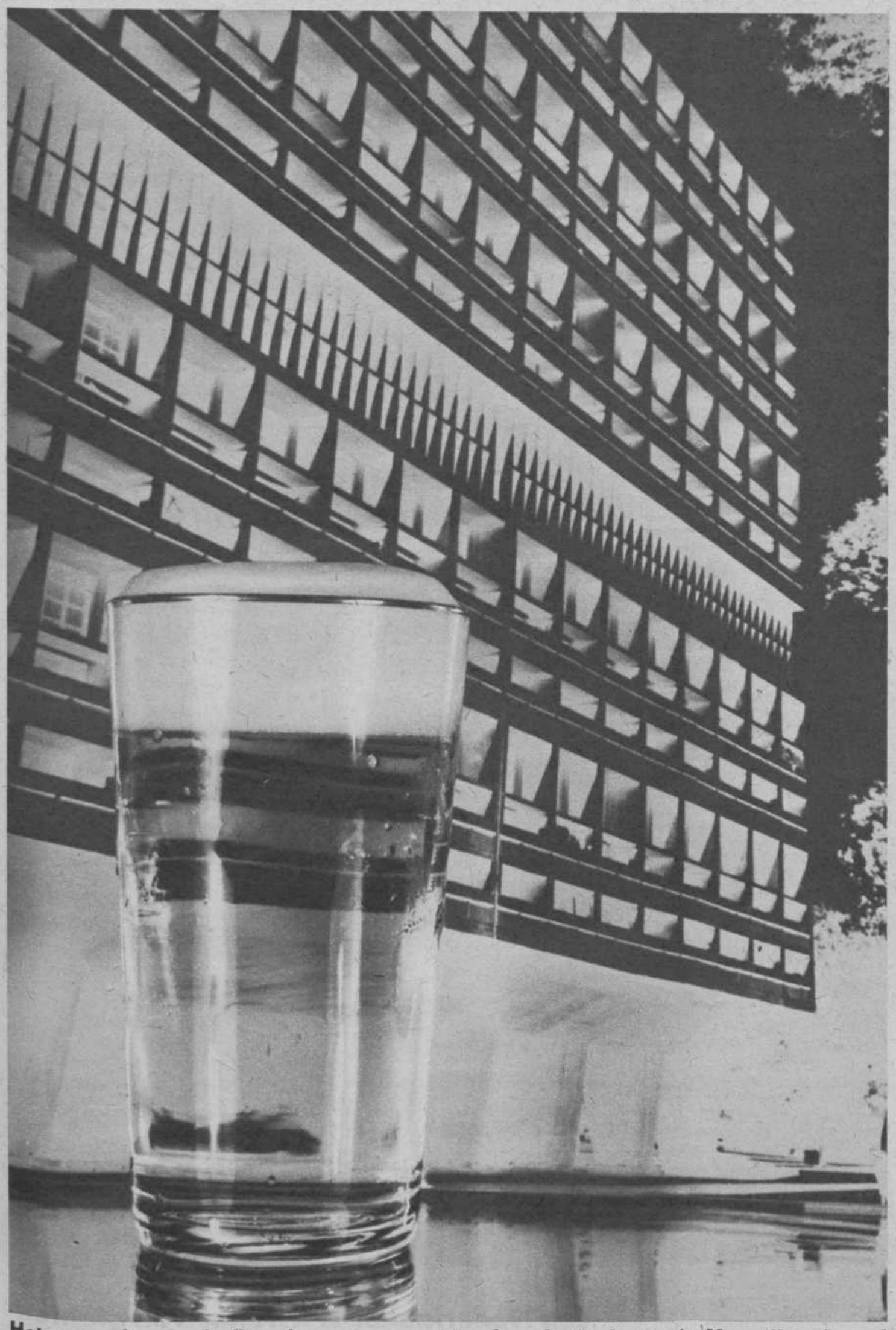
Egypte is onder de energieke leiding van generaal Naguib bezig een krachtige Nationale Reserve op te bouwen, die geheel uit vrijwilligers bestaat. De animo onder jong en oud schijnt buitengewoon groot te zijn. Zelfs de vrouwen blijven niet achter. Meisjesstudenten van de universiteit van Caïro hebben niet gewacht op een oproep van de autoriteiten, maar zijn er uit eigen beweging toe overgegaan wachtbataljons te vormen, die zich tussen de colleges en de studie door enthousiast bezighouden met een militaire training, welke niet minder zwaar is dan die van hun mannelijke collega's. Men vraagt zich echter wel af of er geen vrouwelijker taken voor hen zijn weggelegd in het nieuwe Egyptische leger. Op de foto: de meisjes oefenen op de sportvelden van de universiteit.

ZEEWEGWIJZER

Het richtingsbord met het grootste aantal kilometers is te zien in de Amsterdamse haven. Vandaar naar Engeland bedraagt de afstand 396 km, naar Ierland 762, naar Schotland 678 en naar IJsland 2142 kilometer. Zoals Amsterdam op de binnenlandse wegwijzers, heeft hier Londen een speciale vermelding.

Het meest beroemde flatgebouw ter wereld - door Le Corbusier in Marseille gebouwd is de perfecte achtergrond voor een glas bier. Dezelfde helderheid, dezelfde edele lijn - op een fundament van eeuwen cultuur en vakmanschap.

160 k.m. per uur met Gatsonides - in zijn Jupiter R4! En na het stof van de highway: logies en bier in een Engelse "inn". „Geen alcohol bij snelverkeer", zegt de Rallye-winnaar 1953, „maar als ik niet moet rijden pak ik direct zo'n goed glas „beer is best"!

5 minuten Rangoon tijdens de Christchurch-race! De Nederlandse emigranten stapten van de K.L.M. Liftmaster meteen naar het beste bier. Hier genieten ze - zoals moderne reizigers doen van Hulst tot Hongkong.

Moderne mensen drinken BIER

U heeft zeker kennissen die veel gereisd hebben. Let eens op wat ze drinken.... In 9 van de 10 gevallen is dat bier. Waarom? Omdat bier de enige drank is die overal ter wereld favoriet is. Omdat bier even edel smaakt in een châlet bij Arosa als op een warme dag in Noordwijk. Omdat bier de spijsvertering bevordert - handig voor haastige reizigers die vaak vreemde spijzen eten. Omdat het lichte alcohol-gehalte van bier prettig stimuleert - maar uw ogen helder houdt om te genieten van olifanten-dressuur in India of ringrijden op Walcheren. Omdat bier u steeds verkwikt en vertroost - waar u ook bent, wat u ook doet.

Het bier is weer best

Zaten ze lang op de Place Brouckère in Brussel? Nou en of - vraag het maar aan die gulle glazen. Bier is een "long drink" en net gezelligheid - **kent** geen tijd!

Toen wij in Aboe Matamir kwamen, was er juist een pepermuntcampagne aan de gang. Er werken dan boerenmensen uit de dorpen van de Nijldelta. Zij worden speciaal voor dit werk aangenomen en komen telkens voor een maand naar Aboe Matamir.

INTERESSANTE ONTMOETING

Een Nederlander is kweker van planten en fabrikant van aromatische oliën in Egypte. En zijn echtgenote is uit liefhebberij tuinarchitecte!

Hun leven gelijkt een sprookje. Montezinos was indertijd chemicus bij een Rotterdamse chocoladefabriek en zijn vrouw studeerde rechten. Maar het lot en ook hun eigen wil voerden hen naar het oude land der pharao's. Twintig jaar geleden kreeg Montezinos een betrekking bij een Alexandrijnse chocoladefabriek. Het leven in de tweede stad van Egypte, die bewoond wordt door mensen van bijna alle rassen der wereld, is interessant en geheel anders dan in Nederland. Maar nog merkwaardiger werd het leven van de Montezinos gedurende de oorlog. Zij zeiden toen Alexandrië vaarwel en trokken langs de Nijl naar Boven-Egypte, het land, dat eeuwenlang het hart van het oude Egyptische rijk is geweest. Daar kwamen zij te wonen in een van die oeroude dorpjes der fellahin, de kleine, arme boeren van het Nijldal, om er knoflook te kweken.

Knoflook is een uiensoort, die veel in de oosterse keuken wordt gebruikt en een zeer sterke, onaangename geur verspreidt.

Het vocht uit de bollen kan echter ook voor vele andere, vooral medische doeleinden worden aangewend. Een Engelse firma verzocht de Montezinos voor haar knoflookolie te produceren. De kleine Nederlander zag tegen geen enkel experiment op. Hij arbeidde onder de eenvoudige mensen van het Nijldal, leerde van hen knoflook verbouwen en begon er over te peinzen,

De houding van de fellah (boer), die de pepermunt afsnijdt, is zeer eigenaardig. Deze mensen zitten maar even tien uur van de dag zo en gaan op deze wijze pepermuntplantjes snijdend over het veld.

MET EEN JEEP DE WERELD IN

1 *De stookoven van Montezinos' fabriekje met de Egyptische stoker. Hier wordt de stoom verwekt, die nodig is om de olie uit de planten te halen.*

2 *Het is niet alleen het aanleggen van de tuinen, maar ook het directe contact met de eigenaressen, dat de Montezinos veel genoegen doet. Hier zijn zij in gesprek met de Libanese eigenares van de eerste tuin, door mevrouw Montezinos aangelegd.*

3 *Tussen al haar andere werk door vindt mevrouw Montezinos ook nog tijd om enkele meisjes Nederlandse les te geven. Ook dit gebeurt onder „de boom".*

4 *Een ander tafereeltje onder „de boom": de heer Montezinos (rechts) in gesprek met de heer Feije, de Nederlandse directeur van Van Leer's Vatenfabriek in Alexandrië.*

AAN DE NIJL

hoe hij de olie aan deze planten zou kunnen onttrekken. Hij experimenteerde en beproefde en ontwierp een installatie, waarmee hij door middel van stoom alle olie uit de bollen wist te halen. Hij werd Egypte's knoflookolieproducent, de eerste na honderden jaren.

In de oude tijd waren de oosterse landen, ook Egypte, bekend om hun aromatische oliën. Kameelkaravanen brachten rozenolie uit het oosten naar de steden van het Romeinse rijk en ook de pharao's hadden de aanplant van aromatische planten bevorderd. Allengs verviel de productie echter en tenslotte deed de Arabische invasie, die met de vloedgolf van de Islam over Egypte spoelde, ook deze cultuur als zovele andere zaken geheel teniet. Er moest een kleine, lichamelijk zwakke Nederlander (echter uitgerust met een vaste wil en een grote werklust) naar het Nijlland komen om de productie opnieuw ten leven te wekken.

Montezinos liet het niet bij de knoflookolie. Hij ging jasmijn planten, pepermunt, geraniums enzovoort. En van al die planten probeerde hij de aromatische olie te winnen. Nieuwe installaties werden ontworpen en op zijn aanwijzingen vervaardigd; verscheidene etherische oliesoorten werden geproduceerd. De producten waren goed, de vraag nam voortdurend toe en zo werd uitbreiding noodzakelijk.

Een gelegenheid daarvoor vonden de Montezinos in de woestijn. Egypte bestaat slechts voor een klein gedeelte uit de vruchtbare strook van het Nijldal en de delta, maar voor het allergrootste gedeelte uit woestijn. De vruchtbare streken zijn zwaar overbevolkt en kunnen lang niet alle tweeëntwintig millioen Egyptenaren voldoende voedsel verschaffen.

Daarom zoekt de Egyptische regering al sinds jaar en dag naar mogelijkheden om flinke gedeelten van de woestijn geschikt te maken voor bebouwing.

Ten zuiden van Alexandrië heeft zij nu westelijk van de Nijldelta een geheel nieuwe provincie ontworpen. Daar worden kanalen gegraven, waarin het Nijlwater wordt gepompt, waarmee men de woestijn tot leven gaat brengen. Er zijn grote stukken land in concessie gegeven en door harde arbeid weet men er langzamerhand verschillende producten te winnen.

De maatschappij „Jardins et Vignobles d'Egypte" bezit tweeduizend hectaren van dit land. De helft daarvan heeft ze reeds tot bouwgrond

gemaakt. Ze kweekt er voornamelijk druiven, doch ook graan, erwten, watermeloenen enzovoort. Montezinos heeft zich met deze maatschappij geassocieerd en dit jaar reeds veertig hectaren aromatische planten verbouwd. Werkte hij eerst in de schaduw van de koningsgraven van Thebe, nu helpt hij mee op moderne wijze de westelijke woestijn tot vruchtbare grond te maken. En hij woont ook weer in Alexandrië.

Drie dagen van de week is de heer Montezinos in Aboe Matamir, op zijn bedrijfje in de woestijn. Wij zijn eens met hem meegegaan. We reden door een kale vlakte, waar op sommige plaatsen nomaden met houten ploegjes, waarvoor kamelen liepen, de grond aan het bewerken waren. Ze speculeren op de kans, dat er een beetje regen zal vallen. In dat geval kunnen ze enige oogst verwachten. Regent het echter niet, dan oogsten ze niets.

In Aboe Matamir is dat nu heel anders. Daar wordt de woestijn bevloeid met water uit de Nijl en heeft men dus veel meer zekerheid. En als beschutting tegen de felle wind, die vanuit de Middellandse Zee dikwijls over de vlakte raast, zijn de velden afgezet met groene bomen, welke reeds een flinke hoogte hebben bereikt. Zij geven de vroegere woestijn een geheel andere aanblik.

Het fabriekje van Montezinos staat verscholen tussen deze bomen. Het is niet groot: er werken maar een tiental mensen. Er was juist een pepermuntcampagne aan de gang. Driemaal per jaar worden de groene pepermuntplantjes aan de grond afgesneden en op vrachtauto's naar het fabriekje gebracht. Daar doet een Egyptenaar ze in ketels, waar doorheen stoom wordt geperst. Alle olie, die de planten bevatten, lost zich op in deze stoom, die vervolgens wordt afgekoeld. Het water loopt daarna in grote glazen potten en de olie komt bovenop te drijven. Met betrekkelijk weinig moeite kan ze nu in flessen worden geheveld.

We bezichtigden ook de velden met jasmijn en geraniums. De planten stonden er goed bij. De grond is vruchtbaar en wordt op geregelde tijden bevloeid. Knoflook gedijt hier echter niet zo goed; daarom koopt Montezinos deze planten regelmatig in Boven-Egypte, waar klimaat en bodem gunstiger zijn. De geraniums (die jammer genoeg niets op onze mooie Nederlandse exemplaren lijken) kunnen eenmaal per jaar worden geoogst. Maar de jasmijn, die moet uitgroeien tot een flinke struik, vraagt drie jaar groeitijd. Deze plant levert ook maar weinig olie, doch deze brengt niet minder dan drieduizend gulden per liter op! Trouwens, een liter onwelriekende knoflookolie doet ook al achthonderd gulden.

Montezinos produceert nu reeds enkele duizenden liters per jaar en heeft grote plannen om deze hoeveelheid nog aanmerkelijk te verhogen. Alle olie wordt geëxporteerd. In Nederland, in Amerika, in België, overal heeft hij zijn klanten. Men kan dan ook niet anders zeggen dan dat het werk van de Montezinos Egypte tot voordeel strekt. Ze hebben voor het moderne Egypte een nieuwe bestaansbron aangeboord, verhogen de productie van het land, helpen mee de woestijn vruchtbaar te maken en verschaffen Egypte tegelijkertijd een deel van de zo nodige deviezen.

Het is soms echter moeilijk de Egyptische autoriteiten hiervan te overtuigen. Eén van de grootste moeilijkheden ondervond de heer Montezinos bij zijn pogingen tot het verkrijgen van een vergunning voor het uitvoeren van zijn oliën. Hij ging daarvoor naar het aangewezen regeringskantoor en zette de chef alles uiteen. Hij had aromatische oliën, verbouwd op Egyptische bodem en bereid door Egyptische arbeiders. Egypte had dat product voor binnenlands gebruik niet nodig en de uitvoer kon slechts de deviezenpot van het land versterken. De chef was het roerend met hem eens en verzocht hem zijn aanvrage schriftelijk in te dienen. Na maanden wachten kreeg de aanvrager bericht, dat zijn verzoek was afgewezen! Hij ging wéér naar het kantoor en zette de chef opnieuw alles uiteen. Deze knikte weer ja; er moest maar een nieuwe aanvraag worden ingediend. Waarop na enige tijd óók weer een afwijzend antwoord kwam! Geen wonder, dat de heer Montezinos enkele dagen met een lang gezicht liep. Maar op één van die dagen ontmoette hij in de stad een pasja, die hij kende.

„Hallo, hoe gaat het? Wat kijk je sip?" was het dadelijk.

Montezinos luchtte zijn hart.

„Kom mee; dan gaan we samen eens naar die man toe."

Daar aangekomen vlogen chef en pasja elkaar om de hals, werd er minutenlang naar elkaars gezondheid geïnformeerd, koffie gedronken en over alles en nog wat gepraat — behalve over de zaken van Montezinos. Eerst bij het afscheid zei de pasja zo langs zijn neus weg:

„O, ja, de heer Montezinos heeft nog een beetje rommel, die hij weg wil sturen. Kun je dat niet regelen?"

„O, ja, natuurlijk...." was het antwoord. En tot Montezinos: „Zeg, wat is dat eigenlijk voor spul?"

Binnen enkele dagen kreeg Montezinos zijn vergunning. Dergelijke moeilijkheden kun je in deze landen verwachten. Hoewel hierbij moet worden opgemerkt, dat dit zich nog in Faroek's tijd heeft afgespeeld. Nu schijnt het gedaan te zijn met voorspraakjes van pasja's, evenals met hun titel. Wat natuurlijk nog niet wil zeggen, dat het nu ook gedaan is met de oosterse langzaamheid....

Montezinos en zijn vrouw houden veel van dit land. „We hebben het bewust gekozen als ons werkterrein en tweede vaderland," zegt de heer Montezinos. „Je leeft hier erg gemakkelijk; als Europeaan heb je veel comfort, want bedienden zijn hier zeer goedkoop. Je ontmoet allerlei interessante mensen, we hebben zeer veel vrienden en het klimaat is heerlijk."

Mevrouw Montezinos in gesprek met haar tuinman.

Tijdens haar verblijf in Boven-Egypte heeft mevrouw Montezinos tuinieren geleerd. Nu is zij een van de meest geprezen tuinarchitecten van Alexandrië! Haar „eerste tuin" is inderdaad een juweel, zoals de foto aantoont.

En hij heeft gelijk. Een bezoek aan Montezinos' huis lijkt een sprookjesreisje. Vanaf de straat kom je over een stil tuinpaadje aan het sluisjeshek. Het eerste hekje moet dicht voor je het volgende open kunt maken, vanwege de honden! De Montezinos zijn echte hondenliefhebbers en hebben drie zeer mooie terriers. Verder zijn ze ook „onbezoldigde asylhouders". Gevonden en langs de straat zwervende, kwijnende honden komen bij hen terecht. Mevrouw Montezinos wast, knipt, kamt en verzorgt zo'n beest, tot er een of andere liefhebber voor komt.

De tuin rond het huis is een paradijsje en de tuinpaden, het terrasje en de stoepen staan vol bloempotten en allerlei planten. Dat is mevrouw Montezinos' werk. Toen zij in Boven-Egypte woonde, heeft zij tuinieren geleerd en zich door goede smaak ontwikkeld tot tuinarchitecte. Bij diverse woningen in Alexandrië legde zij reeds mooie tuinen aan en dat bracht haar ook in levendig contact met de eigenaressen, die tot allerlei volksgroepen en allerlei nationaliteiten behoren.

Het hart van Montezinos' tuin is echter wel „de boom". Het is een reusachtige wortelboom (een boom, waarvan de wortels van de takken naar en in de grond groeien), waaronder men overdag en 's avonds zit en veel bezoek ontvangt. Egyptenaren, Libanezen, Oostenrijkers, Russen, Fransen, Italianen, Duitsers, Grieken, kortom allerlei mensen kennen deze aangename plaats en komen er graag. De Montezinos zijn gastvrij en zo worden hier allerlei inzichten uitgewisseld en vele vriendschappelijke contacten gelegd. Vooral ook daaraan heeft de gemeenschap in deze stad behoefte. Egypte kan er evenzeer dankbaar voor zijn als voor het weer tot leven wekken van de productie van etherische oliën.

Jan Glissenaar

Prettig studeren... thuis!

Niet door regen en koude op stap gaan, maar Uw leraar bij U thuis laten komen... per post!
Dat is de beste manier om Uw kennis te vergroten. In de huiselijke, vertrouwde omgeving studeert U beter.
Onze cursussen zijn gemakkelijk en aangenaam te volgen. Zij sluiten aan bij het geleerde van de lagere school en ambachtsschool. Bekwame en bevoegde leraren onderwijzen U door middel van de snelste methode.
Volg het voorbeeld van tienduizenden vóór U, profiteer van onze 26-jarige ervaring (misschien studeerden Uw ouders reeds bij de A.S.S.O.), haal in, wat gij aan onderwijs te kort bent gekomen. Vraag nog heden inlichtingen over een van nevenstaande cursussen. Zij zijn alle goed en helpen U vooruit. Voor jong en oud! - Lager Onderwijs voldoende!
Boeken, woordenboeken, atlassen, tekenmaterialen, enz. bij de lage maandelijkse lesgelden inbegrepen. Na goed examen diploma en hulp bij sollicitatie.

Vat moed
en zet U aan de arbeid

A-CURSUSSEN **voor heren:** ontwikkeling voor politie, marechaussee, hulpkommies, jachtopziener, politie-diploma, leerlingverpleger, besteller, magazijnchef, hulpkeurmeester (slagers), reiziger, etaleur, kantoorbediende, administrateur, middenstandsdiploma, makelaar-taxateur, inspecteur van een verzekeringsmij., directeur van een woning- en assurantiebur., assurantiemakelaar.

voor dames: ontwikkeling voor leerlingverpleegster, cassière, reizigster, etaleuse, kantoorbediende, privé-secretaresse, middenstandsdiploma, kinderverzorgster, kinderjuffrouw, fröbelen, kinderpsychologie, assistente bij dokter of tandarts.

B-CURSUSSEN **voor dames en heren:** boekhouden voor de praktijk, handelskennis, handelsrecht, handelsrekenen, statistiek, boekhouddiploma van de Ned. Associatie, landbouwboekhouden, landbouwkundig bedrijfsleider, techniek der landbouwwerktuigen, machineschrijven, Ned. Taal. Ned. handelscorrespondentie,

Frans, Duits, Engels } voor beginners

Frans, Duits, Engels } voor gevorderden { conversatie / handelscorr.

stenografie, rekenen, meetkunde, algebra, wiskunde, algemene ontwikkeling, handschriftverbetering-schoonschrijven, hoteladministratie, loonadministratie, huizen- en landerijadministratie, beschavingsleer, goede omgangsvormen, spreken in het openbaar (functie van voorzitter en secretaris)

C-CURSUSSEN **onder leiding van bekwame, technische leraren:**

autotechniek, automonteur BOVAG, garagehouder dipl. Vakbekwaamheid, autoverkoper (autoverzekering), theorie voor het rijbewijsexamen, rijwielhersteller dipl. vakbekwaamheid, motorrijwieltechniek (ook voor bromfietsen), autodieseltechniek, vliegtuigtechniek, electrotechniek, zwakstroomtechniek, adspirant monteur dipl. V.E.V., sterkstroommonteur dipl. V.E.V., zwakstroommonteur dipl. V.E.V., filmoperateur, radiotechniek, radiomonteur dipl. N.R.G., televisietechniek, lastechniek, stoommachinist, motormachinist, koelmachinist, landmachinist, machinist binnenvaart, smid-, machine- en constructiebankwerker, fabrieksmonteur, centrale verwarmingstechniek, erkend gasfitter, erkend waterfitter, gezel timmeren, gezel metselen, betonbouw, wegenbouw, bedrijfsleider-werkmeester, bouwkundig opzichter B.N.A., plaatwerker,

bouwkundig
meubel
machine
scheepsbouwkundig
electrotechnisch
illustratief
reclame
mode
} tekenen

NIEUWE belangrijke cursus! **TEKENINGEN LEZEN**

Gratis

woordenboeken enz.

De Asso heeft geen vertegenwoordigers. Aanvragers ontvangen geen bezoek aan huis, maar worden uitsluitend schriftelijk beantwoord.

Zend onderstaande bon in gesloten enveloppe, gefrankeerd met 10 cent, aan ons of schrijf een brief.

ASSO
Instituut voor herhalings-, vervolg- en elementair technisch schriftelijk onderwijs.
DIR. J. v. d. BIJ, hoofdonderwijzer
Tegenover het station, ARNHEM
Bezoek aan dit adres steeds hartelijk welkom!

Bon

Ik verzoek, zonder enige verplichting, inlichtingen omtrent de cursus voor

.....

Naam .....

Straat en huisnummer .....

Woonplaats ..... *Leeftijd* .....

Erkend door de Inspectie voor het Schriftelijk Onderwijs, met medewerking van het Ministerie van Onderwijs

Gods linkerhand

EEN ROMAN
van William E. Barrett

VERTAALD
door Dick Ouwendijk

HET VERHAAL TOT NU TOE: *In een Chinese missiestatie ligt een oude man op sterven. Een priester is er niet: hij wordt verwacht. Een verpleegster, Anne Scott, meent dat de stervende Li Kwan een visioen heeft gehad, als hij zegt nog deze avond een priester te verwachten. Dr Sigman, de geneesheer van de statie, een niet-katholiek, spot er mee. Intussen is Jim Carmody, die in dienst is van een Chinees bevelhebber van ongeregelde troepen, op expeditie geweest. Hij brengt verslag uit aan Mieh Yang, zijn „baas", en ontmoet Mary Yin, een meisje, dat in dienst staat van Mieh Yang. Carmody ziet kans het lamaklooster, waarin zijn troepen zijn gelegerd, te ontvluchten in de kleding van een missionaris, Father O'Shea, die door bendeleden is gewond en in het klooster sterft. Op de missiestatie wordt hij als priester ontvangen. En iedereen verwacht van hem, dat hij de stervende geestelijke bijstand zal verlenen. In het belang van zijn veiligheid speelt Carmody de priesterrol. Hij komt in contact met dr Sigman en gaat met de verpleegster Anne Scott naar een naburig dorp. Mieh Yang geeft spionnen opdracht Carmody's verblijfplaats op te sporen en zijn gangen na te gaan. De laatste wordt door dr Sygman te dineren gevraagd. Dan moet hij gaan biechthoren. De volgende Zondag draagt hij de Mis op.*

★

Beryl dacht na. Het gesprek was ver afgeweken van de opzet, waarmee zij er aan begonnen was, maar zij voelde zich voldaan. Het stimuleerde haar en het was goed voor Dave. Hij was het gelukkigst, wanneer hij onverwachts de gelegenheid kreeg om lucht te geven aan de gevoelens, welke in hem waren opgekropt.

„Je hebt ook nog de biecht, Dave," zei ze. „Dat is toch niet zo gemakkelijk. Je zult toch niet willen beweren, dat zelfs dat voor de Chinezen gemakkelijk is?"

Dave Sigman zweeg even. Hij streek met de hand over zijn kin. „Toch wel," zei hij. „Het geeft ze verlichting — als een zweer, die opengebroken is. Het is niet leuk, niet gemakkelijk, maar het geeft verlichting. Het is een van de gezondste dingen in de katholieke Kerk. Het is zelfs een gezonde medicijn. Alleen al met dat middel zouden ze het er beter kunnen afbrengen dan ze nu doen."

Hij hield op met over zijn kaak te strijken. „Ze weten niet, hoe ze met het middel moeten omgaan," zei hij knorrig. „De gemiddelde priester heeft niet het flauwste benul wat hij moet doen, als hij iemand in de biechtstoel krijgt, die grondig gezuiverd moet worden."

Beryl lachte. Zij lachte hard en deed ook geen poging om haar lachen te bedwingen. „Jij moest het eens proberen," zei ze. „Ik stel me al voor. Er komt een arme zondaar bij je binnen en...."

Zij kon niet verder van het lachen. Dave Sigman keek haar met strakke blik aan en begon ineens te grijnzen. „Voor de duivel," zei hij, „ik zou er wel een knaap voor zijn."

Beryl stond op, nog altijd lachende. Dave greep naar zijn notitieboek.

„Zo," zei hij, „je bent er weer overheen en ik ga weer aan mijn werk. Maar ik heb een paar aardig gekruide morele probleempjes, die ik onze oprechte eerwaarde dezer dagen eens zal voorzetten."

Beryl's lach verstomde. „Laat hem met rust, Dave. We moeten fair blijven."

„Ik blijf fair. Maar er wordt toch van de godsdienst verondersteld, dat hij antwoord weet te geven op morele problemen, is het niet?"

„Ja, ik zou het wel zeggen."

Beryl begaf zich naar de deur. Wanneer Dave iemand wilde dwarszitten, deed hij het; zelfs zij kon het hem dan niet beletten. Ze zou het ook niet willen proberen. Bij de deur bleef zij staan en wierp een kushandje naar de man achter de laboratoriumtafel.

„Ik ben toch blij, dat ik met je getrouwd ben, Dave," zei ze.

Hij antwoordde met een grijns. „Van hetzelfde!" zei hij.

Zij liep de gang door; ofschoon ze met geen woord gerept had over hetgeen haar eigenlijk naar het laboratorium had gevoerd, was haar zorg toch geheel van haar afgevallen. Voor haar was de wereld gezond, wanneer zij wist, dat de verhouding tussen haar en Dave gezond was. Zij had het gevoel, alsof zij symbolen waren van vele anderen, die zij niet kenden en die leefden en beminden zoals zij. Zij hernieuwde haar geloof in de mensheid altijd het liefst binnenskamers.

Zij kneep de ogen een weinig toe voor het zonlicht en zag de mensen uit de kerk komen na de tweede Mis. Het verbaasde haar even, dat zij zo lang bij haar man was geweest, en zij bedacht, dat de priester, die de hele ochtend nuchter had moeten blijven, wel honger zou hebben. Toen zij naar binnen ging, neuriede zij zacht een wijsje uit *Oklahoma*, een revue, die zij lang geleden eens had gezien.

Jim Carmody stond op het open plein voor de kerk en ademde de koele lucht in. De hemel was helder blauw, maar er hing een geur van regen. Hij probeerde geen aandacht te schenken aan het groepje mensen om hem heen of aan de blikken, welke ze op hem wierpen; ze waren te verlegen om hem aan te spreken en hij wenste geen gesprek met hen. Hij was nog geheel in de ban der twee Missen en voelde zich een beetje duizelig door het vasten en gebrek aan slaap. De kerk, het missieterrein en de gebeurtenissen der laatste uren hadden in hem een gevoel van onwerkelijkheid teweeggebracht — het was als een droom, welke zijn brein geheel benevelde.

Hij keek naar de poort en langzaam, heel langzaam keerde het besef van de werkelijkheid tot hem terug. Tegen de muur stond een man geleund, die zeer zeker niet verbonden was met enige onwerkelijkheid; het was een dreigende gestalte, zo reëel als de dood.

De man was lang, had een rond gezicht en een platte neus. Hij droeg een gewatteerde, grijze jas en een dikke, gewatteerde, blauwe broek. Toen Carmody naar hem keek, spuwde hij prompt op de grond. Carmody kneep de ogen toe. Hij vergat de toog, welke hij droeg, en de rol, welke hij zich had aangemeten; hij vergat ook de physieke zwakheid, welke hem enkele seconden tevoren nog een duizeling had bezorgd. Hij liep naar de man toe met iets uitdagends in de houding van zijn schouders.

„Wat doe je hier?" vroeg hij.

De man drukte zich tegen de muur aan. Carmody had hem nooit tevoren gezien, maar hij had er genoeg van zijn *soort* gezien. In de kleine spleetogen stonden de bijgelovige vrees en haat der Mohammedanen voor vreemde godsdienstige gewoonten te lezen. De man hield de lippen op elkaar geklemd. Er was iets minachtends en brutaals in hem.

Onwillekeurig balde Carmody's rechterhand zich tot een vuist. Voor heel wat minder brutaliteit had hij zulke kerels tegen de grond geslagen. Hij hield zich nog in bedwang, maar er klonk woede in zijn stem.

„Je hebt hier niets te maken," zei hij. „Wie heeft je gestuurd?"

De ogen van de man begonnen te knipperen. Dan keek hij naar de grond, alsof hij bij zichzelf overlegde of hij niet nogmaals in het zand zou spuwen om zich zodoende te vrijwaren tegen enige toegeeflijkheid of eerbied jegens een godsdienst van ongelovigen. Zijn jas viel open; in zijn gordel stak een mes met zilveren schede. Hij nam blijkbaar een besluit en spuwde.

Carmody sloeg toe. Hij sloeg hem neer, zoals hij de stalknecht op het erf van het lamaklooster had neergeslagen en zoals hij iedereen zou hebben neergeslagen, die hem met een mes of welk wapen ook had durven bedreigen. De vuistslag was een normale uitdrukking van autoriteit en vanzelf gaven zijn spieren er alle kracht aan mee.

De klap bracht hem echter weer geheel tot de werkelijkheid van zijn omgeving terug. Hij was priester. Hij had die rol op zich genomen en had beloofd de rol ook geheel te aanvaarden. In een oogwenk had hij dat alles weer vergeten.

De man met het ronde gezicht rolde in het zand aan zijn voeten en Carmody dacht aan het groepje ootmoedige Chinezen achter zich; hij dacht er aan, dat hij zijn hand enkele minuten geleden zegenend over hen had opgeheven. Dan voelde hij zijn knoken steken en hij voelde zich niet langer ontsteld.

Dit — die plotselinge klap — was hijzelf geweest en zonder zichzelf was hij niets. Een man kon wel een gelofte afleggen aangaande zijn gedrag, maar hij kon, wanneer hij dat deed, niet beschikken over zichzelf. Zo sterk verlangde een mens zichzelf te blijven, dat hij nooit een eeuwigheid zou kunnen aanvaarden, welke niet tevens de gedachte der persoonlijke onsterfelijkheid insloot. Petrus had plotseling op een moment, waarin hij zichzelf was geweest, zijn belofte vergeten en Petrus had in het wilde weg ingehakt op een dienaar van de hogepriester. Christus had het in zijn barmhartigheid begrepen en vergeven. Carmody blies op zijn vuist.

De Mohammedaan keek naar hem op, maar niet langer met minachting of arrogantie. Even verscheen er zelfs iets als vrees in zijn ogen. Dan, met een vlugge beweging, rolde hij zich naar de muur, trok zijn benen op, sprong overeind en ging er vandoor. Verschillende Chinezen, die na de Mis hadden staan wachten, kwamen vlug naar Carmody toe lopen, maar met een wuivend gebaar wees hij hen terug.

„Het is al in orde," zei hij.

Hij geloofde niet, dat het in orde was. Zijn ogen volgden de vluchtende gestalte en hij richtte zich op. Hij wist nu, dat Mieh Yang hem niet vergeten was. Hij had slechts zoveel tijd als Mieh Yang hem, om welke reden ook, zou toestaan. Hij werd bewaakt door de scherpst spiedende ogen in het heuvelgebied; hij was een gevangene, bewaakt door de Mohammedanen, die over alle bergdorpen verspreid woonden. Al zijn dromen over ontsnapping waren ijdel geweest. Zelfs de aankomst van een handelskaravaan zou hem niet kunnen redden. Hij trok zijn schouders op en liep terug naar de pastorie.

Het was vreemd: hij voelde vrees noch wanhoop. Hij gaf er geen zier om.

IV

Anne Scott was de voornaamste rouwdragende bij de begrafenis van Li Kwan. Er waren nog een paar mensen in de kerk, bedienden der missiestatie, van wie sommigen Li Kwan zelfs niet hadden gekend. Anne knielde in de eerste bank, maar haar gedachten hielden gelijke tred met het voortschrijden van de Requiemmis.

Li Kwan was geen ontwikkeld man geweest. Hij had zijn hele leven hard moeten werken, maar nu, voor het altaar, was hij in waardigheid de gelijke van pausen en presidenten, keizers en koningen. Weelde noch macht konden meer van de Kerk verkrijgen dan dit: het offer van de Mis, opgedragen voor een ziel, en een zegening van de stof, die weer tot stof was teruggekeerd.

Nederig geknield in haar bank identificeerde Anne zich in de geest met Li Kwan. Zij vond zichzelf vrij onbeduidend. Ze bezat geen grote talenten, noch bijzondere bekwaamheden. Zij was een doodgewoon schepsel zonder enige glans of rijkdom. Zij had gevoel voor muziek en twee jaar lang had zij muzieklessen gevolgd. Maar toen zij begreep, hoeveel moeite het haar vader, die regeringsambtenaar was, kostte om haar studie te betalen, onderzocht zij eens de waarde van haar talent en meende het zich niet te kunnen veroorloven nóg twee jaar te blijven studeren. Zij volgde in plaats daarvan een opleiding als verpleegster om het hare te kunnen bijdragen voor de opvoeding van haar twee jongere broers en zusters. Haar jongste zuster studeerde nog aan de universiteit en zij betaalde er voor mee.

Het was allemaal echter niets bijzonders. De mensen hielden zich meestal bezig met problemen, vond zij, die voor hen van levensgewicht leken, maar die voor anderen eigenlijk stomvervelend waren; de mensen moesten dus maar zelf met die problemen zien klaar te komen en niet verwachten, dat ze met vlag en wimpel door anderen werden binnengehaald. Sommige mensen, zoals Li Kwan en zijzelf, misten alle dramatiek. Ze had van hem gehouden, omdat hij zichzelf nooit had beklaagd. Zij verdroeg ook van zichzelf geen zelfbeklag, behalve misschien in een sentimentele bui. Maar liet zij zich eens in zelfbeklag gaan, dan wist zij dat heel goed en zij had dan altijd het gevoel, alsof ze iets van haar waardigheid inboette, en dat stemde haar dan weer vervelend. Soms probeerde zij zichzelf meester te worden door iets erg moeilijks te doen, waarin zij eigenlijk geen zin had. Uit dergelijke simpliciteiten was zij opgebouwd.

De Mis was ten einde. Zo plotseling, dat zij er een beetje van schrok. De pastoor was het altaar afgekomen naar de in de kerk geplaatste kist en zij keek in zijn krachtig gezicht, dat hij enigszins scheef hield. Het litteken op zijn voorhoofd was erg wit en zijn ogen keken somber. Maar zijn stem klonk krachtig.

„Non intres in judicium cum servo tuo, Domine (Treed niet in het gerecht met uw dienaar, Heer) ...."

Zij boog het hoofd. Father O'Shea zag er niet goed uit, vond zij. Hij zag er vermoeid uit. Hij bad nu voor Li Kwan en zij had tijdens de gehele Mis slechts nu en dan verstrooid iets

„En nou kiezen of delen: ik 'n nieuwe hoed of je kunt je postzegelverzameling gedag zeggen."

gebeden. Zij had naar het altaar zitten staren, geheel opgaande in haar gepeins, terwijl zij voor Li Kwan had moeten bidden, zoals Father O'Shea voor hem bad. Zij schudde het hoofd, maar kon haar verstrooidheid niet de baas worden.

Li Kwan's leven was voorbij en het had een bijna triomfantelijk einde gevonden. Haar eigen leven ging nog voort, in verwarring en onrust. Het was niet het leven, zoals zij het zich had voorgesteld of zoals zij had gehoopt, dat het zou worden. Misschien was het niet zo vreemd, dat de dood iemand dwong om een blik op zijn eigen leven te werpen, maar het was toch niet eerbiedig geweest om zo aan haar verstrooiing toe te geven en met haar gedachten zo van de hak op de tak te springen.

Het regende hard. Anne droeg een gabardine cape en een hoed, die haar haren beschermde. Father O'Shea, zag zij, droeg een oude, gele regenjas, die aan Father Coleman had toebehoord. De jas paste hem niet. Zij was veel te kort, zowel onderaan als bij de mouwen, en zat krap om zijn schouders. Hij stond bij de groeve en besprenkelde de kist met wijwater, terwijl de regen neerstroomde.

Hij heeft eigenlijk niets, dat hem goed past, dacht zij. En toch bezit hij waardigheid. En hij lijkt verschrikkelijk jong. Hij denkt helemaal niet aan zichzelf. Dat zal wel de ware nederigheid zijn, denk ik.

Zij boog het hoofd, zich wederom er van bewust, dat zij Li Kwan, voor wie de dienst eigenlijk gehouden werd, vergeten had.

Jim Carmody staarde op de kist, terwijl hij de laatste gebeden bad. Hij dacht er aan, dat hij in de regen was aangekomen en Li Kwan stervende had aangetroffen en dat Li Kwan op die wijze een bepaalde bestemming had gegeven aan zijn leven. Wanneer Li Kwan er niet was geweest, zou alles misschien heel anders zijn verlopen en zou hij misschien een andere weg hebben gekozen. Maar misschien ook niet. Wie kon het zeggen?

Carmody bezat op dat ogenblik inderdaad de nederigheid, welke Anne Scott hem toedichtte, doch het was de nederigheid van een man, die zijn zaken slecht heeft gedaan, die gefaald heeft in de taak, welke hij op zich had genomen. De Requiemmis was te veel voor hem geweest, hij was er eenvoudig niet uitgekomen. Hij raakte al bij de Introitus hopeloos in de war en was al aan het Credo begonnen voor hij er aan dacht, dat er in een Requiemmis geen Credo was. Hij had nog enkele andere dingen slecht of verkeerd gedaan en het zou hem niet verbaasd hebben, als de misdienaars en de mensen in de kerk als één man waren opgestaan om te protesteren. In zijn verwarring was hij ook tot het besef gekomen, dat er aan zijn Zondagsmissen eveneens heel wat had ontbroken.

Gezien zijn grove incompetentie leek zijn belofte als priester te willen handelen en denken een brutale uiting van verwaandheid. Hij had daar in volle arrogantie aan het altaar gestaan, zich verheffende op een belofte, dat hij dingen zou volbrengen, welke hij niet kon volbrengen, eenvoudig omdat hij er niet toe in staat was.

Hij walgde van zichzelf, zoals hij daar in de regen stond, en probeerde zo oprecht mogelijk te bidden, maar hij had het gevoel of al zijn gebeden vruchteloos waren. Wanneer Li Kwan zijn hulp nodig had gehad om de eeuwige glorie te bereiken, moest het nu droevig met hem gesteld zijn, dacht Carmody. Het was een gedachte, die onrustbarend was.

„Heer," bad hij, „vergeef hem, ik kon het niet. Neem hem aan en spaar hem. Toon mij wat ik doen moet en wees hem genadig."

Hij spreidde zijn handen uit, maakte een kruisteken over de kist en zijn onrust bedaarde weer. Zijn en Li Kwan's God was een God van barmhartigheid, van eindeloze barmhartigheid. Vier mannen lieten aan twee koorden de kist omlaagglijden en toen de kist de bodem van het graf had bereikt, sloeg Carmody de ogen op naar Anne Scott's verslagen gestalte.

Behalve de vier mannen, die de kist gedragen hadden, was er verder niemand aanwezig. Hij had de twee misdienaars weggestuurd, omdat hij ze niet nodig had en het hard regende. Hij zag het water van de hoed van het meisje lopen en ineens sloeg er een golf van tederheid door hem heen.

Zij is overgevoelig, dacht hij, helemaal niet zoals een verpleegster behoort te zijn. Zo'n oude Chinees kan toch niet zoveel voor haar betekend hebben? Zij voelt te sterk de pijnen van andere mensen en dat deugt niet. We hebben al genoeg met onszelf te stellen. Ik ben eigenlijk benieuwd, waarom ze hier op het kerkhof is gekomen. Niemand, die dat van haar kon vergen, zelfs Li Kwan niet. Hij liep naar haar toe.

„We moesten nu maar gaan," zei hij zacht.

Zij liep naast hem en hij had de indruk, dat het haar moeite kostte om iets te zeggen. Het was al vele jaren geleden, dat er een beroep was gedaan op zijn begrip voor vrouwelijke gevoeligheid. Toch begreep hij goed de ontroering van het meisje. Zij liepen over de glibberige, vette klei van het kerkhof en hij steunde haar met de hand onder haar arm, zodat zij haar voeten op stenen of stukken vaste grond kon plaatsen. Toen zij de aanraking van zijn hand voelde, ging er even een schok door haar heen; hij voelde het, maar zij vermeed het hem aan te kijken. Doch na een ogenblik aanvaardde zij zonder meer zijn steun. Bij de ingang van het kerkhof begon een grintpad en hij liet haar arm los. Zij haalde even diep adem.

„Dank u, Father," zei ze.

Zij liep nog even door en keek dan naar hem op. Haar gezicht leek bleek, maar dat kon door de regen komen, meende Carmody.

„Ik moet u ook nog danken, Father, voor alles, wat u voor Li Kwan hebt gedaan," zei ze. „Misschien dat ik ...."

Hij schudde het hoofd. „Dat is niet nodig. U hebt veel meer voor hem gedaan dan ik."

„Neen."

Hij keek naar de plassen op het pad. De enveloppe, welke zij hem had gegeven toen zij hem had verzocht een Mis voor Li Kwan op te dragen, lag in de lade van zijn linnenkast. Er had een biljet van vijf dollar ingezeten. Er was iets ontroerends in dat bankbiljet. Er zaten diepe vouwen in, alsof zij het een poos bij zich had gedragen.

Zij liepen zwijgend naast elkander over het pad, dat zich plotseling verdeelde in twee paden, waarvan het ene naar het hospitaal en het andere naar de pastorie leidde. Het meisje bleef ineens staan en hief haar kin op.

„Ik heb erge haast, Father," zei ze. „Er is geen andere verpleegster, die me kan vervangen. Ik heb deze week dagdienst. Maar...."

Zij zweeg en beet op haar lip. Hij voelde, dat wat zij had gezegd eigenlijk een inleiding moest betekenen op iets anders, dat zij echter moeilijk onder woorden scheen te kunnen brengen.

„Zijn er nog gediplomeerden onder de Chinese verpleegsters?" vroeg hij.

Haar ogen lichtten op.

„O ja, drie. Wij hebben ze opgeleid. Een is er zelfs ouder dan ik."

Zij zweeg weer en ging dan haastig voort, hem geen gelegenheid meer gevend om een andere wending aan het gesprek te geven. „Ik moet u iets uitleggen, Father. Het zal u al wel verbaasd hebben. Ik ben gisteren niet te communie geweest en ook vandaag niet, voor Li Kwan. Ik ben ook niet wezen biechten."

Zij zag nu beslist bleek. Carmody hief zijn hand op in protest.

„Ik heb daar niet over gedacht," zei hij.

Hij had er wél over gedacht en hij was er bang voor geweest. Het was iets afschuwelijks, dat hem dreigend boven het hoofd hing. Hij zou onmogelijk naar de biecht van het meisje kunnen luisteren en rustig kunnen blijven voortleven. Zij zou niet, zoals de anderen, beschut worden door de anonimiteit van enkel fluisterende stemmen in het donker. Zij was de enige katholieke Amerikaanse in de statie, met een zuidelijk timbre in

BOEKETJE BIJGELOOF

HEKSEN

Lelijke, kleine heks," zeggen wij tegen een aardig meisje en bedoelen daarmee iets liefs en vriendelijks, dat hoogstens een beetje ondeugend is. Aan echte heksen gelooft niemand meer en toch is dat heksengeloof een der gruwzaamste obsessies geweest, die eeuwenlang de mensen hebben geplaagd. Het woord heks is afgeleid van haghetisse, hoge dise, dat betekent: woudvrouw. Want diep in de bossen woonden de heksen, bij voorkeur onder de schors van oude bomen, en als de stormwind die bewoog, hoorde men hen kreunen en wenen. De heksen reden op bezemstelen hoog door de lucht naar hun samenkomsten, de heksensabbath, en het hoogtepunt van haar orgieën was de Walpurgisnacht, de nacht van 1 Mei.

Nog leven in de volksmond tal van namen en begrippen voort, die van heksengeloof afkomstig zijn. De bezemvormige uitwassen op berk en den, een soort zwam, noemt men heksennesten; de kringvormige sporen, die zich een enkele maal vertonen in de wei: heksenkringen, in Friesland: tsjernpoed. Als in een hoofdkussen de veren de vorm van kransen vertoonden, meestal het gevolg van te weinig schudden bij langdurig gebruik, was zo'n kussen betoverd en waren het heksenkransen. De kampernoelje leverde de heksen het heksenbrood; het sporenmeel van sommige wolfsklauwsoorten het heksenmeel. De melkachtige, bijtende vloeistof van de wolfsmelk heet nog altijd heksenmelk; de slijmige, schuimige, botergele massa, een soort zwam, op heel oude boomschors: heksenboter, in Friesland: traalboter. Sommige paddestoelen vormen de heksenkaas; de vliegenzwam is de heksenhoed en zo kan men nog heel lang verder gaan.

In de middeleeuwen, maar ook nog lang daarna, stonden tal van vrouwen onder verdenking van hekserij. Ze behoefden daarvoor alleen maar iets opmerkelijks over zich te hebben of in wat zij ondernamen uitzonderlijk gelukkig te zijn. Om hen dan als heks te ontmaskeren werden allerlei proeven op hen toegepast, zoals de naaldenproef, waarbij zij met naalden op hun gevoeligheid werden onderzocht. Of zij moesten een arm in kokend water steken om te zien of zij inderdaad brandwonden opliepen. Wel het meest bekend is de weegproef, die genomen werd om te constateren of het gewicht van de verdachte normaal was ten aanzien van haar proporties. Op de bekende heksenwaag te Oudewater is dat het laatst gebeurd in 1727. Maar was er bij zulke proeven ook maar iets, dat niet helemaal normaal leek, dan volgden processen, de pijnbank en dikwijls wanhopige bekentenissen met tenslotte de doodstraf door verbranding. Bekend is hierbij het lot van Sint Jeanne d'Arc. In ons land is de laatste heks in 1597 in Schoonhoven verbrand. In Frankrijk is dit soort executie nog in 1733 voltrokken, in Duitsland het laatst in 1748.

dat bij de keuze van een damesweekblad de voorkeur van de katholieke vrouw uitgaat naar Beatrijs, het enige katholieke damesweekblad in Nederland.

Beatrijs is een tijdschrift, zó lezenswaardig, zó goed verzorgd en zó rijk van inhoud, dat het geen wonder is, dat de abonné er aan verknocht raakt.

Wist U reeds, dat alle abonné's maandelijks een gratis romanbijlage van 96 bladzijden krijgen toegestuurd?
Dit is een nieuwe, unieke Beatrijs-verrassing die iedere keer weer met enthousiasme door onze lezeressen wordt ontvangen.

Ook U kunt direct van deze extra-service profiteren, als U onderstaande coupon invult en in een open enveloppe (met 2 cents postzegel gefrankeerd) verzendt aan BEATRIJS, Nassaulaan 51, Haarlem.

DOE DIT NOG VANDAAG!

N.B. VOOR UW OPGAVE KUNT U OOK GEBRUIK MAKEN VAN EEN BRIEFKAART DIE DAN OP DEZELFDE WIJZE DIENT TE WORDEN OPGESTELD ALS DE COUPON.

COUPON B-4

Ik abonneer mij op BEATRIJS á 30 cent per week* / á f 3.90 per kwartaal*

NAAM .....

ADRES .....

WOONPLAATS .....

* s.v.p. doorhalen wat niet gewenst wordt

haar stem. Ze stonden in de regen en zij keek naar hem op.

„Ik kan het nog niet, Father," zei ze. „Ik ben geestelijk helemaal in de war."

„We zijn allemaal nu en dan geestelijk in de war. Zullen we er eens over praten, niet in de biechtstoel, maar terwijl we wat rondwandelen?"

Hij had zijn stem geheel onder bedwang, maar in hem gistte het. Iets in zijn binnenste drong hem er toe haar te zeggen, dat zij helemaal niet hoefde te biechten. Maar daartegen verhief zich weer een andere stem, die hem waarschuwde, dat hij beloofd had te denken en te handelen als priester en dat een priester niet op een dergelijke wijze van raad zou dienen. Waarop de eerste stem weer antwoordde, dat een priester zeker niet de raad zou geven om te gaan biechten bij iemand, die geen priester was. „Nonsens," verzette zich weer de tweede stem, „op die manier kan je alles goedpraten."

Door dat alles heen bleef Carmody met kalme glimlach naar het meisje staan kijken. Het meisje knikte heftig.

„Graag, Father," zei ze. „U bent erg vriendelijk. U begrijpt alles zo goed. Ik dank u wel."

Zij draaide zich meteen om en liep hard naar het hospitaal, haar hoofd gebogen tegen de neerstromende regen. Carmody keerde naar de pastorie terug. Hij was even nat als op de avond, dat hij op de statie was aangekomen. Zijn schoenen sopten, terwijl hij liep, en het water droop van hem af.

John Wong stond hem op te wachten met hete thee, pantoffels en droge kleren. Hij aanvaardde dat alles met dankbaarheid. „Prachtig, John," zei hij. „Je zorgt beter voor me dan vele vrouwen voor hun man."

John Wong keek een ogenblik, alsof hij er niets van begreep. Dan knikte hij grijnzend. „Koster dingen doen van vrouw voor priester," zei hij. „Heel goed." Ineens veranderde de uitdrukking van zijn gezicht. „Vrouw niet goed zijn voor priester."

Carmody dronk zijn thee. „Dat zal wel," zei hij. Hij had echter geen zin om zich bezig te houden met de problemen van het celibaat en vroeg aan John om de lijsten. De koster kwam er al spoedig mee aandragen.

„Veel meer doopsels," zei hij.

Carmody knikte. Er bestonden hier geen morele conflicten. Iedereen, priester of leek, kon een kind in gevaar van sterven dopen. En een Chinees kind verkeerde van het ogenblik af, dat het geboren was, voortdurend in gevaar van sterven, juist omdat het een Chinees kind was.

„Dat is heel belangrijk, John," zei hij. „Laat ze zo gauw mogelijk hier komen. We moesten iedere morgen maar reserveren voor het dopen, iedere ochtend na de Mis. En de huwelijken?"

Wong wierp een nuchtere blik op zijn lijst. „Heel spoedig," zei hij. „Vele bruiden moeten trouwen."

„Wat?"

De koster sloeg zijn ogen op. „Lange tijd geen priester," zei hij.

Carmody dacht er over na. John Wong, die in alle mogelijke onbeduidende dingen uiterst scrupuleus was, toonde tegenover een dergelijke fundamentele zaak een waarlijk realistische nuchterheid. Er was geen priester aanwezig geweest en vele paartjes waren naar de missie gekomen, hadden hun bedoelingen kenbaar gemaakt en hadden zich op John Wong's lijst laten inschrijven. Wat konden ze meer doen? Men respecteerde in China de deugd en legde zich neer bij de noodzaak.

„Goed," zei Carmody, „ik zal ze trouwen. Maar eerst moeten ze allemaal komen biechten. Begrepen? Als ze katholiek zijn, behoren ze ook als katholiek te leven."

John Wong boog tweemaal. Blijkbaar beviel hem de strengheid in Carmody's stem wel. „Ernstige zaak," zei hij. „Zal het rondzeggen. Iedereen op de lijst eerst biechten Zaterdag."

Zijn eigen stem had een strengere klank gekregen en Carmody glimlachte even. Hij kon zich voorstellen, hoe John's strenge oproep door de heuvels zou trekken, van het ene dorp naar het andere. De koster aarzelde een moment alvorens met de volgende vraag voor de dag te komen.

„Heilig huwelijk aanstaande Zondag?"

Carmody schudde het hoofd. „De rubrieken zeggen van niet, John. Geen huwelijken op Zondag."

John Wong keek bedrukt. „Rubrieken weten 't het best," zei hij twijfelend.

„Dat denk ik wel, ja."

Carmody glimlachte naar hem, maar ook hij voelde zich onzeker. Het leek hem zo stompzinnig om op regels en canons te staan, terwijl hij alle wetten met voeten trad. Van de andere kant echter was het niet stompzinnig, maar gezond. Wanneer iemand een bepaalde verantwoordelijkheid aanvaardde, diende hij deze ook in haar geheel te aanvaarden. Hij mocht alleen maar doen wat ook een priester in zijn plaats zou doen. John Wong keek zorglijk.

„Mensen werken," zei hij. „Moeten werken. Vele mensen arm. Nooit werken op Zondag."

Dat was de menselijke kant van het geval. Het zou erg hard voor de mensen zijn, als zij op een dag in de week zouden moeten trouwen. Ze zouden het waarschijnlijk wel doen, maar het leek niet fair om er op te staan. Carmody maakte een wuivend gebaar met zijn hand.

„We hoeven geen huwelijksmis voor ze op te dragen, John," zei hij. „We moeten alleen maar zorgen, dat ze getrouwd raken. Laat ze Zondag naar de Mis komen. Ik zal ze na de Mis trouwen. Hoeveel zijn het er?"

„Drieënvijftig op de lijst. Misschien komen er meer."

Carmody dacht er over na. Het cijfer had betrekking op paren, niet op individuen; dat betekende dus een totaal van honderdzes mensen. Even kwam de verleiding bij hem boven om een bruiloftsmaal voor hen aan te richten, maar prompt zette hij het idee weer van zich af. Het zou aardig zijn geweest, maar ondanks het welkom, dat hem bereid was, had hij wel ontdekt, dat voor de missiestatie zuinigheid geboden was. Het was een verre van welvarende instelling.

„Goed," zei hij. „En de zieken?"

Wong scheen op slag alle belangstelling voor zijn lijst verloren te hebben. Hij keek er zelfs niet in.

„Oude mensen," zei hij.

„Hoeveel oude mensen? En hoe ziek zijn ze?"

„Wonen hier ver vandaan. Wonen overal ver vandaan. Noorden, zuiden, westen. Heel oude mensen."

„Liggen er op sterven, John?"

John Wong wendde zijn blik af, doch slechts even. „Weer zeer slecht," zei hij stug. „Ziekenbezoek heeft Father Coleman gedood."

Carmody keek hem strak aan.

„Daar gaat het niet om. Hebben ze ons nodig?"

Wordt vervolgd

Damessportjumper

Benodigdheden: Ongeveer 450 g witte wol. *Breinaalden:* no 2½ of 3. Wanneer de steken verhouding 29 st. op 10 cm bedraagt, gelden de opgegeven maten voor bovenwijdten van 86-90, 90-94 en 94-98 cm.

Rug: Opzetten 103 (108-113) st. en 12 cm 3 r., 2 av. breien. Over de laatste naald verdeeld 9 (10-11) st. meerderen en verder gaan in het streepmotief als volgt:

1e tot en met 6e naald: tricotst. (heen r., terug av.).

7e en 8e naald: recht.

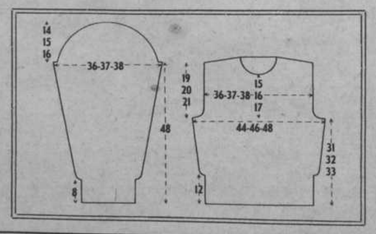
Deze 8 naalden steeds herhalen.

Aan beide kanten telkens na 2 cm 1 st. meerderen, tot 128 (134-140) st. Bij een hoogte van 31 (32-33) cm voor de armsgaten aan beide kanten 1 maal 4, 3 maal 2 en verder steeds 1 st. afkanten, tot 104 (108-112) st. Bij een armsgathoogte van 19 (20-21) cm voor de schouders aan beide kanten 2 maal 12 en 1 maal 11 (12-13) st. afkanten, de overige st. op een hulpnaald zetten voor de hals.

Voorpand: Dit wordt op dezelfde wijze gebreid, tot een hoogte van 18 cm, dan voor het zakje als volgt te werk gaan: in een heengaande naald 15 st. breien, de volgende 38 st. op een hulpnaald zetten, de naald uitbreien. Met 2 andere naalden 38 st. opzetten en 5 cm motief breien, dan deze st. in plaats van de st. van de hulpnaald in het werk opnemen en verder gaan in het streepmotief. Het armsgat op dezelfde hoogte en wijze vormen als bij de rug. Bij een armsgathoogte van 7 cm voor het zakje als volgt te werk gaan: een heengaande naald tot op 50 st. na uitbreien, 38 st. op een hulpnaald zetten, de naald uitbreien. Het zakje breien zoals beschreven is. Bij een armsgathoogte van 15 (16-17) cm voor de hals de middelste 18 st. op een hulpnaald zetten en met de st. aan weerskanten hiervan afzonderlijk verder gaan. Aan de kant van de hals om de andere naald nog 3 maal 2 en verder steeds 1 st. afkanten, totdat het juiste aantal st. voor de schouder over is, welke op dezelfde hoogte en wijze gevormd wordt als bij de rug.

Mouw: Opzetten 48 (53-58) st. en 8 cm 3 r., 2 av. breien, dan over alle st. verdeeld 18 (17-16) st. meerderen en verder gaan in tricotst. Aan beide kanten telkens na 2 cm 1 st. meerderen, tot 104 (108-112) st. Bij een hoogte van 48 cm voor de kop afkanten: aan het begin van de eerste 2 naalden 3 st., verder aan het begin van elke naald 1 st., totdat de kop 13 (14-15) cm hoog is, dan aan het begin van de volgende 4 naalden 2 st., de overige st. ineens afkanten. De andere mouw op dezelfde wijze breien.

Afwerking: De delen onder een vochtige doek luchtig persen en met platte naden aan elkaar naaien. Een schouder openlaten. Langs de zijkanten van de hals breiend st. opnemen, de st. van de hulpnaalden er aan beide kanten bijvoegen (het aantal st. moet deelbaar zijn door 5) en 12 cm 3 r., 2 av. breien, dan luchtig afkanten en hierbij de av. st. av. breien. De schoudernaad sluiten en de boord onzichtbaar tegen elkaar hechten. De boord naar buiten omslaan. Met de st. van de hulpnaald van het zakje 4 cm 3 r., 2 av. breien, dan afkanten. Dit biesje naar buiten omslaan en de zijkanten onzichtbaar vasthechten. De achterkanten van de zakjes eveneens vasthechten.

De hele dag door...

ONBELEMMERD ADEMHALEN!

Verdrijf de verstopping in Uw neus

...in een wip!

ZO GEMAKKELIJK! Telkens wanneer U een verstopt gevoel in Uw neus hebt tengevolge van een verkoudheid, een catarrh, hooikoorts of iets dergelijks, moet U Vicks Inhaler in elk neusgat stoppen en één of tweemaal vlug opsnuiven.

DIRECTE OPLUCHTING! Let eens op, hoe snel het verstopte gevoel verdwijnt, hoe gemakkelijk U weer kunt ademhalen en hoe prettig U zich weer gevoelt!

ALTIJD HANDIG! Neemt steeds zo'n practische Vicks Inhaler mee in Uw zak of handtasje en gebruikt hem, wanneer U wilt... overdag of 's nachts... en waar U ook bent! *U zult er niet meer buiten kunnen!*

Schoonheid en karakter.

FORD U.S.A.

Een wonder van aesthetische verfijning en mechanische perfectie.

prijzen vanaf f 10.675.-
(Mainline Fordor) o.pr. af fab.

Creatie van Hubert de Givenchy, Paris.

N.V. NEDERLANDSCHE FORD AUTOMOBIEL FABRIEK · AMSTERDAM

KUIFJE, de wereldberoemde verslaggever in HET GEHEIM VAN DE EENHOORN

door HERGE

GEMENGD NIEUWS

Sedert een paar weken worden met de dag meer en meer gevallen van zakkenrollerij geconstateerd. Grote warenhuizen, bioscopen, markten, verkooplokalen worden door brutale zakkenrollers systematisch bewerkt. Hier is blijkbaar een goed georganiseerde bende aan de arbeid. De politie heeft haar beste speurders opdracht gegeven deze gevaarlijke schelmen schadeloos te maken.

De hele kwestie is nu deze: goed uit onze ogen kijken en de schurken bij de kraag grij- pen.

We kunnen beginnen met de voddenmarkt. Kuifje zei ons, dat hij er vanmorgen naartoe ging: misschien ontmoeten wij hem.

Uitstekend!...

Ik vergis me niet: daar heb je Jansen en Jansens.

Goedendag!..... Hoe gaat het?

Daar heb je 'm!

Dag Kuifje!

Wat voert u hier uit?...Op zoek naar 'n koopje?

Sst!...Geheim en vertrouwelijk!... Bijzondere opdracht: zakkenrollers.

Maar dat belet niet, dat we een prachtige partij wandelstokken op de kop getikt hebben..

Hoeveel?

Vijf en twintig.

Vijftien gulden?

Twintig... en 'k verlies er nog op

Copyright by Uitg. Casterman

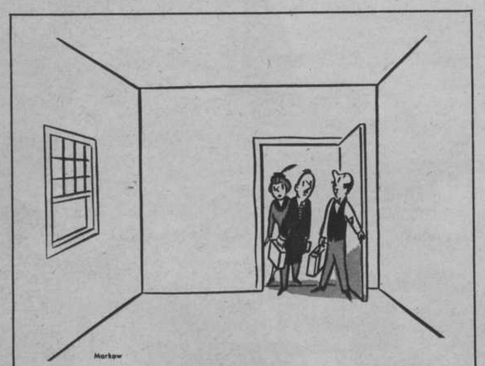
„Kijk nou eens, wat de motten van mijn winterjas hebben overgelaten."

„Hebt u nog steeds last van de hik, mijnheer Molenwiek?"

„We hebben u laten komen, omdat we de rekening van onze eigen loodgieter nog niet betaald hebben."

„Hier is de logeerkamer. Als jullie soms iets nodig hebben, dan roep je maar."

„Luisteraars, wegens een kleine technische storing zullen we de kinderuitzending voor een ogenblik moeten onderbreken."
(Ici Paris)

„Kees!"

(Samedi Soir)

(Presse)

Liften in de lucht.... (Ici Paris)

AVONTUUR OP SARDINIË

Ik begrijp er niets van.

Dat ze om zo'n vodje papier zolang ruzie hebben gehad.

Wie zou dat schrift kunnen ontcijferen?

Ik geloof, dat ik er raad op weet.

De volgende dag gaan de jongens naar de pastoor.

Zo, ik ben blij, dat jullie het goed met elkaar kunt vinden.

Wij komen u beleefd iets vragen.

Het betreft een geheimzinnig document.

Wel, dat is Arabisch.

Arabisch?

Het zal wel erg moeilijk zijn.

Wie zou dat kunnen lezen?

Vroeger heeft de pastoor Arabisch geleerd, maar dat is lang geleden.

Tjonge, dat is niet gemakkelijk, maar ik geloof, dat ik het begrijp.

Het gaat over het grat van een zekere Ab-El-Kader.

Na veel inspanning slaagt de pastoor er in het document te vertalen; het handelt over het graf van een beroemde Arabier op Sardinië.

„Egirat-en-Nabi 852 op drie speerlengten van de boom met het verbanden hoofd rust AB-EL-KADER in de schaduw der zwaarden."

Als we het graf vinden zijn we allen rijk.

We zullen de schat eerlijk samen delen.

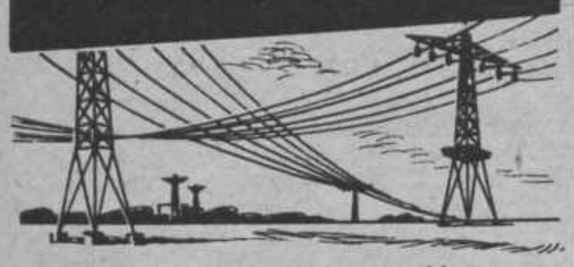
Maar die schat komt jullie niet toe.

Waarom niet... als wij de vinders zijn?

Copyright Agence Littéraire Intern.

Continua 17

Techniek?

Een studie, die ook voor U een mooie toekomst kan openen! Maar wéét wat U doet! Stel U éérst op de hoogte van de talrijke mogelijkheden, die U worden geboden door het

KONINKLIJK TECHNICUM PBNA

Vraag vóór alles kosteloze toezending van de brochure „KIJK VOORUIT!" aan het

Koninklijk Technicum PBNA, Arnhem, Velperbuitensingel 42

BOUWKUNDE, WATERBOUWKUNDE, WERKTUIGBOUWKUNDE, ELECTROTECHNIEK, CHEMIE, ZUIVEL, ADMINISTRATIE EN ORGANISATIE

PBNA STUDEER·TECHNIEK·THUIS

DIRECTIE ROTSHUIZEN EN WIND

Door de Inspectie van het schriftelijk onderwijs, alsmede door het bedrijfsleven erkende opleiding.

3

IVOROL
tanden **Wit**, adem **Fris.**
De bèste tandpasta die er is.

Zenuwrust
Zwaarmoedige gedachten, tobberij en angstgevoel verdrijft U met
MIJNHARDT'S ZENUWTABLETTEN
Versterken het zelfvertrouwen en stemmen U weer moedig en rustig.

PUROL
Huidgenezend
Huidzuiverend
Huidgezondheid
In dozen en tuben

WAT MIJNHARDT MAAKT IS GOED

Verstopping onregelmatige stoelgang.
Vlug, zacht en pijnloos werken
Mijnhardt's Laxeertabletten
Doos 65 ct.

46

BrEinBROUWsels

DE SCHUIVENDE ILLUSTRATIE

Kent u dat spelletje?" vroeg het kleine mannetje tegenover me. En zonder mijn antwoord af te wachten haalde hij een doosje uit zijn zak. Op de bodem zag ik twaalf getallen staan (fig. I).

Ik houd er niet van in de trein gesprekken aan te knopen en bovendien zat ik de K.I. te lezen. Ik mompelde dus beleefd, maar afwijzend.

„Ja, ik zie wel dat u leest," hield hij aan, „maar, ziet u, het gáát hier juist om de *Illustratie!* Hier heb ik de letters...." Hij haalde elf blokjes uit zijn zak; op elk blokje stond één van de letters van het woord *Illustratie* en die blokjes pasten precies in het doosje (fig. II). „Ik heb ze in alfabetische volgorde gelegd," ging hij onverstoord verder, „en nu is er natuurlijk één vakje overgebleven. Want het woord telt elf letters en het doosje heeft twaalf vakjes...."

Wat doe je nu tegen zo iets? Wellevendheid is goed, maar ik had grote neiging, „boe!" te roepen.

„Nee, moet u nou es kijken, het is heus heel aardig," teemde hij. „Het is een spelletje. U kunt de blokjes één voor één verschuiven zonder ze uit het doosje te nemen. Dat gaat natuurlijk alleen in rechte richting en niet schuin, want ze kunnen niet langs elkaar. En als u nou goed schuift, komt tenslotte het woord in de juiste volgorde...." en met duizelingwekkende snelheid begon hij te schuiven. Binnen de minuut lagen de letters op hun plaats (fig. III) en nu was mijn belangstelling toch wérkelijk gewekt.

„Mag ik óók eens proberen?" vroeg ik, ietwat beschaamd, want zo heel beleefd was ik nu juist niet geweest. Ik deed mijn best, maar ik deed er heel wat langer over om van fig. II tot fig. III te komen.

„Weet u wat de kunst is, meneer? Dat is: het aantal schuiven zo klein mogelijk te maken. Het is mij gelukt in.... o, wè zijn er! Dag, meneer, prettige reis verder." En weg was hij, mét het doosje en mét de blokjes!

Thuisgekomen nam ik een vel papier en tekende daarop het doosje (fig. I). De elf letters tekende ik op kartonnetjes, die juist op de vakjes pasten. Ik begon.... ik ging door.... en ik ben nóg bezig. Want ik heb er nog geen idee van, wat het kleinste aantal schuiven is om van stand II tot stand III te komen. Ik noteer elke „schuifpartij" op de volgende manier. In de beginstand II is het getal 12 te zien. Schuif ik de letter U naar de lege plaats, dan zie ik het getal 11 vrijkomen. Schuif ik vervolgens de R naar de lege plaats (waar dus eerst de U lag), dan komt het getal 7 te voorschijn. Om mijn schuifpartij van het begin (II) tot het eind (III) op te tekenen hoef ik slechts de „blootkomende" getallen te noteren. In bovenstaand voorbeeld begint die partij dus met: 11-7....

Ik geef deze puzzle aan de K.I.-lezers op. Men dient, bij inzending, de schuifpartij te noteren en bovendien te vermelden, hoeveel schuiven deze partij telt....!

1	2	3	4
5	6	7	8
9	10	11	12

I

A	E	I	I
L	L	R	S
T	T	U	12

II

I	L	L	U
S	T	R	A
T	I	E	12

III

Deze puzzle is het begin van een serie. Iedereen kan op elk willekeurig ogenblik beginnen met deze „ladderwedstrijd" mee te doen. Voor elk goed opgelost „Breinbrouwsel" krijgt men een aantal punten. Deze punten blijven geldig, voorlopig gedurende drie maanden. Blijkt de belangstelling voor deze problemen groot genoeg te zijn, dan wordt de ladderwedstrijd voortgezet gedurende het gehele jaar 1954. Tijdig voor het eind van het jaar zal worden bekendgemaakt of de ladderwedstrijd per 31 December wordt beëindigd.... of niet. In het eerste geval zal aan de trouwe deelnemers, die dan dicht bij de top van de ladder zitten, een troostprijs worden verstrekt; in het tweede geval blijven de verworven punten geldig en gaat de ladderwedstrijd gewoon door.

Indien men min of meer regelmatig inzendt, stijgt het puntentotaal van een deelnemer voortdurend totdat hij de „top" van de ladder bereikt, dat wil zeggen, dat geen andere deelnemer méér punten heeft. Elke week is één prijs, groot tien gulden, beschikbaar. Bereiken meer deelnemers gelijktijdig de top van de ladder, dan krijgt degene, die zijn punten in de kortste tijd heeft behaald, de prijs, terwijl de anderen hun punten houden en dus een volgende keer die prijs krijgen. Wie de prijs krijgt kan, weer met nul punten beginnend, een nieuwe ladderbestijging beproeven.

Men ziet, dat hier geen sprake is van loten en dat ieder, die volhoudt, op de duur zeker is van een prijs! Wanneer een lezer, die een- of meermalen heeft meegedaan, daarmee ophoudt en gedurende drie achtereenvolgende maanden niet meer deelneemt aan de ladderwedstrijd, vervallen de reeds behaalde punten.

Degene, die deze eerste puzzle in een zo klein mogelijk aantal schuiven oplost (de recordhouder dus), krijgt 20 punten en wint dan dus de prijs van tien gulden. Heeft men méér schuiven nodig gehad dan deze recordhouder, dan krijgt men minder punten, maar iedereen, die door schuiven van stand II in stand III komt, krijgt in ieder geval 1 of meer punten. Derhalve kan iedereen meedoen. Ik ben zeer benieuwd, wat het record zal zijn!

Oplossingen van deze puzzle moeten uiterlijk 10 Januari binnen zijn bij: *Redactie Katholieke Illustratie, Nassaulaan 51, Haarlem.* In de linkerbovenhoek van de enveloppe of briefkaart moet „*Breinbrouwsels*" vermeld staan. In de brief moet de naam en het adres van de inzender *duidelijk* worden geschreven. Bij volgende oplossingen dienen steeds dezelfde naam en hetzelfde adres te worden opgegeven (ook dezelfde voorletters!), terwijl wijzigingen uitdrukkelijk moeten worden aangegeven.

De oplossing en de uitslag van deze opgave vindt u over drie weken in dit blad, tegelijk dus met Breinbrouwsel 4.

Ir G. van Tilburg

De kruiswoordpuzzles op de volgende bladzijde vallen buiten onze Breinbrouwsels-wedstrijd.

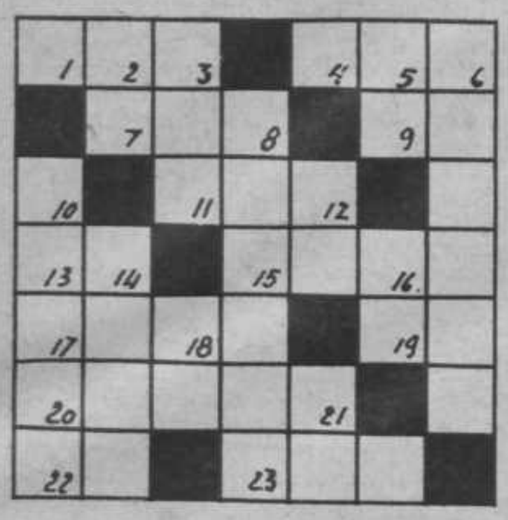
„Ja, ik zie wel dat u leest, maar ziet u, het gáát hier juist om de Katholieke Illustratie."

KRUISWOORDPUZZLE VOOR DE JONGEREN

HORIZONTAAL:
1 Dof
4 Plekkerig
7 Hevig
9 Noot
11 Stuk hout
13 Dier
15 Kleine hoogte
17 Bergplaats
19 Voornaamwoord
20 Land bewerken
22 Noot
23 Voordeel

VERTICAAL:
2 Kant en klaar
3 Ogenblik
5 Spil
6 Raken
8 Meervoud van 11 hor.
10 Buis
12 Bijwoord
14 Verhaal
16 Buitenlandse munt
18 Soortelijk gew.
21 Tijdsbepaling

Oplossing puzzle vorig nummer

T	E	M	E	R	I	G
E		E		E		E
M	E	E	R	S	E	N
E		E	R	T		O
R	E	S	E	T	A	N
I		E		N		E
G	E	N	O	T	E	N

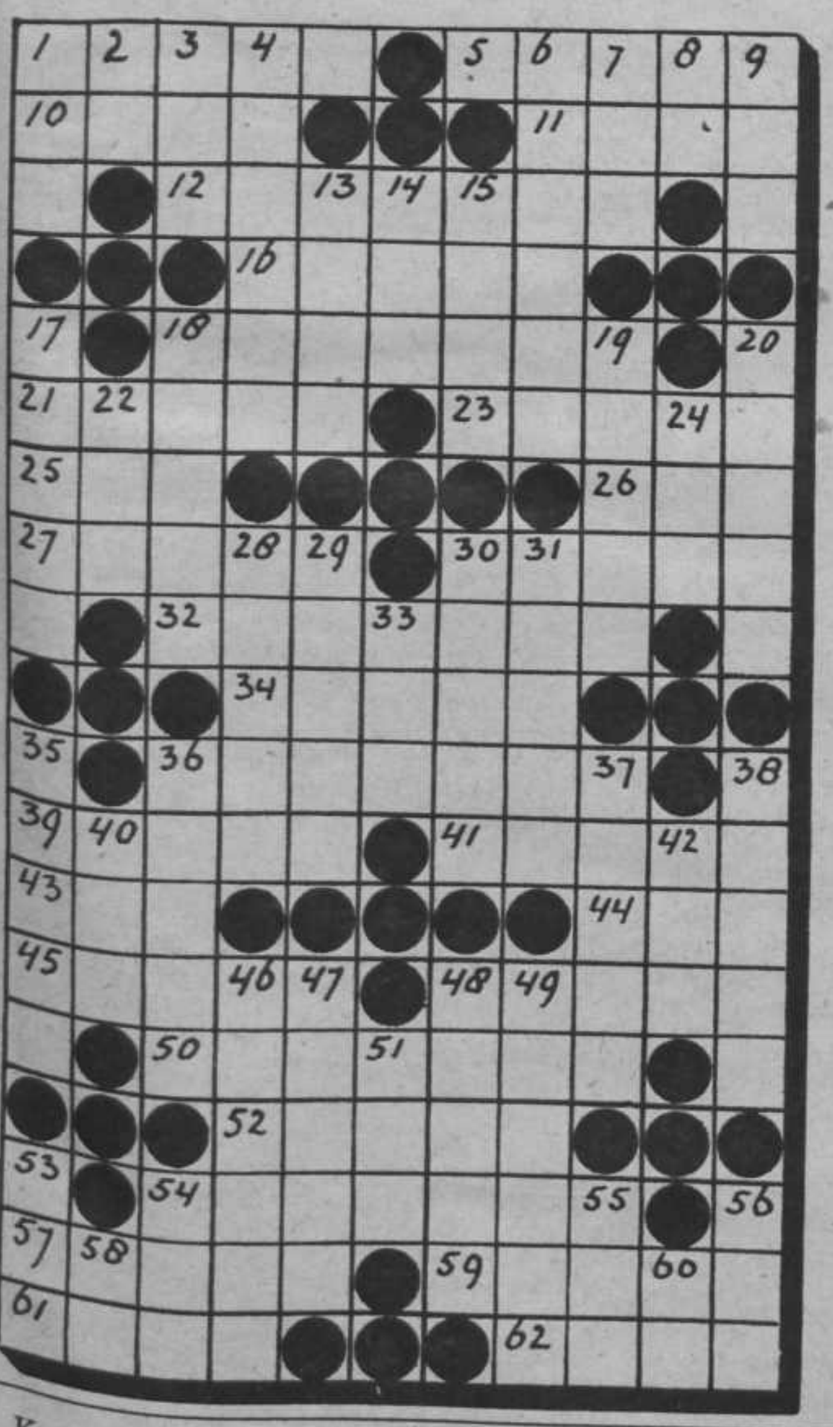
KRUISWOORDPUZZLE VOOR DE OUDEREN

HORIZONTAAL:
1 Maat
5 Bouwland
10 Stam Israëls
11 Volkswoede
12 Zwervers
16 Vulkaan op Java
18 Waarschuwers
21 Voertuig
23 Toestand van rust
25 Groente
26 Baan voor balspel
27 Verdieping
30 Hoon
32 Berustend
34 Grond
36 Verlangen
39 Rust
41 Helder
43 Vis
44 Deel v. e. boom
45 Volgeling
48 Rivier in Frankr.
50 Stad in Italië
52 Uitheemse bloem
54 Schildersgerei
57 Bedoeïnenhoofdman
59 Uitblinker
61 Grap
62 Insect

VERTICAAL:
1 Ondergang
2 Spil
3 Boom
4 Afschuring
6 Insect
7 Keukengerei
8 Landbouwwerktuig
9 Herkauwer
13 Planeet
14 Engels bier
15 Lichaamsbeweging
17 Lichaamsholte
18 Ransel
19 Boze
20 Landbouwwerktuig
22 Zangstem
24 Papegaai
28 Smeking
29 Lofspraak
30 Krachtig
31 Oostzeehaven
33 Vaarwel
35 Vorm
36 Verhindering
37 Volk
38 Nederlands dorp
40 Wiel
42 Voorzetsel
46 Rijke behuizing
47 Boomrest
48 Vis
49 Graveurs
51 Wandversiering
53 Boom
54 Hoofddeksel
55 Stuk goed
56 Zijtak v. d. Donau
58 Bevel
60 Zoogdier

Oplossing kruiswoordpuzzle vorig nummer

K	A	N	K	E	R	O	T	A	N	A	N	A	S
A	R	E	N	D	A	K	E	R	E	T	A	G	E
M	A	G	I	E	M	E	S	T	T	O	T	E	M
E	L	F	K	E	E	R	T	E	R	M	A	N	I
L	E	U	K	E	N	A	A	M	A	I	S	N	E
E	E	R	E	L	A	N	M	I	T	S	T	O	T
O	P	I	R	T	S	O	O	S	S	T	E	R	E
N	I	E	M	A	N	D	E	N	T	E	R	E	N
A	N	K	A	R	A	E	R	E	U	R	O	P	A
Z	A	A	K	G	A	R	E	E	L	A	D	E	M
O	S	S	B	A	D	E	G	F	E	L	E	L	S
R	A	P	I	E	R	I	A	A	R	A	R	A	T
E	R	I	E	G	E	N	A	D	E	N	O	D	E
N	A	P	R	O	M	E	L	E	E	D	T	A	L

KATHOLIEKE ILLUSTRATIE

Abonnementsprijzen: per week 30 cent; per kwartaal bij vooruitbetaling voor Nederland ƒ 3.90; Indonesië, Nieuw-Guinea, Nederlandse Antillen en Suriname ƒ4.40; alle andere landen ƒ5.30. Abonnementen bij of voor rekening van een boekhandelaar betale men altijd rechtstreeks aan die boekhandelaar. Uitgave N.V. Drukkerij De Spaarnestad, Haarlem. Adres redactie en administratie: Nassaulaan 51, Haarlem, telefoon 13930. Bijkantoren: Amsterdam, Singel 285, telefoon 31782; Den Bosch, Stationsweg 27, telefoon 7361; Maastricht, Stationsstraat 20, telefoon 5851; Rotterdam, Lisstraat 53a, telefoon 86105; Den Haag, Broekslootkade 12, telefoon 723414.

GIREERT U BIJ VOORKEUR HET ABONNEMENTSGELD?

Dan verzoeken wij u vriendelijk de volgende punten in acht te nemen:

- Duidelijke opgave van naam en adres. Bij postabonnement: zoals deze op het adresbandje voorkomen.
- Opgave van de wijze van ontvangst (per post of per agent).
- Indien de betaling niet uw eigen abonnement betreft: volledige opgave van naam en adres van de abonné.
- Ons gironummer is: 550200 ten name van Katholieke Illustratie te Haarlem.

Geef Uw kinderen hun eigen blad!
Geef Uw kind een katholiek blad!

Uw kind, dat reeds enkele maanden op school is en in de eerste klas zijn eerste schreden in het rijk der letters heeft gezet, begint nu te lezen. Een nieuwe wereld gaat er voor het kind open! Het zoekt naar alles wat het lezen kan. De krant is nog te moeilijk, van de boeken van grote zus of broer begrijpt het niet veel. Het zoekt naar lectuur, die het lezen en vatten kan. Deze lectuur vindt U voor Uw kind in **OKKI**!

OKKI is de voortzetting en de moderne uitgave van het U zeker welbekende „Kleuterblaadje". Eenvoudige verhaaltjes, mooie foto's en prachtige tekeningen vindt Uw kind in dit blad, waarmee het zich urenlang kan vermaken. Maar ook voor Uw wat oudere zoon of dochter is er een mooi blad: **TAPTOE**! Deze hernieuwde en moderne „Roomse Jeugd" biedt alles, wat zij graag willen lezen: boeiende verhalen, knutselrubrieken, rubrieken over vliegtuigen, sport, dieren en planten, ontdekkingsreizen, handwerkrubrieken en nog veel meer. De beste katholieke schrijvers op het gebied van jeugdlectuur mogen wij tot onze medewerkers rekenen. Beide bladen verschijnen in een omvang van 32 bladzijden tweemaal per maand en kosten slechts 15 cent per nummer.

OKKI
KLEUTERBLAADJE
voor de leeftijd van 6-10 jaar

TAPTOE
ROOMSE JEUGD
voor de leeftijd van 10-15 jaar

HALFJAARLIJKSE ABONNEMENTEN PER POST
ƒ 2.05 voor Nederland • ƒ 2.40 voor buitenland

Abonnementen kunnen worden opgegeven op de school. Zijn de bladen onverhoopt niet op school verkrijgbaar, dan richte men zich rechtstreeks tot N.V. Drukkerij De Spaarnestad, Afd. Exploitatie Kath. Jeugdtijdschriften, Nassaulaan 51, Haarlem.

Zilveren kruis uit het Vaticaan (zevende eeuw).

VAN *Lucca* NAAR *Lübeck*

De vraag, waar il Volto Santo vandaan gekomen kan zijn, is makkelijker gesteld dan beantwoord. Jeruzalem of volgens een nog preciezere aanwijzing in de legende het dorp Ramoth Galaäd, op enige mijlen afstand, waar Nicodemus zich zou hebben teruggetrokken om zich geheel aan zijn kunstwerk te wijden, kunnen we uitschakelen. In het joodse land *werd* niet gebeeldhouwd, zeker niet door de exfarizeeër Nicodemus. Armenië, later geopperd door geleerden, die zo dicht mogelijk bij de legende wilden blijven, is een greep in het luchtledige; Armenië biedt geen enkel aanknopingspunt, in kunst noch in kultuur, waaraan de verschijning van il Volto Santo vastgekoppeld zou kunnen worden. En daar de toenmalige christenwereld niet bijster groot was, blijven, nu het Oosten uitvalt, alleen Zuid- en West-Europa over.

Italië zelf? Niet volstrekt onmogelijk, maar zeker niet waarschijnlijk, want de enkele voorbeelden van een geklede Christusfiguur aan het kruis, die in Italië voorkomen, missen evenals die uit het Rabulashandschrift het koninklijke: zij dragen een mouwloos kleed (colobium) en hebben geen kroon. Des te duidelijker tonen ze de priesterlijke stola, die il Volto Santo mist. We wijzen in dit verband op een wandschildering in de kerk Santa Maria Antiqua te Rome en op een zilveren kruis in het Vaticaan, respectievelijk uit de achtste en zevende eeuw. In deze werken vertonen bovendien het gelaat van Christus en de plooienval in het kleed opmerkelijke stijlverschillen met il Volto Santo; stijlverwantschap is hier niet.

Wat de legende van Lucca vertelt over de triomfantelijke intocht van il Volto Santo (en van een legende is de *stemming* altijd betrouwbaarder dan het *feitelijke)* wijst er op, dat de beeltenis door de inwoners van Lucca beschouwd werd als iets uitheems, iets wonderlijks en kostbaars, „als van verre gekomen". We besluiten hieruit: il Volto Santo was in Italië vreemde import, niet iets van het eigen land. In zoverre blijven we aan de zijde der legende.

In de twintigste eeuw heeft men de herkomst van il Volto Santo in Spanje willen zoeken, in Barcelona of omgeving. De Catalaanse kust ligt uitermate gunstig om contact met Luni en Lucca aannemelijk te achten. En .... in Barcelona en omgeving vindt men inderdaad in kerken en musea kruisbeelden met geklede Christusfiguren, met gordel en kroon, frappant lijkend op il Volto Santo. Zouden we hier aan de bron zijn? Hoe verleidelijk de hypothese ook schijnt, wij geven ze om zo te zeggen geen schijn van kans, want de Spaanse beelden zijn eeuwen jonger dan il Volto Santo moet zijn en zijn dus eerder nazaten dan tijdgenoten of voorouders.

We willen niet nalaten nog een andere plaats van herkomst te noemen, en wel aan de hand van een Duitse legende van het „hyllyghen Kruce in Lucca", ook „Sunte Hulpe" ot „Godes Hulpe" genoemd. Wij vertellen de legende na, ontleend aan een passionaal (martelarenboek), in 1492 uitgegeven in Lübeck.

In het land Sicilië ligt de stad Corduba. Daar woonden tussen de christenen vele joden, die allen rijk waren. Maar de christenen waren arm, zodat zij noodgedwongen de joden dienden voor geld. De Heer Jezus wilde zijn macht doen blijken en deed de joden hun rijkdom verliezen, zodat nu zij de christenen dienen moesten voor loon.

Een van de joden was een kunstenaar, zowel houtsnijder als goudsmid en schilder. Deze man dacht bij zichzelf: Ik aanbid de God van mijn vaderen, maar word vervolgd door ongeluk. De christenen aanbidden het beeld van een gekruisigde, maar genieten voorspoed. Ik zal daarom een beeld maken en het aanbidden zoals zij, opdat God mij weer gunstig gezind worde. Maar ik wil niet zo'n jammerlijk beeld maken als de christenen doen. Geen doornenkroon zal ik maken, maar een koningskroon. Ik zal de Gekruisigde kleden in een kostbaar gewaad met rijke versierselen en ik zal geen grote spijkers slaan door zijn handen en voeten, maar Hem gouden schoeisel geven en een tooi van edelstenen. Nadat nu deze man, in gepeinzen verzonken, dit alles zo had vastgesteld, sloeg hij de ogen op — en zie, daar stond voor hem een schoon beeld, geheel zoals hij zich gedacht had. Vol vreugde riep hij: „Nu geloof ik en weet ik, dat de gekruisigde Christus waarlijk God is en de Zoon van God."

Hij verborg het kruis, brandde er dag en nacht lampen voor en bad dikwijls — en hij werd weer rijk. Toen nodigde hij de andere joden van Corduba aan een feestmaal om hen, die arm waren, te laten meegenieten van zijn rijkdom.

Tijdens het feest ontdekte een der joden het kruisbeeld. Hij riep de anderen bijeen en zei: „Onze gastheer hangt het christengeloof aan, want hij aanbidt het kruis. Daarom is God misschien vertoornd op ons en maakt ons arm." Toen grepen zij hun gastheer, bonden hem tegen de achterzijde van het kruis, bezwaarden dit met een grote steen en wierpen het in zee. Zij meenden, dat de steen het kruis naar de diepte zou trekken, dat niemand het ooit zou terugzien en dat hun gastheer zou verdrinken en voorgoed verdwijnen. Maar Christus verlaat niet, wie op Hem hoopt. Door de zwaarte van de steen wentelde het kruis zó, dat de jood er bovenop kwam te liggen en als op een vlot werd meegevoerd. Het kruis werd door de golven voortgedreven tot het bij de stad Lucca kwam. Toen richtte het zich door de zwaarte van de steen recht overeind en bleef zo staan, nog steeds met de jood er aan vastgebonden.

Vissers bemerkten het kruis en haalden het aan boord, daarbij bevindend, dat de jood nog leefde. Op hun vragen vertelde deze alles, wat er gebeurd was. De vissers berichtten dit alles aan de inwoners van Lucca, die in groten getale het kruis tegemoet trokken, het vol vreugde naar hun stad haalden en er een kerk voor bouwden. Daar deed het kruis vele wonderen. De jood, die nu een christen was, bleef in Lucca wonen en kwam er tot hoog aanzien. — Tot zover de Lübeckse legende.

Evenmin als het Jeruzalem of Ramoth Galaäd uit de legende uit kunsthistorisch oogpunt aanvaardbaar is, evenmin is Sicilië het. De legende uit het Lübeckse passionaal is aantrekkelijk en goed gevonden, maar is, als vrijwel alle legenden, onbetrouwbaar in de aanduidingen van plaats en tijd. Een merkwaardig vervolg op de Lübeckse legende zal later nog onze aandacht vragen.

Intussen hebben we op de vraag naar de herkomst van il Volto Santo nog uitsluitend negatieve antwoorden gegeven. In een volgend artikel hopen we tot een positieve suggestie te komen.

Wandschildering uit de kerk Santa Maria Antiqua te Rome (achtste eeuw).